GEMEENTE
Medemblik

Kerkenvisie van de gemeente Medemblik

De kerken en hun torens, bakens in stad en land

Inhoud

Inleiding **4**

Samenvatting **9**

1. De gemeente Medemblik en haar kerken **10**

1.1 De kerken en hun context 15

2. De kerkgebouwen **18**

2.1 Een beschrijving van de kerkgebouwen 22

2.2 Bouwkundige staat 27

2.3 Monumentale kerken 28

2.4 Toekomstvisie kerkgebouwen 29

3. De torens **32**

3.1 Een beschrijving van de torens 36

3.2 Bouwkundige staat 38

3.3 Monumentale torens 39

3.4 Rol van de gemeente 39

3.5 De waardering van de torens 40

3.6 Toekomstvisie torens 43

4. De stedenbouwkundige waarde van de kerken **44**

4.1 Een beschrijving van stedenbouwkundige waarde van de kerken 48

4.2 Toekomstvisie stedenbouwkundige waarde 53

5. Het gebruik en het sociale belang van de kerken **54**

5.1 Een beschrijving van het gebruik van de kerken 58

5.2 De frequentie van kerkdiensten 59

5.3 Culturele instellingen in kerken 60

5.4 Toekomstperspectief 61

5.5 Dorps- en stadbewoners en hun kerk 62

5.6 Toekomstvisie gebruik van kerken 63

5.6.1 Samenwerking tussen gemeente en kerkeigenaar 63

5.6.2 Een herbestemmingsladder voor kerken 64

6. Handelingsperspectief **64**

7. Kerkenpaspoorten **68**

Bronnen **286**

Colofon **287**

Inleiding

De gemeente Medemblik beschrijft in deze kerkenvisie de gebedshuizen die op haar grondgebied staan, haar toekomstvisie op religieus erfgoed en wat zij kan doen om bij te dragen aan de toekomst van het religieus erfgoed in de gemeente Medemblik. De visie heeft betrekking op alle gebedshuizen die als zodanig gebouwd zijn, óók de kerken die leeghalen of herbestemd zijn. Een groot aantal kerkbesturen en -eigenaren ontving de gemeente en het onderzoeksteam dat deze visie opstelde met open armen en dacht mee over de toekomst van hun kerken.

De gemeente Medemblik bestaat uit dorpen en een stad. De gemeente staat onder meer bekend om haar uitgestrekte landelijk gebied, haar dorpen met een veelal kleinschalig en dorps karakter en om de stad Medemblik, de oudste stad van Westfriesland. In totaal zijn er 36 gebedshuizen onder de loep genomen, gelegen in de stad Medemblik en in 16 dorpen.

Zoals in heel Nederland is er ook in de gemeente Medemblik sprake van secularisatie. De toekomst van de kerk als gebedshuis staat daardoor onder druk. Kerkgemeenschappen worden kleiner en het aantal actieve leden neemt af. Het wordt steeds moeilijker om vrijwilligers aan de kerk als geloofsinstituut te binden. Toch is de betrokkenheid bij de kerkgebouwen groot. De kerk vormt het middelpunt van het dorp, de wijk en de bewonersgemeenschap. Velen willen bijdragen aan het behoud van het gebouw, ook als ze niet aan het kerkgenootschap verbonden zijn. Zo zijn er op meerdere plekken in de gemeente stichtingen waarvan de leden zich ontfermen over een kerkgebouw dat niet meer in gebruik is als gebedshuis. Zij zetten zich in voor de toekomst van de kerk in het dorp of de stad, als gebedshuis of op een andere wijze.

Kerken zijn vaak letterlijk het middelpunt van het dorp of de wijk. De bebouwing is veelal rondom de kerk ontstaan. Kenmerkend voor de gemeente Medemblik is het grote aantal kerktorens – de ene hoog en spits, de andere vormgegeven als dakruiter. De kerken en de torens zijn bakens, ze zorgen ervoor dat het dorp of de stad vanuit de weide omtrek zichtbaar en herkenbaar is. Tegelijkertijd bieden ze uitzicht op naastgelegen dorpen, de structuur van de wijk en op de haven van de stad Medemblik.

De gemeente Medemblik heeft een aantal kerktorens in eigendom. Deze kerktorens zijn in de gemeentelijke Nota Vastgoedbeleid 2023 aangeduid als ‘niet-kernportefeuille’, wat betekent dat wordt nagedacht over het afstoten van deze torens. Dit was de aanleiding om de torens te inventariseren en te onderzoeken hoe de gemeente in de toekomst met haar torens om kan gaan. Ook dit aspect van het religieus erfgoed komt in deze kerkenvisie aan de orde.

Locatiebezoek Doopsgezinde Vermaning in Twisk.

Hoe de kerkenvisie tot stand kwam

In deze kerkenvisie wordt in kaart gebracht van welke kerken in de gemeente Medemblik de toekomst onzeker is en onderzocht hoe de gemeente de eigenaren kan helpen bij het in stand houden van de kerken. Daarvoor zijn gesprekken gevoerd met 25 kerkbesturen en -eigenaren, tijdens deze gesprekken zijn ook gelijk de kerken bezocht. Hierbij werd de bouwkundige staat van de kerkgebouwen en torens met het blote oog beoordeeld. Van sommige kerken waren bouwkundige rapporten beschikbaar, hiervan kon de bouwkundige staat nauwkeuriger in kaart gebracht worden. Ook zijn de stedenbouwkundige waarden van de kerkgebouwen onderzocht en is informatie over het gebruik van de kerkgebouwen verzameld. Helaas konden elf kerkgebouwen niet bezocht worden doordat er niet werd meegewerkt aan het onderzoek. Deze kerkgebouwen zijn wel meegenomen in het onderzoek door een bezichtiging van het exterieur en door middel van bureauonderzoek. Helaas ontbreekt van deze kerken de inbreng vanuit de kerkbesturen en -eigenaren. Wellicht ontstaat er naar aanleiding van de publicatie van deze visie toch nog contact tussen de gemeente en deze elf kerkeigenaren. Wellicht zal dan de inventarisatie van alle 36 gebedshuizen compleet gemaakt worden.

Tot slot zijn er gesprekken gevoerd met verschillende medewerkers van de gemeente Medemblik. Zij hebben vanuit verschillende vakgebieden en perspectieven gereflecteerd op de kerkenvisie en ervoor gezorgd dat de ambities in de kerkenvisie aansluiten op ander gemeentelijk beleid.

Overzicht kerkgebouwen in de gemeente Medemblik		
Kerkgebouw	**Plaats**	**Bouwjaar**
Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje	Abbekerk	ca. 1500
Voormalige Gereformeerde Kerk	Andijk	1863
Voormalige Oosterkerk	Andijk	1873
Buurtjeskerk	Andijk	1667
De Kapel	Andijk	1928
Gereformeerde Kerk	Andijk	1929-1930
Onze Lieve Vrouw Middelares	Andijk	1973
Het Witte Kerkje	Benningbroek	1500-1600
Nicolaaskerk	Hauwert	1450-1500
Het Groene Kerkje	Lambertschaag	ca. 1500
Voormalige Evangelisch Lutherse Kerk	Medemblik	1710
Voormalige Gereformeerde Kerk	Medemblik	1939
Bonifaciuskerk	Medemblik	1400-1425
Heilige Martinus	Medemblik	1902-1904
Doopsgezinde vermaning	Medemblik	1500-1600
Fatih Moskee	Medemblik	2017
Voormalige synagoge	Medemblik	1808
Voormalige Hervormde Kerk	Midwoud	1988
Voormalige Nederlandse Hervormde Kerk, ‘Bessie’	Nibbixwoud	1834
Heilige Cunera	Nibbixwoud	1877
Heilige Gerardus Majella	Onderdijk	1929
Voormalige Toeristenkerk	Onderdijk	1960
Protestantse Kerk	Oostwoud	1753
Eben Haëzer	Opperdoes	1929
Christelijke Gereformeerde Kerk	Opperdoes	1938
Voormalige Gereformeerde Kerk, Protestantse Kerk	Opperdoes	1869
Dorpskerk	Opperdoes	ca. 1525
Protestantse Kerk	Sijbekarspel	1400-1500
Doopsgezinde Vermaning	Twisk	1867
Voormalige Hervormde Kerk, Theaterkerk HEMELS	Twisk	1375-1400
Voormalige Hervormde Kerk	Wervershoof	1909
Heilige Werenfridus	Wervershoof	1874-1875
Heilige Hiëronymus	Wognum	1970
Protestantse Kerk	Wognum	1400-1450
Heilige Jozef	Zwaagdijk-Oost	1954
Voormalige Heilige Jacobus de Meerdere	Zwaagdijk-West	1929

Samenvatting

De kerken in de gemeente Medemblik vertegenwoordigen een rijke religieuze geschiedenis en zijn van grote betekenis, niet alleen voor gelovigen maar ook voor de bredere gemeenschap. Ze dienen samen met de torens als herkenningspunten, zijn architectonisch bijzonder en symboliseren belangrijke levensgebeurtenissen. De gemeente Medemblik heeft alle kerken op haar grondgebied in kaart gebracht. In totaal zijn er 36 gebedshuizen onder de loep genomen, gelegen in de stad Medemblik en in 16 dorpen. Veel kerkgebouwen staan op de plek waar eerder een (houten) voorganger stond. Omdat er veel oude kerken zijn in de gemeente, zijn er ook veel torens, kerkhoven en begraafplaatsen. Het oudste kerkgebouw is de voormalige Hervormde Kerk in Twisk uit circa 1375 (gebouwd als katholieke kerk). Het jongste gebedshuis is de Fatih Moskee in Medemblik uit 2017.

De meeste kerken in de gemeente zijn van grote waarde voor de dorpen en de stad Medemblik, met name de oudere kerken. De kerken variëren in bouwperiode, van eeuwenoud tot recent, en tonen verschillende architecturale stijlen en interieurs. Veel kerken bevatten waardevolle historische interieurelementen zoals orgels, kerkbanken en religieuze kunstobjecten. Hoewel sommige kerken als rijksmonument zijn aangewezen, maken veel kerkeigenaren zich zorgen over het toekomstige behoud van de kerk vanwege onderhoudskosten en afnemend gebruik. De gemeente Medemblik streeft naar het behoud van de kerken in de gemeente, waarbij ze niet-beschermde kerken wil laten onderzoeken op erfgoedwaarden en passende beschermingsmaatregelen wil nemen. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan het verduurzamen van deze historische panden en het behoud van waardevolle interieurelementen.

De torens worden erg belangrijk gevonden door de kerkgemeenschap én door dorpsbewoners. Samen met de kerkgebouwen zijn het bakens in stad en land. Van de 27 torens zijn er 14 deel van rijksmonumentale kerkgebouwen, één losstaande toren is apart beschermd als provinciaal monument. 7 torens zijn in eigendom van de gemeente Medemblik. De gemeente speelt een cruciale rol bij het beheer en onderhoud van deze torens. Ze draagt tevens bij aan het onderhoud van 2 torens die niet in haar eigendom zijn. Hoewel de gemeente het belang van de torens erkent en positief staat tegenover haar eigenaarschap, staat zij open voor verkoop aan initiatiefnemers die een passende functie kunnen bieden en garanties kunnen geven voor het behoud van de toren.

Kerken zijn van oorsprong centrale punten in de stad, dorp of wijk. De stedenbouwkundige waarde is dan ook groot. De kerken in de gemeente Medemblik dragen in belangrijke mate bij aan de ruimtelijke kwaliteit, aan het historische karakter van de dorpskernen en de stad en dikwijls aan het groene karakter hiervan. Bijvoorbeeld door de aanwezigheid van begraafplaatsen, tuinen en pleinen. Als het gebruik van het kerkgebouw wijzigt, kan dit van invloed zijn op de stedenbouwkundige waarde. De gemeente streeft naar behoud van deze waarden, ook bij herbestemming, en laat onderzoeken welke instrumenten van de Omgevingswet zij kan gebruiken om deze waarden te waarborgen.

Markt in de Bonifaciuskerk in Medemblik.

De kerken zijn van sociaal-maatschappelijk belang als gebedshuis, maar ook voor mensen die de dienst niet volgen is sprake van verbondenheid door het openbare karakter van de kerken, hun centrale ligging in het dorp of de wijk, de iconische waarde en de historische waarde van de gebouwen. In de gemeente Medemblik hebben kerken verschillende functies, waaronder religieus, cultureel-maatschappelijk, retail, wonen en horeca. 16 kerken is reeds herbestemd. 6 kerken vervullen nu een culturele functie, waar activiteiten zoals toneelstukken en workshops plaatsvinden, zij het met concurrentie van andere culturele instellingen. Het grootste deel van de kerken – 20 kerkgebouwen – is religieus in gebruik. Het vinden van vrijwilligers voor activiteiten in de kerken is een uitdaging. Mede hierdoor en vanwege het afnemende gebruik van kerkgebouwen en de toenemende gebruikskosten is het voortzetten van de huidige functie niet altijd zeker. Het toekomstperspectief varieert per kerk, in 9 gevallen wordt nu nagedacht over verkoop en/ of herbestemming van het kerkgebouw. De gemeente ondersteunt bij herbestemmingsprocessen en benadrukt het belang van kerken voor de sociale cohesie. De herbestemmingsladder prioriteert publieke en sociaal-maatschappelijke functies voor kerken, gevolgd door semiopenbare, semiprivate en private functies. De gemeente streeft bij herbestemming naar behoud van monumentale waarden.

Het handelingsperspectief biedt een overzicht van wat de gemeente kan (laten) doen om bij te dragen aan de toekomst van het religieus erfgoed in de gemeente Medemblik.

1

De gemeente Medemblik en haar kerken

Abbekerk door Spilman, H. (1721-1784), Noord-Hollands Archief

Overzichtskaart kerken in de gemeente Medemblik

Denominatie
- Algemene Doopsgezinde Sociëteit
- Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
- Gereformeerde Gemeenten
- Islamitisch
- Protestants (PKN)
- Rooms-Katholiek
- Onttrokken aan de eredienst
- Dorpsgrens

Bonifaciuskerk
Heilige Martinus
Voormalige synagoge
Doopsgezinde Vermaning
Voormalige Gereformeerde Kerk
Fatih Moskee
Medemblik
Dorpskerk
Eben Haëzer
Protestantse Kerk
Christelijke Gereformeerde Kerk
Opperdoes
Voormalige Gereformeerde Kerk
Gereformeerde Kerk
Andijk
De Kapel
Voormalige Oosterkerk
Buurtjeskerk
Lambertschaag
Het Groene Kerkje
Doopsgezinde Vermaning
Twisk
Heilige Gerardus Majella
Voormalige Toeristenkerk
Wervershoof
Onze Lieve Vrouw Middelares
Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje
Abbekerk
Voormalige Hervormde Kerk
Heilige Werenfridus
Oostwoud
Protestantse Kerk
Midwoud
Protestantse Kerk
Sijbekarspel
Voormalige Hervormde Kerk
Nicolaaskerk
Hauwert
Benningbroek
Het Witte Kerkje
Heilige Jozef
Zwaagdijk-Oost
Voormalige Nederlandse Hervormde Kerk, 'Bessie'
Heilige Cunera
Heilige Hiëronymus
Wognum
Protestantse Kerk
Zwaagdijk-West
Voormalige Heilige Jacobus de Meerdere

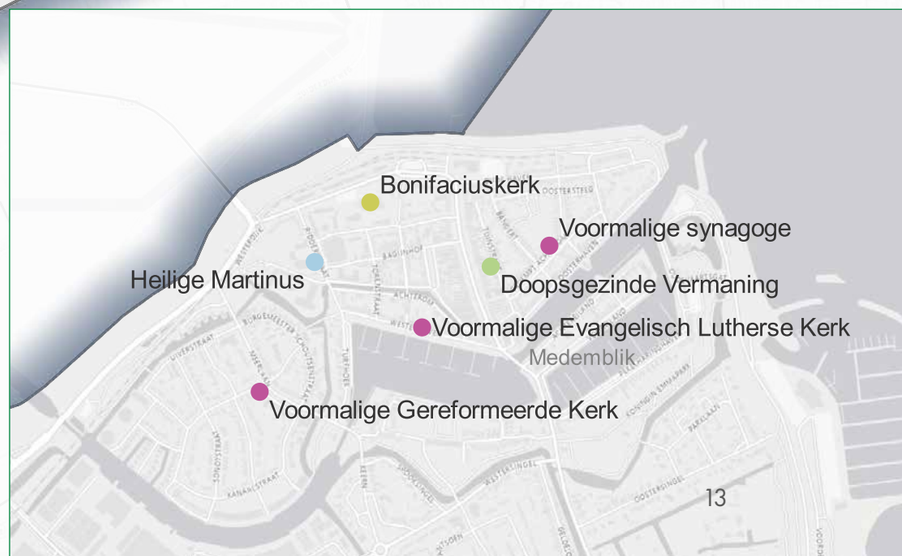

Schilderijen in de Heilige Hiëronymuskerk in Wognum van voorgaande kerken.

1

De gemeente Medemblik en haar kerken

De gemeente Medemblik is rijk aan religieus erfgoed. Dit hoofdstuk gaat over de geschiedenis en de context van het religieuze leven en erfgoed in de gemeente.

1.1 De kerken en hun context

De gemeente Medemblik ligt in Westfriesland en bestaat uit de stad Medemblik en de dorpen en gehuchten in het landelijk gebied. De meeste nederzettingen in het westen van het huidige Noord-Holland lagen op het hoger gelegen strandwallengebied. In het lager gelegen Westfriesland waren enkele dorpen op de hoger gelegen kreekruggen gevestigd. De zee had hier lange tijd vrij spel en nadat het zeegat van Bergen gesloten was (ca. 1300 v. Chr.) ontstond er een dikke laag veen. De geologische ondergrond was bepalend voor de ontwikkeling van het gebied en ook voor de kerkenbouw. De bewoners ontgonnen het veen. Vanuit de natuurlijke veenstroompjes werden sloten gegraven het veen in, om het overtollige water af te voeren. Daarmee werden smalle en lange kavels drooggelegd. Door de veenontginningen veranderde het landschap ingrijpend – het natte veengebied werd een in cultuur gebracht weide- en bouwlandgebied.

Door deze ingrepen klonk de bodem in waardoor die daalde en het land steeds vaker kampte met wateroverlast. Daartegen werden kaden opgeworpen. Uiteindelijk werden de langgerekte kavels steeds verder naar achteren ontgonnen. Hierbij werden boerderijen en soms zelfs hele nederzettingen mee verplaatst. Ook kerken werden afgebroken en een stukje verderop op hoger gelegen grond herbouwd. Door de veenontginningen en de bijbehorende bodemdaling kwamen oude kreekruggen bloot te liggen. De ontdekking van een oude kreekrug was vaak de aanleiding om nederzettingen en hun kerken te verplaatsen naar de betere locatie op de hoge kreekrug. Er zijn archeologische sporen gevonden die wijzen op voormalige kerklocaties, maar hoeveel verdwenen kerken er in Westfriesland zijn en waar ze precies hebben gestaan, is niet met zekerheid te zeggen. Het enige vastgestelde voormalige kerkterrein van een verlaten dorpslint is dat van Benningbroek, dat aan de Broerdijk lag.

In de gemeente Medemblik staan 36 kerkgebouwen uit verschillende periodes. Veel van de huidige kerkgebouwen staan op de plek waar eerder een (houten) voorganger stond. Omdat de gemeente veel oude kerken heeft, zijn er ook veel torens, kerkhoven en begraafplaatsen.
De ouderdom van de eerste kerken wordt geschat aan de hand van het bouwmateriaal. In bestaande kerken is bijvoorbeeld hergebruikt tufsteen gevonden, wat erop wijst dat de eerste stenen kerken in dit gebied uit de vroege middeleeuwen stammen. Mogelijk waren er daarvoor nóg oudere houten kerken te vinden. Het oudste kerkgebouw in de gemeente is de voormalige Hervormde Kerk in Twisk uit circa 1375, destijds gebouwd als katholieke kerk.

De strijd tussen protestanten en katholieken tijdens de Tachtigjarige Oorlog is voor elke Nederlandse gemeente een belangrijke paragraaf in de religieuze geschiedenis. Tot een echte beeldenstorm is het in Westfriesland echter niet gekomen. Na de reformatie werden er voor katholieke parochies schuilkerken gebouwd. De Doopsgezinde vermaning in Medemblik uit de zestiende eeuw, is de enige bewaard gebleven schuilkerk uit deze periode in de gemeente.
Na 1600 stokte de bouw van nieuwe kerken. Tussen 1600 en 1850 werden er slechts vier kerken gebouwd.

Almersdorp

Almersdorp is een verdwenen dorp in de gemeente Medemblik. Het dorp lag in de middeleeuwen waarschijnlijk op de plek van de rotonde bij de Almersdorperweg en de Westfriese Omringdijk. De oudste vermelding dateert uit 1310, als 'Almerdorp' opduikt in een handvest van de Hollandse graaf Willem III. Na een stormvloed in 1334, de Sint-Clemensvloed, verdween een deel van Almersdorp in de golven. Hierna werd besloten tot de aanleg van een inlaagdijk tussen Medemblik en Barsingerhorn. De meeste huizen van Almersdorp die de eerste stormvloed hadden overleefd, kwamen hierbij op het buitendijkse voorland te staan. Rond 1450 werd dit gebied grotendeels door het zeewater opgeslokt. Het dorp is door de watersnood steeds verder naar het zuiden verplaatst, om ten slotte in de zestiende eeuw op zijn laatste locatie te komen. In 1514 registreerde het gewest Holland in 'Upperdoes' 28 haardsteden 'mit een huys te Almerdorp'. Opperdoes en Almersdorp hoorden op dat moment bestuurlijk bij elkaar, al hadden ze nog elk een eigen kerk of kapel, te zien op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560. Later deelden de dorpen één kerkgebouw in Opperdoes. Uiteindelijk is Almersdorp verdwenen (zie ook: Oneindig Noord-Holland, onh.nl).
In de jaren zestig van de twintigste eeuw werden tijdens graafwerk nabij de Westfriese Omringdijk botresten en een voormalig kerkhof gevonden. In 2015 volgde een uitgebreid archeologisch onderzoek vanwege de aanleg van de rotonde. Hierbij werden ook kloostermoppen gevonden van de kerk die rond 1335 herbouwd moet zijn op deze plek. Het kunstwerk op de rotonde verwijst naar het verdwenen dorp en zijn kerk (zie ook: youmedemblik.nl).

In de nieuwe tijd echter, de tweede helft van de negentiende eeuw, beleefde het landelijk gebied van Westfriesland een economische bloeitijd. De industriële revolutie deed haar intrede, met name in de landbouw. De sector maakte een schaalvergroting door en door de komst van het stoomgemaal konden boeren het land beter drooghouden en intensiever bewerken. De agrarische sector maakte zodoende een enorme groei door. Het gebied werd ontsloten met betere wegen en met spoorlijnen. Door de toename van de welvaart en werkgelegenheid konden dorpen groeien en werden er naast boerderijen ook scholen, winkels, rentenierswoningen en natuurlijk kerken gebouwd. In deze bloeiperiode zijn in de gemeente Medemblik zeven kerken gebouwd.

Een volgende belangrijke bouwfase volgde in de eerste helft van de twintigste eeuw. In de stad Medemblik vonden vlak buiten het oude centrum de eerste kleinschalige uitbreidingen plaats, wat aanleiding was tot de bouw van nieuwe kerken. In de dorpen bleven uitbreidingen nog uit, maar er was wel sprake van verdichting langs de linten. Ook hier zijn in de eerste helft van de twintigste eeuw meerdere kerken gebouwd.

In de jaren zestig en zeventig kreeg de woningbouw in de gemeente een stevige impuls. In Medemblik en in dorpen zoals Wervershoof, Abbekerk, Midwoud en Wognum kwamen grote uitbreidingen tot stand. Ondanks het grote aantal nieuwe huizen, kwamen er in de naoorlogse periode maar weinig kerken bij. Het is bovendien opvallend dat de naoorlogse kerken allemaal in de dorpen kwamen, blijkbaar was er in de uitbreidingswijken van de stad Medemblik geen behoefte aan nieuwe gebedshuizen. Rond de eeuwwisseling was het aantal islamitische migranten toegenomen, waardoor er behoefte was aan een moskee. Het jongste gebedshuis in gemeente Medemblik is dan ook een moskee uit 2017, gelegen in de stad Medemblik.

2

De kerkgebouwen

Detailfoto van Het Groene Kerkje in Lambertschaag.

Gebouwenkaart

Beschermingsregime
- Rijksmonument
- Karakteristiek pand
- De kerk heeft geen monumentenstatus, de toren is provinciaal monument
- Geen beschermingsregime

1400-1425 Bonifaciuskerk
Heilige Martinus
Doopsgezinde Vermaning
Voormalige Evangelisch Lutherse Kerk
Voormalige Gereformeerde Kerk 1939
2017 Fatih Moskee
ca. 1525 Dorpskerk
Eben Haëzer 1929
Christelijke Gereformeerde Kerk 1938
Protestantse Kerk 1869
Voormalige Gereformeerde Kerk 1863
Gereformeerde Kerk 1929-1930
Het Groene Kerkje ca. 1500
Doopsgezinde Vermaning 1867
1375-1400 Theaterkerk HEMELS
Heilige Gerardus Majella 1929
De Kapel 1928
1873 Voormalige Oosterkerk
1667 Buurtjeskerk
1960 Voormalige Toeristenkerk
1973 Onze Lieve Vrouw Middelares
ca. 1500 Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje
1874-1875 1909 Voormalige Hervormde Kerk
Heilige Werenfridus
Protestantse Kerk 1753
1988 Voormalige Hervormde Kerk
1400-1500 Protestantse Kerk
1450-1500 Nicolaaskerk
1954 Heilige Jozef
1500-1600 Het Witte Kerkje
1834 Voormalige Nederlandse Hervormde Kerk, 'Bessie'
Heilige Cunera 1877
1970 Heilige Hiëronymus
Protestantse Kerk 1400-1450
1929 Voormalige Heilige Jacobus de Meerdere

2
De kerkgebouwen

Al vanaf de middeleeuwen worden er kerken gebouwd in de gemeente Medemblik en het kerkenbestand maakt dan ook een lange en boeiende religieuze geschiedenis zichtbaar. Kerken zijn van betekenis voor veel mensen, ook voor niet-gelovigen, omdat ze een herkenningspunt vormen, architectonisch bijzonder zijn en symbool staan voor levensgebeurtenissen zoals doop, huwelijk en begrafenis. Kerken zijn typologisch makkelijk te herkennen aan onder meer hun volume en ruimtelijkheid, aan de torens, monumentale entrees, monumentale (glas-in-lood)ramen, religieuze afbeeldingen in de vorm van schilderingen, houtsnijwerk en beeldhouwwerk. Oude kerken bevatten bovendien waardevolle bouwkundige elementen zoals origineel muurwerk, de dakconstructie en -bedekking en originele vloeren. Ook komen in veel kerken waardevolle roerende goederen voor zoals orgels, preekstoelen, kerkbanken, kroonluchters, doopvonten en religieuze kunstobjecten.
Deze kerkenvisie inventariseert wat voor soort kerken er in de gemeente Medemblik zijn, uit welke bouwperiode zij stammen, hoe de bouwkundige staat is en hoeveel monumentale kerken er zijn. Daarmee werkt de gemeente aan een compleet beeld van het kerkenbestand, zodat ze weet 'wat ze in huis heeft' en hoe ze als gemeente in de toekomst op het behoud en beheer van de kerkgebouwen wil toezien.

2.1 Een beschrijving van de kerkgebouwen

Bouwjaar
Veel kerken in de gemeente Medemblik zijn eeuwenoud of gebouwd op de plek waar vermoedelijk eerder al een (houten) kerk stond. De kerken vormen een centraal punt in de dorpskern, het dorp groeide rondom de kerk. In de stad Medemblik staan de kerken vooral in de historische binnenstad.
In de gemeente staan vijf kerken uit de late middeleeuwen. De oudste staat in Twisk, dit is de voormalige Hervormde Kerk uit 1375-1400 (gebouwd als katholieke kerk). In Medemblik staat de Bonifaciuskerk uit circa 1400-1425 en ook de voormalige Hervormde Kerk in Abbekerk en de Protestantse Kerk in Sijbekarspel en Wognum stammen van vóór 1500. Vijf kerkgebouwen stammen uit de zestiende eeuw. In de zeventiende eeuw werd de Buurtjeskerk in Andijk gebouwd, het kerkgebouw stamt uit 1667. Twee kerken werden gebouwd in de achttiende eeuw: de voormalige Evangelische Lutherse kerk in Medemblik uit 1710 en de Protestantse Kerk in Oostwoud uit 1753.

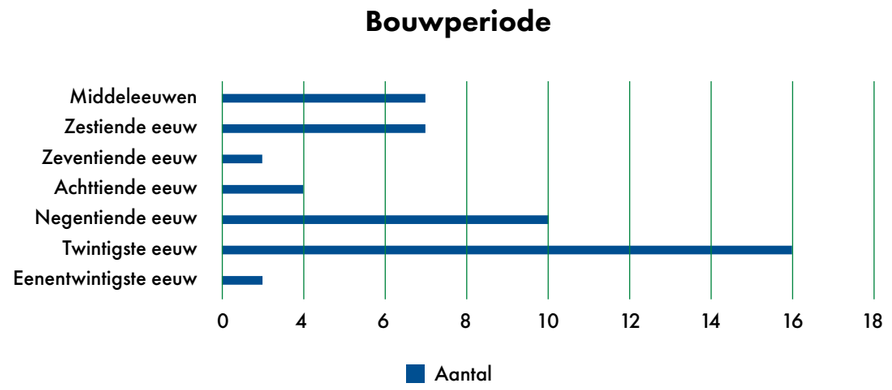

Acht kerkgebouwen stammen uit de negentiende eeuw. Het grootste deel van de kerken in de gemeente Medemblik werd in de twintigste eeuw gebouwd: veertien kerkgebouwen stammen uit deze periode. Het jongste gebedshuis is in de 21ste eeuw gebouwd: de Fatih Moskee uit 2017.

Bouwvlak
De kerkgebouwen in de gemeente Medemblik variëren in formaat. De grootte bepaalt de capaciteit en het gebruik van het kerkgebouw. De oppervlakte van de kerkgebouwen is in kaart gebracht en onderverdeeld in drie categorieën:

- Klein: 21 kerken hebben een oppervlakte van minder dan 350 vierkante meter. De voormalige synagoge is het kleinste kerkgebouw in de gemeente: circa 78 vierkante meter.
- Middel: zeven kerken met een oppervlakte tussen 351 en 600 vierkante meter vallen onder de categorie middel.
- Groot: de gemeente heeft acht kerken met een oppervlakte van meer dan 600 vierkante meter. De Heilige Werenfridus in Wervershoof is het grootste kerkgebouw in de gemeente: circa 1051 vierkante meter.

De meeste kerken in de gemeente zijn van klein formaat. Deze kerken staan vooral in de dorpen, maar komen ook in de stad Medemblik voor. Vooral de middeleeuwse kerken zijn van klein formaat. Er is vaak veel ruimte rondom de kleinere kerken, met bijvoorbeeld een tuin, plein of begraafplaats, waardoor ze toch van stedenbouwkundig belang zijn.
De meeste grote kerken stammen uit de negentiende en twintigste eeuw. De Bonifaciuskerk in Medemblik is hierop een uitzondering, deze kerk is een van oudste en grootste kerken in de gemeente. Grote kerken hebben doorgaans een grotere impact op hun omgeving dan kleine en middelgrote kerken. Grote kerken maken bijvoorbeeld vaak deel uit van een religieus complex met bijvoorbeeld een pastorie, (zondags)school of verenigingsgebouw, tuin, plein en begraafplaats. Het formaat van de kerk draagt bij aan de zichtbaarheid van het gebouw en aan de stedenbouwkundige waarde voor het dorp of de wijk. Datzelfde geldt voor de inrichting van de ruimte rondom de kerk en de aanwezigheid van andere religieuze gebouwen bij de kerk.

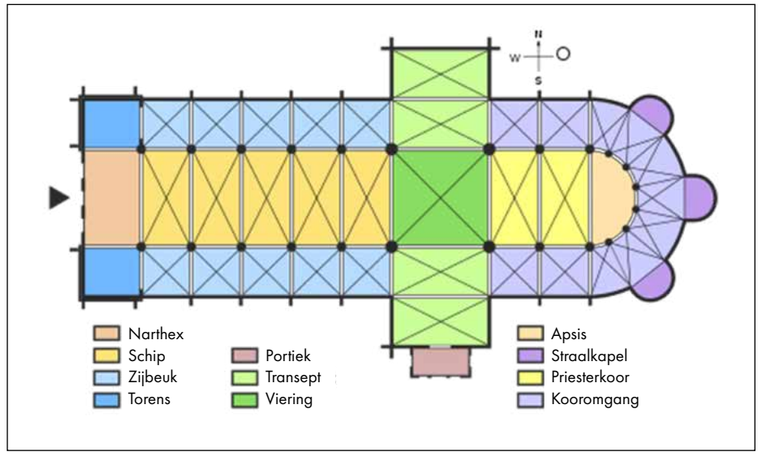

Voorbeeldplattegrond kerkzaal gotische kerkenbouw (ca. 1140-1500). Bron: Wikipedia.

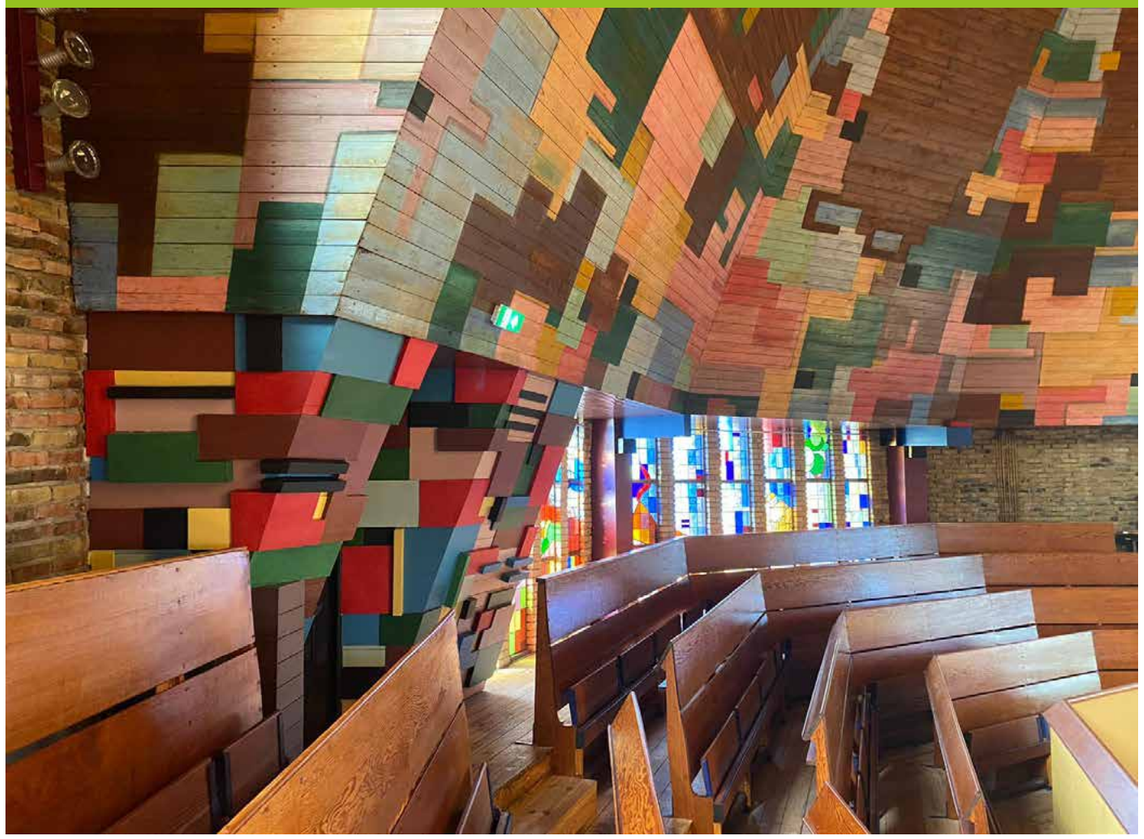

Interieur van de Gereformeerde Kerk in Andijk.

Indeling en nevenruimtes

De indeling van kerken hangt samen met hun ouderdom, de regio en de geloofstraditie. Oudere kerken hebben vaak een centrale kerkzaal, de grootste ruimte in de kerk, veelal ingericht met een koor met altaar, schip met preekstoel en het oksaal met orgel. Nevenruimtes zijn ondergeschikt aan de kerkzaal.
Door de jaren heen veranderde de positie van het geloof in de samenleving, en daarmee het kerkgebouw en zijn indeling. Zo zijn de post 65-kerken (uit de periode 1965-1980) gebouwd volgens drie criteria: een kerk moest toegankelijk zijn en midden in de samenleving staan, flexibel zijn in gebruik en indeling, en terughoudend in vormgeving. Hoewel de kerkzaal ook bij deze kerken de grootste ruimte is, namen nevenruimtes in grootte en belang toe, omdat steeds meer waarde werd gehecht aan het sociale aspect en de organisatie van nevenactiviteiten.

Het interieur

Kerkinterieurs zijn in veel gevallen onlosmakelijk verbonden met de architectuur van de kerk en vertellen iets over de religieuze geschiedenis en functie van het gebouw. Tijdens locatiebezoeken is in kaart gebracht welke historische interieuronderdelen er nog aanwezig zijn in de kerk. Onder historische interieuronderdelen worden onder meer verstaan kerkbanken, schilderingen, kroonluchters en preekstoelen. Van elf kerkgebouwen is onbekend of er historische interieurelementen aanwezig zijn omdat het interieur niet bezocht kon worden.
Van twintig kerkgebouwen is wel bekend dat er nog historische interieurelementen aanwezig zijn. Dit zijn vooral de oudere kerken waarvan het grootste deel – op vijf na – beschermd is als rijksmonument. De kerken waar het historisch interieur nog aanwezig is, hebben een religieuze of cultureel-maatschappelijke functie. Het gebruik heeft weinig tot geen aanpassingen aan het interieur gevraagd. De vijf onbeschermde kerken waar nog historische interieurelementen aanwezig zijn, zijn:

- De Kapel in Andijk
- De Heilige Gerardus Majella in Onderdijk
- De Protestantse Kerk in Opperdoes
- De Heilige Hiëronymuskerk in Wognum
- De Heilige Josefkerk in Zwaagdijk-Oost

In de Heilige Gerardus Majella staan nog de oorspronkelijke kerkbanken uit 1929, en ligt er origineel gekleurd tegelwerk op de vloer van de kerkzaal. De Protestantse Kerk in Opperdoes heeft nog de kerkbanken uit 1939, net als oorspronkelijk houtwerk in het gewelf. Het interieur van de Heilige Josefkerk is tevens in oorspronkelijke staat, waaronder de kerkbanken uit 1954 en religieuze beelden aan de muren.
Van vijf kerkgebouwen is bekend dat er na verbouwingen geen historische interieurelementen meer aanwezig zijn. Deze vijf kerkgebouwen hebben een bedrijfs- en/of woonfunctie. Zo is het interieur van de voormalige Gereformeerde Kerk in Medemblik verloren gegaan toen de kerk in gebruik werd genomen als muziekstudio. De kerkzaal inclusief interieur van de Hervormde Kerk in Midwoud is verwoest bij een brand. Toen de kerkzaal werd herbouwd en in gebruik werd genomen als woning was het historische interieur dus al niet meer aanwezig. In de voormalige Heilige Jacobus de Meerdere Kerk in Zwaagdijk-West zijn appartementen gerealiseerd, waarbij het oorspronkelijke interieur verloren is gegaan. Ook de voormalige Toeristenkerk in Onderdijk is verbouwd naar woning, van het oorspronkelijke interieur rest enkel nog een kluis. De voormalige Gereformeerde Kerk in Andijk is herbestemd tot woning en bedrijfsruimte, het oorspronkelijke interieur is verdwenen.

Orgels

In minstens 21 kerkgebouwen in de gemeente Medemblik staat een orgel. Het gaat om een grote diversiteit aan orgels, van verschillende bouwjaren en makers. Vaak is het orgel door de jaren heen al eens vervangen, staat er een tweedehands orgel, of is het meegenomen uit het kerkgebouw waar de gemeenschap eerder kerkte. Het bouwjaar van het orgel en dat van de kerk komen hierdoor vaak niet overeen. Zo is het Groene Kerkje in Lambertschaag gebouwd in circa 1500 en stamt het orgel – geproduceerd door Firma van Dam – uit 1866. In de Bonifaciuskerk uit circa 1400-1415 staat een orgel uit 1671, gebouwd door Pieter Backer.

De orgels in de oudere kerken zijn veelal voorzien van een houten ombouw, mee geschilderd in de kleuren van het interieur van de kerk. De wederopbouwkerken hebben vaak een losstaand orgel van kleiner formaat.

Bij de rijksmonumenten zijn de orgels mee beschermd met het interieur. Orgels in kerken zonder monumentenstatus zijn onbeschermd. In de gemeente zijn dat de orgels in De Kapel in Andijk, de Heilige Gerardus Majella in Onderdijk, de Protestantse Kerk in Opperdoes, de Heilige Hiëronymuskerk in Wognum en de Heilige Josefkerk in Zwaagdijk-Oost.

Niet alle orgels zijn functioneel, maar altijd zijn het beeldbepalende elementen in het interieur van de kerk. In de voormalige Hervormde Kerk (het Witte Kerkje) in Abbekerk en de voormalige Hervormde Kerk (Theaterkerk HEMELS) in Twisk staan orgels die niet meer bespeeld kunnen worden. Onderhoud en restauratie van orgels is specialistenwerk en dan ook kostbaar. Voor het orgel in de Bonifaciuskerk is een stichting opgericht voor het onderhoud: Stichting Pieter Backer Orgel Bonifaciuskerk Medemblik.

In veel gesprekken met de kerkbesturen en -eigenaren bleek dat zij zich zorgen maken over de hoogte van de onderhouds- en restauratiekosten. Daarnaast zijn er steeds minder mensen die een kerkorgel kunnen bespelen.

Subsidies voor onderhoud en restauratie

Onder bepaalde voorwaarden kunnen kerkeigenaren aanspraak maken op subsidies voor onderhoud. Acht kerkeigenaren maken daar gebruik van, hun kerken zijn alle zijn beschermd als rijksmonument. Er wordt gebruikgemaakt van rijks-, provinciale en gemeentelijke subsidies, waaronder de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM). De kerkbesturen en -eigenaren vragen zelf de subsidies aan, meestal houdt één bestuurslid of vrijwilliger zich hiermee bezig.

Negen kerkeigenaren maken geen gebruik van subsidies voor onderhoud, waaronder die van de voormalige Hervormde Kerk in Abbekerk en de Protestantse Kerk in Sijbekarspel. Dit zijn rijksmonumenten, maar desondanks worden er geen subsidies voor onderhoud aangevraagd. De redenen zijn een wisseling in het kerkbestuur of het ontbreken van de noodzaak tot onderhoud. Van de overige kerken is niet bekend of daar gebruikgemaakt wordt van subsidies.

Tijdens de gesprekken met de kerkbesturen en -eigenaren is gevraagd naar de mogelijkheden voor verduurzaming van het kerkgebouw. Vaak is het hun onduidelijk of er subsidies beschikbaar zijn bij de gemeente of elders, daarbij wordt gedacht dat verduurzamingsingrepen überhaupt niet mogelijk zijn omdat het een historisch kerkgebouw en/of monument betreft. De eigenaren van bewoonde kerken en kerken met een culturele functie weten vaak ook niet waar zij aanspraak op kunnen maken. Een deel van de bewoonde kerken heeft geen monumentenstatus en op maatschappelijke subsidies kan geen aanspraak worden gemaakt. In sommige gevallen willen de eigenaren een onderdeel van de kerk laten restaureren, zoals de toren of de kerkklok. Zonder subsidie wordt dat echter te kostbaar gevonden.

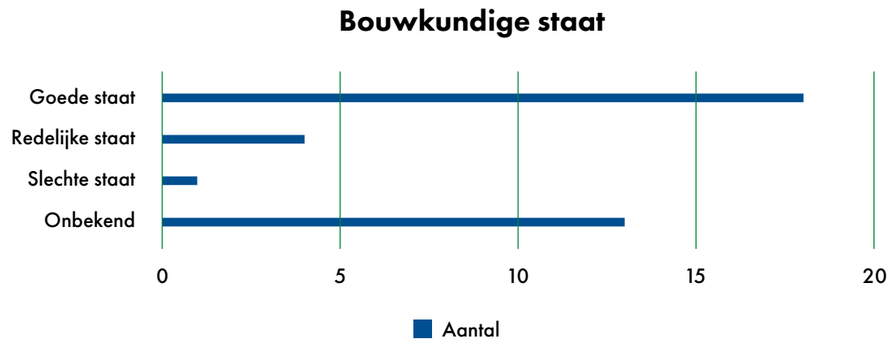

2.2 Bouwkundige staat

De kerkeigenaren werd tijdens de gesprekken gevraagd hoe zijzelf de bouwkundige staat van de kerk zien. Daarnaast beoordeelden de onderzoekers met het blote oog de bouwkundige staat van de torens. Daarbij keken ze met name naar scheurvorming in het metselwerk en beschadigingen aan goten en kozijnen. De beoordeling of de kerk in goede, redelijke of slechte staat verkeert, is dus niet gebaseerd op een officiële bouwkundige inspectie. Van dertien kerken is de bouwkundige staat onbekend, deze gebouwen zijn niet bezocht of er was geen informatie over de bouwkundige staat beschikbaar.

Uit deze inventarisatie blijkt dat achttien kerken in een goede staat van onderhoud verkeren. Het muurwerk vertoont geen scheuren, de is kap wind- en waterdicht en kozijnen en details zijn goed onderhouden. Ook het interieur van deze kerken verkeert in een goed onderhouden staat.

Vier kerken verkeren in een redelijke staat. Deze kerken zijn wind- en waterdicht en het muurwerk is in orde. Wel kan sprake zijn van achterstallig onderhoud, bijvoorbeeld aan het interieur, kozijnen, dakgoten of ornamenten. Deze vier zijn:

- De voormalige Hervormde Kerk in Abbekerk
- De Bonifacius in Medemblik
- De Heilige Werenfridus in Wervershoof
- De Protestantse Kerk in Wognum

Eén kerkgebouw is in slechte staat, de Heilige Gerardus Majella in Onderdijk. De kerk is wind- en waterdicht gemaakt, maar door langdurig achterstallig onderhoud is de kapconstructie aangetast. De huidige eigenaar heeft geen plannen om het onderhoud uit te voeren omdat het gebouw verkocht wordt.

2.3 Monumentale kerken

Zeventien kerken zijn aangewezen als rijksmonument. Alle middeleeuwse en zestiende-eeuwse kerken zijn rijksmonumenten, net als een aantal kerkgebouwen uit de achttiende en negentiende eeuw. De jongste rijksmonumenten stammen uit het begin van de twintigste eeuw: de Gereformeerde Kerk in Andijk (1929-1930) en de Heilige Martinus in Medemblik (1902-1904).

Rijksmonumenten	Plaats	Bouwjaar
Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje	Abbekerk	ca. 1500
Gereformeerde Kerk	Andijk	1929-1930
Het Witte Kerkje	Benningbroek	1500-1600
Nicolaaskerk	Hauwert	1450-1500
Het Groene Kerkje	Lambertschaag	ca. 1500
Voormalige Evangelisch Lutherse Kerk	Medemblik	1710
Bonifaciuskerk	Medemblik	1400-1425
Heilige Martinus	Medemblik	1902-1904
Doopsgezinde vermaning	Medemblik	1500-1600
Voormalige synagoge	Medemblik	1808
Protestantse Kerk	Oostwoud	1753
Dorpskerk	Opperdoes	ca. 1525
Protestantse Kerk	Sijbekarspel	1400-1500
Doopsgezinde Vermaning	Twisk	1867
Voormalige Hervormde Kerk, Theaterkerk HEMELS	Twisk	1375-1400
Heilige Werenfridus	Wervershoof	1874-1875
Protestantse Kerk	Wognum	1400-1450

De toren van de voormalige Hervormde Kerk in Midwoud is aangewezen als provinciaal monument. Er zijn geen gebedshuizen beschermd als gemeentelijk monument, doordat deze tot nu toe geen onderdeel uit hebben gemaakt van een inventarisatie naar potentiële monumenten. Wel heeft de gemeente de voormalige Oosterkerk in Andijk en de voormalige Hervormde Kerk in Medemblik aangemerkt als ‘karakteristiek pand’.

Kerken met aanduiding karakteristiek pand	Plaats	Bouwjaar
Voormalige Gereformeerde Kerk	Medemblik	1939
Voormalige Oosterkerk	Andijk	1873

Van de 36 kerken in de gemeente Medemblik hebben er 17 geen erfgoedstatus. Hoewel deze kerkgebouwen niet als monument zijn beschermd, bevatten veel van deze kerkgebouwen mogelijk wel erfgoedwaarden, bijvoorbeeld vanwege het cultuurhistorische verhaal van de gebouwen of vanwege architectonische en/of stedenbouwkundige waarden.

Kerken zonder status	Plaats	Bouwjaar
Buurtjeskerk	Andijk	1667
Voormalige Gereformeerde Kerk	Andijk	1863
De Kapel	Andijk	1928
Onze Lieve Vrouw Middelares	Andijk	1973
Fatih Moskee	Medemblik	2017
Voormalige Hervormde Kerk *	Midwoud	1988
Voormalige Nederlandse Hervormde Kerk, ‘Bessie’	Nibbixwoud	1834
Heilige Cunera	Nibbixwoud	1877
Heilige Gerardus Majella	Onderdijk	1929
Voormalige Toeristenkerk	Onderdijk	1960
Heilige Jozef	Zwaagdijk-Oost	1954
Voormalige Heilige Jacobus de Meerdere	Zwaagdijk-West	1929
Heilige Hiëronymus	Wognum	1970
Voormalige Hervormde Kerk	Wervershoof	1909
Eben Haëzer	Opperdoes	1929
Christelijke Gereformeerde Kerk	Opperdoes	1938
Voormalige Gereformeerde Kerk, Protestantse Kerk	Opperdoes	1869

** De Voormalige Hervormde Kerk heeft geen monumentenstatus, de toren is aangewezen als provinciaal monument.*

2.4 Toekomstvisie kerkgebouwen

De meeste kerken in de gemeente Medemblik zijn van grote waarde voor de dorpen en de stad Medemblik, met name de oudere kerken. Het zijn gebouwen met een bijzondere architectuur, ankerpunten in het landschap en bovendien hebben ze vaak een sociale functie. De bewoners voelen zich ermee verbonden.

Monumentale kerken beschermen
Opvallend is dat een groot deel van de kerken geen monument is, terwijl ze mogelijk wel erfgoedwaarden hebben. Kerkeigenaren en -besturen maken zich zorgen over het grote aantal onbeschermde kerken, vooral omdat hun toekomst als gebedshuis onzeker is door de ontkerkelijking. Deze kerkgebouwen zijn in hun ogen onvoldoende beschermd.
De gemeente Medemblik streeft ernaar om alle kerken met erfgoedwaarden in goede bouwkundige staat te behouden voor de toekomst. Het voornemen is om de niet-beschermde kerken op hun erfgoedwaarden te onderzoeken én om hiervan de bouwkundige staat in kaart te brengen als dat nog niet is gebeurd. Afhankelijk van de resultaten zal de gemeente een passende beschermingsvorm toepassen op het kerkgebouw. Bijvoorbeeld door kerken als ‘karakteristiek pand’ op te nemen in het omgevingsplan of te beschermen als gemeentelijk monument.

Voor kerken die als karakteristiek pand zijn benoemd is een aanvraag sloopvergunning verplicht en wordt extra toegezien op een zorgvuldige omgang met het exterieur. De regels voor karakteristieke panden zijn gericht op het voorkomen van ontsiering, beschadiging of sloop van de panden. Het gaat daarbij om de vorm van het kerkgebouw en in mindere mate om de karakteristieken van de gevels, zoals de vensterindeling en detaillering aan de buitenkant. Naar aanleiding van de kerkenvisie zal de gemeente onderzoeken of het nodig is om de regels voor kerken die aangewezen zijn als karakteristiek pand aan te scherpen, zodat er nog beter wordt toegezien op behoud van architectonische details.
Voor gemeentelijke monumenten is een aanvraag omgevingsvergunning verplicht bij ingrepen aan het exterieur en interieur en wordt extra toegezien op een zorgvuldige omgang met de monumentale waarden van het gebouw.

De gemeente laat kerken onderzoeken op hun monumentale waarden en zoekt naar een beschermingsvorm passend bij de waarden van de kerk. Zij wijst eventueel kerken aan als karakteristiek pand of gemeentelijk monument. Daarbij laat zij onderzoeken of het nodig is om de omgevingsplanregels voor karakteristieke kerken aan te scherpen zodat die beter toezien op het behoud van het exterieur.

Waardevolle interieurs en orgels
Het interieur van 'karakteristieke panden' is niet beschermd, terwijl uit de inventarisatie bleek dat er waardevolle interieuronderdelen in de kerken aanwezig zijn, bijvoorbeeld orgels. Daarom wil de gemeente kerken door de specialisten van het Catharijneconvent laten onderzoeken.

Daarnaast wil de gemeente onderzoeken wat er nodig is om de waardevolle interieurelementen voor de toekomst te bewaren en hoe zij daaraan kan bijdragen. Daarom zal de gemeente het Catharijneconvent vragen om een interieuronderzoek uit te voeren bij kerken met bijzondere interieurs. Welke kerken hiervoor in aanmerking komen, zal blijken uit het onderzoek naar erfgoedwaarden bij de kerken. In ieder geval zullen de interieuronderzoeken eraan bijdragen dat eigenaren kennis en inzicht krijgen in de waarden. Hopelijk stimuleert hen dat om zorgvuldig om te gaan met de waardevolle interieurs.

De gemeente laat enkele kerkinterieurs onderzoeken door het Catharijneconvent op hun cultuurhistorische waarde. Welke interieurs dit zijn, zal blijken uit het onderzoek naar de erfgoedwaarden van kerken. Tevens laat zij in kaart brengen wat er nodig is om de waardevolle elementen voor de toekomst te behouden en hoe de gemeente daaraan kan bijdragen.

Kerken met de status rijksmonument
De pareltjes onder de kerken zijn beschermd als rijksmonument en op deze gebouwen wordt toegezien conform de regels van het Rijk voor rijksmonumenten. Onder de Omgevingswet worden de rijksmonumenten aangewezen via de Erfgoedwet – en niet in het omgevingsplan. Het Rijk beschermt rijksmonumenten met algemene regels die het beschadigen, vernielen en verwaarlozen ervan verbieden. Het is echter mogelijk om aanvullende regels voor rijksmonumentale kerken in het omgevingsplan op te nemen, met name regels voor gebruik, onderhoud en verbouwingen. De gemeente kan voor rijksmonumentale kerken een zorgplicht opnemen in het omgevingsplan – door in het omgevingsplan maatwerkregels op te nemen, of een maatwerkvoorschrift te geven voor specifieke activiteiten die de rijksmonumentale kerken raken of kunnen raken. Voor een activiteit in de directe nabijheid van een rijksmonument die kan leiden tot beschadiging of vernieling van het rijksmonument, zoals het slopen van een buurpand, kan gedacht worden aan een maatwerkvoorschrift over de wijze van slopen en indien nodig stutten (tijdelijk ondersteunen van de constructie) van een rijksmonument. De gemeente kan in het omgevingsplan tevens een meldingsplicht opnemen voor vergunningvrije wijzigingen aan rijksmonumenten.

De gemeente laat in kaart brengen welke aanvullende omgevings-planregels er nodig zijn voor rijksmonumentale kerken.

Verduurzaming van kerken
De gemeente is zich ervan bewust dat het verduurzamen van kerkgebouwen die veel worden gebruikt, noodzakelijk is. Het is echter niet eenvoudig om een kerk goed te isoleren zonder dat dit geweld doet aan het karakter van de kerk. Toch zijn er wel degelijk mogelijkheden. Op dit moment is de gemeente Medemblik de mogelijkheden voor het verduurzamen van monumenten, stolpen en andere historische gebouwen aan het inventariseren. Het is de bedoeling dat er een overzicht komt van instanties die de expertise hebben om te helpen bij het maken van plannen voor verduurzaming. Ook komt er een overzicht van de financiële mogelijkheden, zoals subsidies en leningen. De gemeente Medemblik heeft niet de financiële middelen om substantieel bij te dragen aan de verduurzaming van deze historische panden, maar kan wel ondersteuning bieden door de weg te wijzen naar de mogelijkheden die er wel zijn.

De gemeente maakt een overzicht van instanties die gespecialiseerd zijn in de verduurzaming van complexe en monumentale gebouwen zoals kerken.
De gemeente maakt een overzicht van subsidiemogelijkheden en fondsen voor de verduurzaming van kerken.

3

De torens

Heilige Werenfridus in Wervershoof

Torenkaart

Eigendom toren
- De gemeente Medemblik
- Kerkbestuur of stichting
- Particulier
- Telecommaatschappij

* Gemeente Medemblik ondersteunt in de onderhoudskosten

Heilige Martinus
Bonifaciuskerk
Dorpskerk
Eben Haëzer
Protestantse Kerk
Christelijke Gereformeerde Kerk
Het Groene Kerkje*
Theaterkerk HEMELS
Doopsgezinde Vermaning
Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje
Protestantse Kerk *
Heilige Gerardus Majella
Buurtjeskerk
Voormalige Toeristenkerk
Onze Lieve Vrouw Middelares
Heilige Werenfridus
Gereformeerde Kerk
De Kapel
Voormalige Oosterkerk
Protestantse Kerk
Voormalige Hervormde Kerk
Nicolaaskerk
Het Witte Kerkje
Heilige Jozef
Voormalige Nederlandse Hervormde Kerk, 'Bessie'
Heilige Cunera
Heilige Hiëronymus
Protestantse Kerk
Voormalige Heilige Jacobus de Meerdere

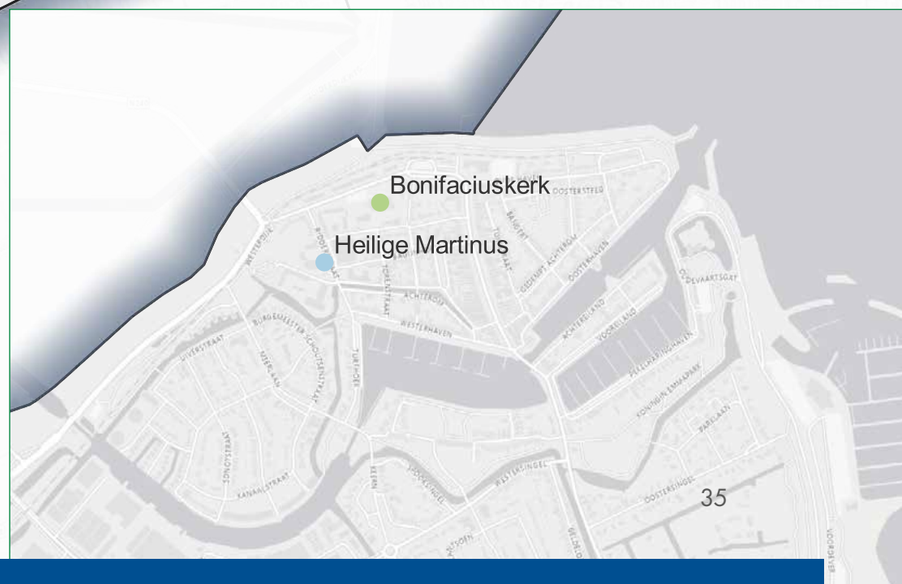

3
De torens

Als je een kind vraagt om een kerk te tekenen dan tekent het altijd een groot gebouw met een hoge toren. Om meerdere redenen waren kerktorens belangrijk. Een kerk vertegenwoordigt de grootsheid van God, er was competitie over wie de grootste toren had en kerktorens waren bakens in het landschap ter oriëntatie. Torens hadden een militaire functie en werden gebruikt in het systeem van landmeten. Om deze redenen kwamen alle kerktorens in bezit van de burgerlijke overheid toen Napoleon vanaf 1798 over ons grondgebied heerste – en dat verklaart waarom de huidige gemeenten nog steeds kerktorens in bezit hebben. De gemeente Medemblik is eigenaar van zeven kerktorens. Deze zijn in de Nota Vastgoedbeleid 2023 aangeduid als 'niet-kernportefeuille', wat betekent dat er wordt nagedacht over het afstoten van deze torens. Dit was de aanleiding om de torens te inventariseren en te onderzoeken hoe de gemeente in de toekomst met haar kerktorens om kan gaan.

3.1 Een beschrijving van de torens

Van de 36 kerken in de gemeente Medemblik hebben er 27 een toren. In de gemeente zijn drie typen torens te onderscheiden: gemetselde (klokken)torens, dakruiters en losstaande torens.
De kleinste toren behoort bij de voormalige Toeristenkerk in Onderdijk en is circa tien meter hoog. De hoogste twee zijn de toren van de Heilige Werenfridus in Wervershoof, circa 54 meter hoog, en die van de Bonifacius in Medemblik is met zijn 55 meter de hoogste van de gemeente.
Opvallend zijn de torens bij de voormalige Hervormde Kerk in Twisk en de Protestantse Kerk in Wognum, omdat daar ook de daken van de torens zijn opgemetseld.

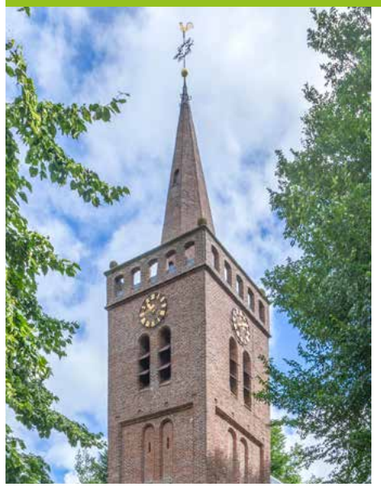

Toren van de Dorpskerk in Opperdoes.

Toren van de Protestantse Kerk in Sijbekarspel.
Foto: Protestantse gemeente Het Vierkant.

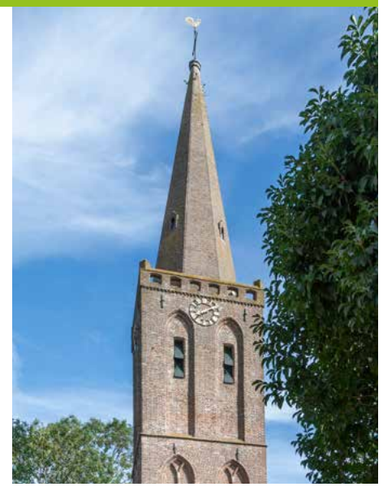

Toren van de voormalige Hervormde Kerk in Twisk.

Van de 27 torens zijn er 7 eigendom van de gemeente Medemblik. Dit zijn de torens bij:

- De voormalige Hervormde Kerk in Abbekerk
- Het Witte Kerkje in Benningbroek
- De Bonifacius in Medemblik
- De Dorpskerk in Opperdoes
- De Protestantse Kerk in Sijbekarspel
- De voormalige Hervormde Kerk in Twisk
- De Protestantse Kerk in Wognum

Voor twee torens die niet in eigendom zijn van de gemeente Medemblik, sloot de gemeente een onderhoudsovereenkomst met de kerkeigenaar. Dit zijn de torens bij het Groene Kerkje in Lambertschaag en de Protestantse Kerk in Oostwoud, beide dakruiters. Bij een onderhoudsovereenkomst draagt de gemeente financieel bij aan het onderhoud.

De gemeente Medemblik is niet in het bezit van losstaande torens, wel van vijf gemetselde torens en twee dakruiters.

Toren van de voormalige Hervormde Kerk Abbekerk.

Toren van het Witte Kerkje in Benningbroek.
Foto: Protestantse gemeente Het Vierkant.

Toren van de Bonifaciuskerk in Medemblik.

Toren van de Protestantse Kerk in Wognum.

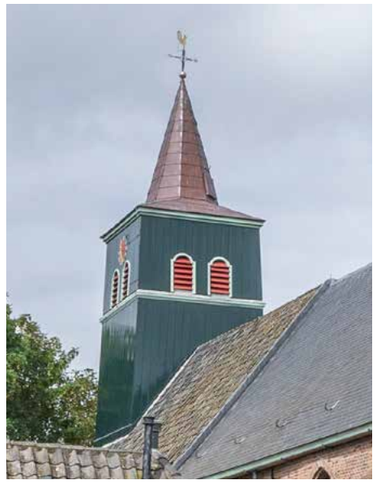

Toren van het Groene Kerkje in Lambertschaag.

Toren van de Protestantse Kerk in Oostwoud.

3.2. Bouwkundige staat

Tijdens de gesprekken met de kerkeigenaren en -beheerders is hun gevraagd hoe zijzelf de bouwkundige staat van hun toren zien. Tevens hebben de onderzoekers met het blote oog de bouwkundige staat van de torens ingeschat. Daarbij keken ze met name naar scheurvorming in het metselwerk en beschadigingen aan goten en kozijnen. Van de torens die gemeentebezit zijn en de torens waarvoor een onderhoudsovereenkomst geldt, waren tevens bouwkundige inspectierapporten van Monumentenwacht Noord-Holland beschikbaar. Van zeven torens is de bouwkundige staat onbekend, deze zijn niet bezocht of er was geen informatie bekend over de bouwkundige staat.

Uit dit onderzoek blijkt dat 12 van de 27 torens in goede staat van onderhoud verkeren. Het muurwerk vertoont geen scheuren, de toren is wind- en waterdicht en kozijnen en andere houten details zijn goed onderhouden. Van de torens die van de gemeente zijn, verkeert de toren bij de Dorpskerk in Opperdoes in goede staat, net als de dakruiters bij het Groene Kerkje in Lambertschaag en de Protestantse Kerk in Oostwoud waarvoor een onderhoudsovereenkomst met de gemeente is opgesteld.

Acht torens verkeren in een redelijke staat. Deze torens zijn wind- en waterdicht en het muurwerk is in orde. Soms is er sprake van achterstallig onderhoud, bijvoorbeeld aan het klokkenwerk, kozijnen, dakgoten of ornamenten. De volgende torens in eigendom van de gemeente verkeren in redelijke staat van onderhoud:

- De voormalige Hervormde Kerk in Abbekerk
- Het Witte Kerkje in Benningbroek
- De Bonifacius in Medemblik
- De voormalige Hervormde Kerk in Twisk
- De Protestantse Kerk in Sijbekarspel
- De Protestantse Kerk in Wognum

Er zijn geen torens die in slechte staat van onderhoud verkeren.

Renovatiewerkzaamheden aan de toren van de Protestantse Kerk in Sijbekarspel.

3.3 Monumentale torens

Van de 27 torens zijn er 14 onderdeel van een als rijksmonumentaal kerkgebouw. Daarnaast is de losstaande toren bij de voormalige Hervormde Kerk in Midwoud apart beschermd als provinciaal monument. De zeven torens die in eigendom zijn van de gemeente én de twee met een onderhoudsovereenkomst tussen de gemeente en de kerkeigenaar, zijn allemaal onderdeel van een als rijksmonument aangewezen kerkgebouw. De gemeente maakt gebruik van rijkssubsidies voor alle torens, zowel die in eigendom als die met een onderhoudsovereenkomst.

3.4 Rol van de gemeente

Bij haar eigen torens ziet de gemeente toe op het beheer en onderhoud. Bij torens met een onderhoudsovereenkomst houdt de gemeente zich, in overeenstemming met de kerkeigenaar, alleen bezig met het onderhoud. De gemeente financiert geheel of deels de onderhoudskosten van deze negen kerktorens. Tot slot houdt de gemeente zich bezig met communicatie over de torens, onder meer met belanghebbenden en subsidieverstrekkers. De gemeente heeft in principe één medewerker Beheer en onderhoud gebouwen aangewezen die zich (als onderdeel van het technisch beheer van het gemeentelijk vastgoed) bezighoudt met het reilen en zeilen rondom de torens. Daarnaast is er twee fte voor de administratie van het vastgoedbeheer, waar ook werkzaamheden voor de torens onder vallen.

Ook medewerkers van andere gemeentelijke afdelingen hebben sporadisch met de torens te maken, zoals de erfgoedmedewerker en medewerkers van de afdeling Vergunningen. Met een aantal medewerkers is voor deze kerkenvisie gesproken over hun werkzaamheden voor de torens.

De rol van de gemeente valt uiteen in verschillende werkzaamheden: beheer, onderhoud, financiën en communicatie.

Beheer
De gemeente bepaalt wie de torens kunnen gebruiken en voor welke doeleinden. In de meeste gevallen zijn dat de eigenaren en/of gebruikers van het kerkgebouw. Samen met hen maakt de gemeente hier afspraken over. In de toren van de voormalige Hervormde Kerk in Abbekerk zijn antennes geplaatst en is er een exploitatieovereenkomst met een telecommaatschappij. Het beheer van de gemeente beslaat ook het afsluiten en beheren van verzekeringen.

Onderhoud
De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de zeven torens in gemeentebezit en draagt bij aan het onderhoud van twee torens waarvoor een onderhoudsovereenkomst geldt. De gemeente streeft ernaar om eens in de vijftien jaar groot onderhoud te plegen aan de torens. Het onderhoud volgt uit de onderhoudsplannen (naar aanleiding van de rapporten van de Monumentenwacht Noord-Holland) of uit acute meldingen door kerkeigenaren en -gebruikers. De plannen voor groot onderhoud worden overgedragen aan een externe

architect waarmee de gemeente een vast samenwerkingsverband heeft. De architect bereidt de werkzaamheden voor, onder andere met een ontwerpadvies, en vraagt de subsidies aan. Meestal wordt er gebruikgemaakt van de SIM. De plannen worden afgestemd tussen de kerkeigenaren en -gebruikers, de erfgoedmedewerker en vergunningverlener van de gemeente, en de uitvoerende partij. De uitvoering van groot onderhoud wordt uitbesteed, maar voor klein onderhoud schakelt de gemeente over het algemeen eigen medewerkers in. Zo krijgt een medewerker van de gemeentelijke buitendienst opdracht voor het timmerwerk en een andere medewerker voor het onderhoud van de klokken.

Financiën
De gemeente investeert in het beheer en onderhoud van de torens en in de communicatie over de torens. Hiervoor worden jaarlijks financiële middelen voor onderhoud gereserveerd en capaciteit beschikbaar gesteld in de vorm van medewerkers die zich met de torens bezighouden. De beschikbare uren zijn echter beperkt. De werkzaamheden vragen maandelijks één tot vijf uur – uitbestede werkzaamheden niet meegeteld.
Het onderhoud van de torens vraagt de grootste investering. De gemeente is volledig verantwoordelijk voor de onderhoudskosten van haar zeven torens. Daarnaast financiert ze (een deel van) de onderhoudskosten van de dakruiter van het Groene Kerkje in Lambertschaag en de Protestantse Kerk in Oostwoud. De gemeente vergoedt volledig het onderhoud aan de dakruiter van het Groene Kerkje in Lambertschaag, en draagt voor 75 procent bij aan onderhoudskosten van de dakruiter van de Protestantse Kerk in Oostwoud.
Gemiddeld kost het onderhoud aan de torens over de periode 2023-2042 ruim 80.000 euro per jaar. Dit bedrag omvat onderhoud aan de torens die in eigendom zijn van de gemeente én de torens waarvoor een onderhoudsovereenkomst geldt, exclusief SIM. Voor de jaren 2023, 2025, 2029, 2035, 2040 en 2041 zijn de geschatte kosten relatief hoog in vergelijking met de andere jaren. In al deze jaren komen de kosten uit boven 100.000 euro, in 2025, 2035 en 2040 zelfs boven 200.000 euro, exclusief SIM. Dure en minder dure jaren wisselen elkaar af omdat klein en groot onderhoud van de torens afwisselend plaatsvindt en de kosten zijn verspreid over een periode van twintig jaar. De dure jaren worden opgevangen door de jaarlijkse reserves in de gemeentelijke onderhoudsvoorziening.
De gemeente kan extra btw aftrekken als de kerktorens niet door derden worden gebruikt of worden verhuurd. Bij een aantal kerktorens is wel sprake van gebruik door derden of verhuur, bijvoorbeeld voor de telecomantennes in de toren van de voormalige Hervormde Kerk in Abbekerk.

Communicatie
De gemeente houdt zich bezig met communicatie rondom de kerktorens voor wat betreft het beheer, onderhoud en de financiën. Tijdens het gesprek met de verantwoordelijk ambtenaren bleek dat zij sporadisch benaderd worden door omwonenden of andere belanghebbenden over kerkgebouwen en -torens. Torens die niet in eigendom van de gemeente zijn worden soms onvoldoende onderhouden. Zo uitten omwonenden meermaals hun zorgen bij de gemeente over het onderhoud van de toren bij de voormalige Hervormde Kerk in Midwoud, die in particulier bezit is. De gemeente biedt in die gevallen een luisterend oor en beantwoordt vragen.

3.5 De waardering van de kerktorens

De medewerkers van de gemeente Medemblik wijzen erop dat er maar beperkte formatie is voor het beheer, het onderhoud en de communicatie over de torens. Toch staan zij positief tegenover het voortzetten van het eigenaarschap van de gemeente want: “De torens zijn al een paar honderd jaar in onderhoud van de gemeente, dus het zou mooi zijn om dat als gemeente aan de volgende generatie door te geven. De torens gaan ons aan het hart”, aldus een medewerker Beheer en onderhoud gebouwen. Hij vertelde ook dat inwoners de gemeente zien als “bewaker van het religieus erfgoed”.

Vanuit cultuurhistorisch en sociaal oogpunt vinden de ambtenaren het een goede zaak om de torens in eigendom van de gemeente te houden. Verkoop aan derden vinden zij minder wenselijk. De vraag is of een nieuwe eigenaar even zorgvuldig omgaat met de torens als de gemeente dat doet. Een toren is namelijk een ‘loze’ ruimte bij het gebouw die niet functioneel in gebruik is. Het vraagt om bevlogenheid en een hoog ambitieniveau om dit soort bouwkundige elementen goed te onderhouden.

De kerkeigenaren en -besturen benadrukten in de gesprekken voor deze kerkenvisie dat zowel de kerkgemeenschap als de dorpsbewoners veel waarde hechten aan de torens. Zo kreeg de voormalige Oosterkerk in Andijk een nieuwe toren dankzij crowdfunding onder buurtbewoners. De kerkeigenaren en -besturen vinden dat de gemeente gezien het belang van de torens ook zou moeten bijdragen aan het onderhoud van de torens die niet in haar bezit zijn.
Tijdens de gesprekken is aangegeven dat de kerkeigenaren in principe geen belangstelling hebben voor het overnemen van de toren als die nu niet in hun bezit is. In het verleden zijn er wel gesprekken over het overnemen van torens gevoerd met de kerkeigenaren, en die zouden nieuw leven ingeblazen kunnen worden, onder voorwaarde dat de gemeente informatie geeft over de onderhoudskosten op lange termijn en zij bij verkoop een ‘bruidsschat’ kan meegeven. Als deze gesprekken geen uitkomst bieden zal bij eventuele verkoop dus een derde partij gezocht moeten worden.

Zicht op de toren van de voormalige Oosterkerk in Andijk tijdens een wielerwedstrijd. Foto: Marcel Rob, via Noord-Hollands Dagblad.

Witte Kerkje in Benningbroek.

3.6 Toekomstvisie torens

Dit onderzoek naar de kerktorens begon met de vraag of die in gemeentelijk bezit moeten blijven of dat zij verkocht moeten worden. De kerktorens staan tenslotte momenteel aangeduid als ‘niet-kernportefeuille’, wat betekent dat ze eventueel afgestoten kunnen worden door de gemeente.
Naar aanleiding van dit onderzoek naar kerken en kerktorens heeft de gemeente besloten dat de torens vooralsnog in haar bezit blijven, maar dat deze op de ‘niet-kernportefeuille’ blijven staan. Dit betekent dat torens in principe beschikbaar zijn voor overname, wanneer een initiatiefnemer zich aandient. De gemeente staat open voor het overdragen of verkopen van een toren, wanneer deze een passende functie krijgt en er daarmee in het onderhoud en een toekomstperspectief worden voorzien. De gemeente benadrukt dat niet alle initiatieven passend zijn bij kerktorens. Initiatieven zullen zorgvuldig beoordeeld worden of zij passen bij de erfgoedwaarden, bouwkundige waarden en stedenbouwkundige waarden van een toren. Pas als de gemeente ervan overtuigd is dat een zorgvuldige omgang met de toren gegarandeerd is, wordt verkoop in overweging genomen.
De financiële lasten voor de gemeente vervallen na de verkoop. Wel dient de gemeente tijdens het verkoopproces menskracht beschikbaar te hebben voor de beoordeling van het herbestemmingsplan. Ook de onderhoudsovereenkomsten vervallen als er een nieuwe eigenaar wordt gevonden. Bij de verkoop wordt als voorwaarde een kettingbedding meegegeven.

De kerktorens die de gemeente in bezit heeft blijven in gemeentelijk bezit tot zich een passende nieuwe functie voordoet. Met een passende functie worden de erfgoedwaarden, de bouwkundige waarden en de stedenbouwkundige waarden gerespecteerd.

4

De stedenbouw-kundige waarden van de kerken

Zicht op de Protestantse Kerk in Wognum.

Stedenbouwkundige waarde

- Eigen groen
- Geen eigen groen
- Ensemble
- Kerkhof of begraafplaats

Bonifaciuskerk
Heilige Martinus
Voormalige synagoge
Doopsgezinde Vermaning
Voormalige Gereformeerde Kerk
Fatih Moskee
Dorpskerk
Eben Haëzer
Protestantse Kerk
Christelijke Gereformeerde Kerk
Het Groene Kerkje
Theaterkerk HEMELS
Doopsgezinde Vermaning
Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje
Protestantse Kerk
Voormalige Gereformeerde Kerk
Gereformeerde Kerk
De Kapel
Voormalige Oosterkerk
Heilige Gerardus Majella
Buurtjeskerk
Voormalige Toeristenkerk
Onze Lieve Vrouw Middelares
Heilige Werenfridus
Voormalige Hervormde Kerk
Protestantse Kerk
Voormalige Hervormde Kerk
Nicolaaskerk
Heilige Jozef
Het Witte Kerkje
Voormalige Nederlandse Hervormde Kerk, 'Bessie'
Heilige Cunera
Heilige Hiëronymus
Protestantse Kerk
Voormalige Heilige Jacobus de Meerdere

4

De stedenbouwkundige waarden van de kerken

Kerken zijn van oorsprong centrale punten in de stad, dorp of wijk. De hoofdstraten en veel andere wegen komen hier samen. De kerk was altijd een ontmoetingsplek, ingericht voor samenkomst. Dat geldt voor de kerk zelf, maar evengoed voor de tuin, het kerkhof en het kerkplein. Ook kerken die niet in het centrum van het dorp staan maar later gebouwd zijn, bijvoorbeeld bij de aanleg van een nieuwe woonwijk, hebben een centrale en zichtbare plek in de wijk, vaak nabij andere sociale en maatschappelijke voorzieningen. Tot slot vormen kerken vaak een ensemble met andere gebouwen – soms met andere historische gebouwen, maar soms ook doordat de kerk meerdere voorzieningen had: een pastorie, een school of een begraafplaats. Deze gebouwen zijn vaak als ensemble ontworpen door één architect in dezelfde bouwstijl.

4.1 Een beschrijving van de stedenbouwkundige waarde van de kerken

Het stedenbouwkundig belang van kerken is groot. Als een kerk gesloopt wordt, wordt het hart uit de stedenbouwkundige structuur geslagen. Ook herbestemming kan effect hebben op de stedenbouwkundige situatie, bijvoorbeeld als een kerk geen (semi)publieke functie meer heeft. Van oudsher is een kerk namelijk een publiek gebouw waar iedereen naar binnen kon lopen. Tegenwoordig kunnen veel kerken alleen op gezette tijden of op afspraak bezocht worden en zijn het daarmee semipublieke gebouwen geworden. Wanneer kerken herbestemd worden, kan deze situatie weer veranderen, bijvoorbeeld als het een restaurant of zorgcentrum (semipubliek) wordt, of een kantoor of sportgebouw (semiprivaat) of woning (privaat). De mate van toegankelijkheid beïnvloedt de inrichting van de ruimte rondom de kerk, want ook tuinen, pleinen of zelfs begraafplaatsen kunnen hun publieke karakter verliezen. Herbestemming heeft namelijk gevolgen voor onder meer de terreininrichting, erfafscheiding, het parkeren, het verkeer en de verlichting. Bij de herbestemming van een kerk moet daarom goed nagedacht worden over het effect van de nieuwe functie op de omgeving en de gemeenschap.

In het kader van deze kerkenvisie is de stedenbouwkundige waarde van de kerken door de onderzoekers in kaart gebracht en wordt beschreven óf en hoe die waarden voor de toekomst behouden kunnen worden.

De meeste kerken in de gemeente Medemblik zijn dorpskerken. Deze kerken staan op een centrale plek aan het lint of in het centrum van het dorp. Daarnaast zijn er kerken in de stad Medemblik, deels in het historische stadscentrum en een aantal in de uitbreidingswijken.

De ruimtelijke waarde van kerken kan gemeten worden aan de volgende aspecten:

- Centrale ligging en zichtbaarheid: vormt de kerk een ankerpunt voor de dorp of wijk en is hij een oriëntatiepunt door de mate van zichtbaarheid en doordat hij zich van overige bebouwing onderscheidt? Zijn er zichtlijnen richting de kerk, waardoor het gebouw al van veraf te zien is? Vormt de kerk een oriëntatiepunt, waardoor mensen weten waar ze zijn?
- Ensemblewaarde: is er sprake van ensemblewaarde doordat de kerk samen met andere historische bebouwing bijdraagt aan het historische karakter van de omgeving of doordat er andere kerkelijke of sociale voorzieningen in dezelfde bouwstijl zijn gebouwd?
- Begraafplaats of kerkhof: is er een begraafplaats of kerkhof aanwezig wat is daarvan de bijdrage aan de herkenbaarheid van de religieuze locatie en het ruimtelijke en/of groene karakter ervan?
- Tuinen en pleinen: is er een tuin of plein aanwezig en in hoeverre draagt die omgeving bij aan de ruimtelijkheid en aan het groene karakter van de locatie? In hoeverre is de tuin of het plein in gebruik als plek van samenkomst en wat is daarvan de bijdrage aan de sociale waarden van de locatie?
- Openbare ruimte: hoe is de openbare ruimte rondom de kerk ingericht en draagt ze bij aan de ruimtelijkheid, aan de centrale positie van de kerk in zijn omgeving en aan het groene karakter van de locatie? Hoe is de functionele inrichting van de openbare ruimte georganiseerd – is er bijvoorbeeld voldoende ruimte voor parkeren in de omgeving van de kerk?

Centrale ligging en zichtbaarheid
De gemeente Medemblik kent lange landelijke linten zoals Benningbroek en Zwaagdijk-Oost en Zwaagdijk-West, veelal omringd door open landschap. Meestal ligt de kerk in het hart van het dorp, zoals in Wognum en Nibbixwoud. Soms ligt hij een stukje uit het dorpslint, zoals in Benningbroek. De kerken werden van oorsprong centraal in het dorp gepositioneerd en vervullen allemaal een centrumfunctie. Door hun hoge torens zijn het bakens in het landschap. Ook door de onderscheidende bouwvorm en architectuur zijn het oriëntatiepunten. In de stad Medemblik zijn de kerken verspreid. De kerken staan in het historische stadscentrum, een deel in de uitbreidingswijken. Veel kerken staan centraal in de wijk en natuurlijk in het stadscentrum, nabij andere voorzieningen. Het zijn plekken van ontmoeting en door hun onderscheidende architectuur en hoge torens belangrijke oriëntatiepunten in de stad.

Ensembles
Bij 31 kerken in de gemeente Medemblik kunnen we spreken van een ensemblewaarde. Er zijn twee type ensembles. Zo zijn kerken onderdeel van een stedenbouwkundig ensemble van historische bebouwing. Samen met andere historische gebouwen dragen ze bij aan het historische karakter van het dorp. Daarnaast zijn kerken veelal onderdeel van een religieus ensemble – samen met bijvoorbeeld een pastorie, school, verenigingsgebouw en begraafplaats vertellen ze iets over de religieuze geschiedenis van de plek. Een kerkgebouw kan ook zowel onderdeel zijn van het ensemble van historische bebouwing als van een religieus ensemble. Van 21 kerken is vastgesteld dat ze onderdeel uitmaken van een religieus ensemble. Veertien kerken maken deel uit van een stedenbouwkundig ensemble van historische bebouwing – waarvan in vier gevallen er zowel sprake is van ensemblewerking met de historische bebouwing als van een religieus ensemble. Dit komt voor bij:

- Het Witte Kerkje in Benningbroek
- De Bonifaciuskerk in Medemblik
- De Protestantse Kerk in Oostwoud
- De Heilige Gerardus Majella in Onderdijk

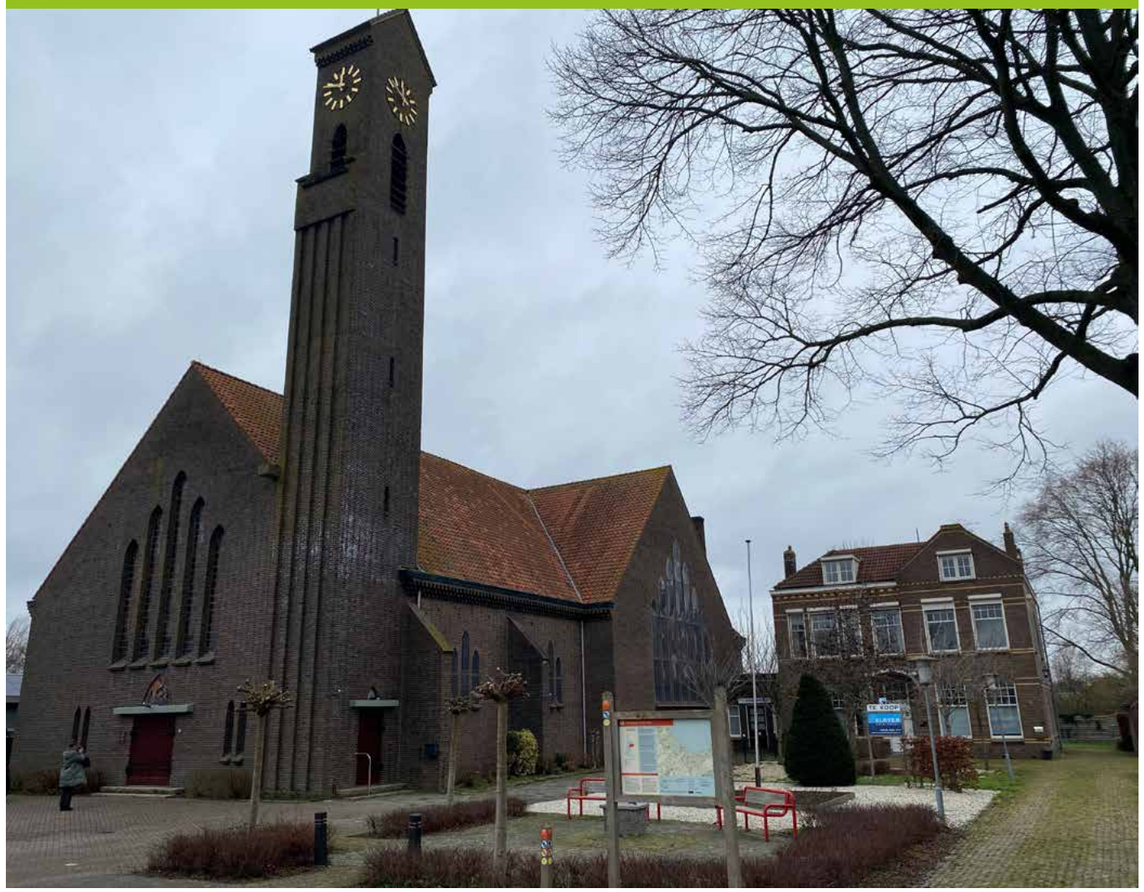

Religieus ensemble van kerk en voormalige pastorie bij de Heilige Gerardus Majella in Onderdijk.

Kerkhoven en begraafplaatsen

Kerkhoven nemen een prominente plek in op het kerkperceel en in het dorp. Begraafplaatsen liggen verder weg van de kerk, vaak op een steenworp afstand, en behoren niet tot het kerkperceel. Er zijn ook begraafplaatsen die geen relatie met een kerkgebouw hebben. Een kenmerk van kerkhoven en begraafplaatsen is dat ze (samen met de kerk) hoger in het landschap liggen. In de gemeente Medemblik liggen 29 plekken waar mensen begraven zijn of nog worden begraven – nog afgezien van de grafzerken die in sommige kerken aanwezig zijn. Bij zeventien kerkgebouwen ligt een kerkhof of begraafplaats. Op verschillende kerkhoven zijn oude graven aanwezig. Het kerkhof of de begraafplaats valt in sommige gevallen onder monumentenbescherming, maar soms ook niet, bijvoorbeeld omdat de begraafplaats op een apart kadastraal perceel ligt.
De gebruikssituatie van de kerkhoven en begraafplaatsen wisselt. De kerkhoven zijn veelal ouder dan de begraafplaatsen. Veel van de kerkhoven zijn vol of niet meer in gebruik. De begraafplaatsen bieden meestal meer ruimte. De begraafplaatsen die nog in gebruik zijn, worden steeds vaker voorzien van een urnenmuur. Daarnaast is op meerdere begraafplaatsen een kapel aanwezig. Toen de Heilige Jacobus de Meerdere Kerk in Zwaagdijk-West een nieuwe functie kreeg, was het niet langer mogelijk om in de kerk te herdenken. Op de achtergelegen begraafplaats is toen een Mariakapel geplaatst waar mensen kunnen zitten en een kaarsje aansteken.
Het eigendom van de begraafplaatsen wisselt. Volgens de overzichtskaart van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn van de 29 kerkhoven en begraafplaatsen in de gemeente 17 in beheer van de gemeente Medemblik. De andere zijn eigendom van het kerkbestuur of particulier bezit.

De meeste kerkhoven en begraafplaatsen zijn openbaar toegankelijk, sommige worden in de avonduren afgesloten met een hekwerk. In alle gevallen is het kerkhof of de begraafplaats een belangrijke plek voor omwonenden. Hier worden nabestaanden geëerd en herdacht, of vinden mensen een plek van rust en stilte.

Tuinen en pleinen

Voor of rondom de kerk ligt vaak een tuin of plein, meestal met een groen karakter door de aanwezigheid van grote bomen, struiken en soms Bijbelse planten. De tuinen en pleinen zijn vaak publiek toegankelijk en hebben een open karakter omdat ze geen duidelijke omheining hebben, of bijvoorbeeld een erfafscheiding in de vorm van een laag muurtje. Het zijn open ruimtes in de dorpskernen. In de gemeente Medemblik ligt bij 34 kerken een tuin of plein, 24 daarvan zijn openbaar toegankelijk. Tijdens de gesprekken met de kerkeigenaren en -besturen vertelden zij vaak dat zij de tuinen zien als ‘van het dorp’. Veel passanten ervaren de tuinen of pleinen zelfs nog als publieke ruimte als ze niet langer openbaar zijn. Wanneer er geen begraafplaats aanwezig is, kan de tuin een plek zijn om te herdenken. Zo is in de tuin van de Doopsgezinde Vermaning in Twisk een stilteboetje gerealiseerd, dat altijd geopend is.

Begraafplaats bij de Protestantse Kerk in Oostwoud.

Plein voor de Heilige Josefkerk in Zwaagdijk-Oost.

Openbare ruimte
De ruimte die grenst aan het perceel van de meeste kerken in de gemeente, dus buiten de eigen tuin of het plein, is open ingericht, veelal met groen of als openbaar plein. De openbare ruimte en het perceel van de kerk zijn in de meeste gevallen met elkaar verbonden, optisch en door paden en groen. Dit versterkt het ruimtelijke en het groene karakter van de plek. Bij de Kapel in Andijk bijvoorbeeld sluit de tuin aan de voorzijde aan op een plein. Het plein is van de gemeente en maakt onderdeel uit van de openbare ruimte. Het biedt ruimte om samen te komen en wordt geregeld gebruikt bij evenementen van de kerk waar buurtbewoners op afkomen.

4.2 Toekomstvisie stedenbouwkundige waarde

De kerken in de gemeente Medemblik dragen in belangrijke mate bij aan de ruimtelijke kwaliteit, aan het historische karakter van de dorpskernen en de stad en (vaak maar niet altijd) aan het groene karakter ervan. De gemeente streeft naar het behoud van deze ruimtelijke waarden, óók bij herbestemming. De instrumenten van de Omgevingswet die toezien op de fysieke leefomgeving, lenen zich voor dit doel. Daarom vraagt de gemeente Medemblik in haar omgevingsvisie aandacht voor de stedenbouwkundige waarden van kerken. Voor kerken met de status 'monument' verplicht het Rijk om rekening te houden met activiteiten in de omgeving, opdat die het monument niet ontsieren of beschadigen en zichtlijnen niet verstoren of op een andere manier een nadelige visuele impact hebben. Onderzocht zal worden welke omgevingsplanregels nodig zijn om toe te zien op het behoud van de ruimtelijke waarden van de andere kerken, zowel de karakteristieke als de niet-karakteristieke kerken. Tot slot is uit het onderzoek van de kerkenvisie gebleken dat de gemeente onvoldoende zicht heeft op de monumentale waarde van begraafplaatsen, kerkhoven of van losse graven. Dit is een gemis, want begraafplaatsen zijn de parken van de toekomst en daarom zal de gemeente een onderzoek starten naar de erfgoedwaarden van de begraafplaatsen op haar grondgebied.

De gemeente laat onderzoeken welke begraafplaatsen, kerkhoven en graven erfgoedwaarde hebben en hoe de gemeente kan toezien op het behoud hiervan.

Tevens laat de gemeente onderzoeken hoe zij binnen de instrumenten van de Omgevingswet kan toezien op het behoud van de stedenbouwkundige waarden van kerken.

Ten slotte laat de gemeente onderzoeken welke begraafplaatsen, kerkhoven en graven erfgoedwaarde hebben en hoe de gemeente kan toezien op het behoud hiervan.

5

Het gebruik en het sociale belang van de kerken

Theaterkerk HEMELS in Twisk.

Gebruik en toekomstverwachting

Hoofdfunctie
- Cultureel
- Cultureel-maatschappelijk
- Horeca
- Religieus
- Retail
- Wonen
- Wonen, wonen met bedrijvigheid

Termijn instandhouding
- 1-3 jaar
- 5+ jaar
- 10+ jaar
- Onbekend

Bonifaciuskerk
Heilige Martinus
Voormalige synagoge
Doopsgezinde Vermaning
Voormalige Gereformeerde Kerk
Fatih Moskee
Dorpskerk
Eben Haëzer
Protestantse Kerk
Christelijke Gereformeerde Kerk
Het Groene Kerkje
Theaterkerk HEMELS
Doopsgezinde Vermaning
Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje
Protestantse Kerk
Voormalige Gereformeerde Kerk
Gereformeerde Kerk
Heilige Gerardus Majella
De Kapel
Buurtjeskerk
Voormalige Oosterkerk
Voormalige Toeristenkerk
Onze Lieve Vrouw Middelares
Heilige Werenfridus
Voormalige Hervormde Kerk
Protestantse Kerk
Voormalige Hervormde Kerk
Nicolaaskerk
Heilige Jozef
Het Witte Kerkje
Voormalige Nederlandse Hervormde Kerk, 'Bessie'
Heilige Cunera
Heilige Hiëronymus
Protestantse Kerk
Voormalige Heilige Jacobus de Meerdere

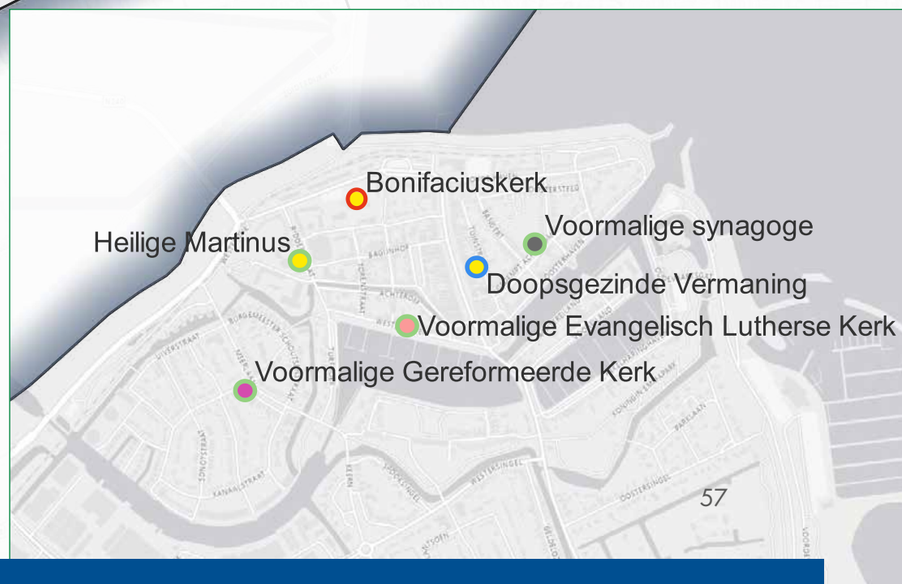

5

Het gebruik en het sociale belang van de kerken

De kerkgebouwen in de gemeente Medemblik worden op veel verschillende manieren gebruikt. Het voortzetten van de huidige functie is niet altijd zeker. De kerken zijn van sociaal-maatschappelijk belang als gebedshuis, maar ook voor mensen die de dienst niet volgen is de kerk een ontmoetingsplek als er bijeenkomsten, exposities of concerten worden georganiseerd. In de gemeente zijn verschillende kerken herbestemd, meestal als culturele instelling of woning. Dit hoofdstuk beschrijft het huidige gebruik van de kerken en schetst het toekomstperspectief van de gebouwen.

5.1 Een beschrijving van het gebruik van de kerken

Van de 36 kerkgebouwen in de gemeente Medemblik hebben 20 een religieuze functie. Zestien kerkgebouwen zijn herbestemd. Zeven daarvan zijn herbestemd tot woning, waarvan bij drie de woonfunctie gecombineerd is met bedrijvigheid. Twee kerkgebouwen hebben een retailfunctie. Eén kerkgebouw heeft een horecafunctie. Vijf hebben een cultureel-maatschappelijke functie. De voormalige Hervormde Kerk (Theaterkerk HEMELS) in Twisk heeft een culturele hoofdfunctie maar wordt tevens bewoond en is in gebruik als bed and breakfast.

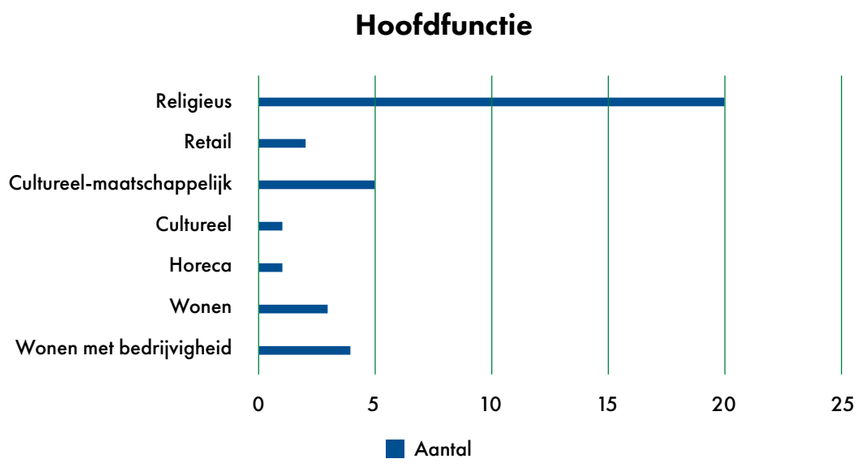

5.2 De frequentie van kerkdiensten

In de twintig kerkgebouwen met een religieuze hoofdfunctie wisselt de frequentie waarin kerkdiensten worden georganiseerd. In één kerkgebouw zijn dagelijks diensten, in negen kerkgebouwen gebeurt dit wekelijks, op de zondag. In één kerkgebouw wordt eenmaal in de twee weken een dienst georganiseerd. In zeven gevallen is er nog een keer in de maand een dienst. In twee kerkgebouwen vinden diensten sporadisch plaats, bijvoorbeeld met Kerstmis en Pasen. Uit de gesprekken met de kerkbesturen en -eigenaren blijkt dat de frequentie van het aantal kerkdiensten de afgelopen jaren is afgenomen en dat aantal zal naar verwachting verder dalen. Veel kerkbesturen maken zich zorgen om het krimpende ledenaantal en over de moeite die het kost om een geschikte voorganger te vinden. Samenwerking is een van de antwoorden om de geloofsgemeenschap te blijven voorzien van de dienst en momenten van samenkomen, bijvoorbeeld door op te trekken met een gemeenschap uit de buurt en te rouleren van locatie.

Kerkgebouw	Plaats	Frequentie kerkdiensten
Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje	Abbekerk	Sporadisch
De Kapel	Andijk	Tweewekelijks
Gereformeerde Kerk	Andijk	Wekelijks (twee keer elke zondag)
Onze Lieve Vrouw Middelares	Andijk	Met een roulerend systeem wordt gebruikgemaakt van vier (van de vijf) kerkgebouwen.
Het Witte Kerkje	Benningbroek	Maandelijks (eerste zondag van de maand in Benningbroek, tweede zondag in Wognum, derde in Sijbekarspel en de vierde weer in Wognum)
Bonifaciuskerk	Medemblik	Wekelijks
Heilige Martinus	Medemblik	Met een roulerend systeem wordt gebruikgemaakt van vier (van de vijf) kerkgebouwen.
Doopsgezinde vermaning	Medemblik	Tweewekelijks. Er wordt gerouleerd met het kerkgebouw in Schagen.
Fatih Moskee	Medemblik	Frequent
Heilige Cunera	Nibbixwoud	Wekelijks
Heilige Gerardus Majella	Onderdijk	Met een roulerend systeem wordt gebruikgemaakt van vier (van de vijf) kerkgebouwen.
Voormalige Toeristenkerk	Onderdijk	Elke zondagochtend in juni, juli en augustus
Protestantse Kerk	Oostwoud	Wekelijks
Eben Haëzer	Opperdoes	Wekelijks
Christelijke Gereformeerde Kerk	Opperdoes	Dagelijks. De kerkzaal wordt acht à tien keer per maand gebruikt. De Lichtboei wordt circa twintig keer per maand gebruikt.

Kerkgebouw	Plaats	Frequentie kerkdiensten
Voormalige Gereformeerde Kerk, Protestantse Kerk	Opperdoes	Wekelijks. Verder vier keer per jaar een gezamenlijke dienst met de Bonifaciuskerk in Medemblik. Daarnaast wordt de kerk gebruikt om één keer per maand te eten met 25-30 mensen, verjaardagen te vieren en eens in de twee weken is er een ouderenmiddag.
Dorpskerk	Opperdoes	Wekelijks
Protestantse Kerk	Sijbekarspel	Maandelijks (eerste zondag van de maand in Benningbroek, tweede zondag in Wognum, derde in Sijbekarspel en de vierde weer in Wognum).
Doopsgezinde Vermaning	Twisk	Twee keer per jaar met de gemeenschap. Eén keer per jaar met Pinksteren is er een gezamenlijke dienst met andere Doopsgezinde gemeenten uit de omgeving.
Heilige Werenfridus	Wervershoof	Met een roulerend systeem wordt gebruikgemaakt van vier (van de vijf) kerkgebouwen.
Heilige Hiëronymus	Wognum	Wekelijks
Protestantse Kerk	Wognum	Maandelijks (eerste zondag van de maand in Benningbroek, tweede zondag in Wognum, derde in Sijbekarspel en de vierde weer in Wognum).
Heilige Jozef	Zwaagdijk-Oost	Wekelijks

5.3 Culturele instellingen in kerken

Zes kerkgebouwen hebben een cultureel-maatschappelijke of culturele functie. In de kerken worden allerlei activiteiten georganiseerd, zoals toneelstukken, workshops, dansfeesten en middeleeuwse diners. Naar verwachting wordt het culturele gebruik de komende jaren voortgezet. Uit de gesprekken kwam wel naar voren dat er concurrentie heerst met andere culturele instellingen in het dorp, de gemeente en zelfs de regio. Er worden in de omgeving vaak meerdere soortgelijke activiteiten georganiseerd en soms vallen activiteiten op dezelfde dag. Geprobeerd wordt de programmering zoveel mogelijk met andere culturele instellingen in de directe omgeving af te stemmen of hierin samenwerking te zoeken – bijvoorbeeld met dorpshuizen –, maar dit lukt niet altijd en het aantal bezoekers valt dan ook soms tegen. De stichtingen en kerkeigenaren die de programmering verzorgen, proberen zich te onderscheiden van andere culturele instellingen, maar vinden dit lastig. In haar Cultuurnota besteedt de gemeente al aandacht aan deze concurrentie, bijvoorbeeld door met een cultuurcoördinator te werken aan een jaarplanning.

Ook zijn er zorgen over het vinden van vrijwilligers, die noodzakelijk zijn om activiteiten te kunnen organiseren. Het tekort aan vrijwilligers is een landelijk probleem, waar alle culturele instellingen mee kampen. Vrijwilligers hebben ook niet altijd voldoende kennis voor het organiseren van een evenement, bijvoorbeeld als het gaat om promotie van de evenementen of wanneer een evenementenvergunning aangevraagd moet worden.

5.4 Toekomstperspectief

Het toekomstperspectief varieert per kerkgebouw en is afhankelijk van een groot aantal factoren. Tijdens de gesprekken is aan het kerkbesturen of -eigenaren gevraagd welk toekomstperspectief zij zien voor de kerk. De eigenaren van de herbestemde kerken zien de toekomst over het algemeen positief in. De eigenaren van bewoonde kerken hebben over het algemeen de minste zorgen, behalve dat zij zoekende zijn hoe zij hun woonwensen kunnen inpassen in en rondom een historisch kerkgebouw en hoe zij om kunnen gaan met verduurzaming, bijvoorbeeld voor vermindering van stookkosten of eigen energieopwekking. Naar verwachting zullen de bewoonde kerken hun functie langer dan tien jaar behouden, dit wordt ook verwacht voor de kerken met een retail- of horecafunctie.

De eigenaren van kerken met een culturele functie zijn minder zeker van de toekomst. Zij zoeken naar manieren om meer activiteiten en bezoekers te genereren, zonder te concurreren met andere instellingen. Alle culturele kerken behouden naar verwachting de komende vijf jaar of langer hun huidige functie.

De toekomst van zes religieuze kerken wordt positief ingeschat. De Gereformeerde Kerk in Andijk, Heilige Martinuskerk in Medemblik, Protestantse Kerk en Christelijk Gereformeerde Kerk in Opperdoes, Protestantse Kerk in Oostwoud, Protestantse Kerk en Heilige Hiëronymuskerk in Wognum kunnen naar verwachting langer dan tien jaar het huidige religieuze gebruik voortzetten.

Mariabeeld in de Heilige Cunerakerk in Nibbixwoud.

Een deel van de religieuze kerken monitort de komende tijd hoe de situatie zich ontwikkelt, maar verwacht dat het religieuze gebruik binnenkort zal stoppen – hoe snel wisselt per kerkgebouw. Verwacht wordt dat de Bonifaciuskerk nog circa vijf jaar het huidige gebruik kan voortzetten.

Tijdens negen gesprekken is aangegeven dat de kerk nog één tot maximaal drie jaar zijn functie als gebedshuis behoudt. De financiële situatie van de kerkbesturen en -eigenaren speelt een belangrijke rol in de toekomstverwachting. De onderhoudskosten van de kerk en de stookkosten leveren veel zorgen op. Er wordt gezocht naar manieren om meer inkomsten te genereren en tegelijkertijd lasten te verlagen. In deze gevallen wordt via bijbestemming of samenwerking getracht de diensten en andere activiteiten te blijven organiseren.

De negen kerken die één tot maximaal drie jaar hun functie als gebedshuis behouden zijn:

- De Doopsgezinde Vermaning in Twisk. Deze kerk wordt ten tijde van dit onderzoek overgedragen aan een nieuwe beheerstichting 'Stichting de Twisker Vermaning'. Op deze wijze zijn de huidige gebruikers (zoals het Twisker koor, een debatclub, het gidsengilde) verzekerd van continuïteit en komt er ruimte voor de organisatie van meer cultureel-maatschappelijke activiteiten in de Vermaning zoals concerten en exposities. De overdracht gebeurt wel onder voorwaarde dat de geloofsgemeenschap op zondag gebruik mag blijven maken van het gebouw.
- De Kapel in Andijk en de Heilige Josefkerk in Zwaagdijk-Oost. Hier monitoren de kerkbesturen en -eigenaren de komende tijd hoe de situatie zich ontwikkelt.
- Het Witte Kerkje in Benningbroek en de Protestantse Kerk in Sijbekarspel. Voor deze kerken wordt samen met dorpsbewoners gezocht naar aanvullend gebruik van het kerkgebouw en als dit niet mogelijk blijkt naar een nieuwe functie. Tot een nieuwe functie is gevonden, blijven de kerkgebouwen in eigendom van Protestantse gemeente 'het Vierkant'. Hoewel de Protestantse Kerk in Wognum de centrale kerk van deze gemeenschap is, zullen de kerkgebouwen in Benningbroek en Sijbekarspel de komende tijd nog sporadisch gebruikt worden voor diensten en bijeenkomsten.
- De Onze Lieve Vrouw Middelareskerk in Andijk, de Heilige Cunera in Nibbixwoud, de Heilige Gerardus Majella in Onderdijk en de Heilige Werenfridus in Wervershoof. Inmiddels is bekendgemaakt dat zij hun religieuze functie al op korte termijn verliezen, de gebouwen worden verkocht. De parochies in Andijk, Onderdijk en Wervershoof gaan samen verder als één parochie en zullen daarbij gebruikmaken van de Heilige Martinuskerk in Medemblik als hoofdkerk. De Emmaüsparochie verkoopt het gebouw in Nibbixwoud, de Heilige Hiëronymuskerk in Wognum wordt de hoofdkerk van het samenwerkingsverband 'de Waterkant'.

5.5 Dorps- en stadbewoners en hun kerk

Veel lokale inwoners voelen sterke verbondenheid bij kerkgebouwen, ook mensen die geen lid zijn van een kerkgemeenschap. In de gemeente Medemblik zitten bewoners die niet lid zijn van de kerk als bestuurder in een beheerstichting en tijdens markten of dorpsveilingen wordt veel geld opgehaald voor het beheer en behoud van de kerken, torens en orgels. Zo heeft de buurt via crowdfunding bijgedragen aan het herstel van de toren van de voormalige Oosterkerk in Andijk en is de stichting Pieter Backer Orgel opgericht voor het onderhoud van het orgel in de Bonifaciuskerk in Medemblik.

Bij renovatie van de Heilige Werenfridus in Wervershoof wordt een beroep gedaan op dorpsbewoners.

5.6 Toekomstvisie gebruik van kerken

Van een aantal kerkgebouwen in de gemeente is de toekomst onzeker. Aantallen leden en vrijwilligers nemen af. De toekomst van negen kerkgebouwen staat onder druk. In zes gevallen wordt gezocht naar mogelijkheden voor nevenbestemming of naar een nieuwe eigenaar. Bij herbestemming verdwijnt de religieuze dienst en mogelijk verdwijnt ook de ruimte voor sociale nevenactiviteiten. De kerkbesturen en bewoners maken zich hier zorgen om. Met het verdwijnen van de kerk als ruimte voor ontmoeting, worden de sociale voorzieningen schaarser en neemt de saamhorigheid af.
De gemeente wil sloop van kerken voorkomen en stuurt aan op een zorgvuldig herbestemmingsproces en is beschikbaar voor ondersteuning bij het herbestemmingsproces.

5.6.1 Samenwerking tussen gemeente en kerkeigenaar

De gemeente vindt het belangrijk dat kerken in gebruik blijven, omdat hiermee in het beheer en onderhoud voorzien wordt en omdat een kerk met een succesvol gebruik in positieve zin bijdraagt aan een levendige en bruisende stad, dorp of wijk. Het vinden van een nieuwe functie voor een kerk kan een uitdaging zijn en omdat succesvolle herbestemmingen van kerken ook een publiek belang dienen, is de gemeente beschikbaar voor ondersteuning bij het herbestemmingsproces. Vanuit verschillende afdelingen, zoals cultuur, onderwijs, toerisme en sociale zaken kan meegedacht worden over potentiële nieuwe functies voor kerken en vanuit afdeling erfgoed worden eigenaren ondersteund bij het behoud van eventuele monumentale waarden.

De gemeente zet zich in voor succesvolle herbestemming van kerken door eigenaren te adviseren over de vergunningaanvraag, de verduurzaming van kerken en bijvoorbeeld over erfgoedwaarden. Ook zal de gemeente meedenken over mogelijke nieuwe functies.

5.6.2 Een herbestemmingsladder voor kerken

De gemeente benadrukt het sociaal-maatschappelijk belang van kerken en stuurt bij herbestemming in eerste instantie aan op een openbare functie. Een herbestemming met een private functie heeft altijd de minste voorkeur. De gemeente wil hiermee de dorpen en wijken nog aantrekkelijker te maken, met een hoog voorzieningenniveau op de locaties die zich daar het beste voor lenen. Het kerkgebouw kan daar een bijdrage aan leveren. De gemeente wil de herbestemming van kerken koppelen aan ambities op het gebied van economie, recreatie, toerisme en woningbouw. Bij elke vrijkomende kerk wordt daarom de zogeheten herbestemmingsladder toegepast, waarbij een sociaal-maatschappelijke of een openbare functie de voorkeur heeft. Daarop volgen functies met een semiopenbaar karakter of zelfs een gedeeltelijk of geheel besloten karakter.

Sociaal-maatschappelijke en openbare functie

De voorkeur bij een herbestemming gaat uit naar functies met een sociaal-maatschappelijk of een openbaar karakter. Hierbij kan gedacht worden aan functies zoals een dorpshuis, culturele instelling, bibliotheek, school of zorgcentrum. De gemeente wil ruimdenkend en meewerkend omgaan met initiatieven voor dit soort functies in kerken. Hierbij wordt gelet op een goede spreiding van functies in het dorp, waarbij concurrentie wordt

Horeca in de Buurtjeskerk in Andijk, een semiopenbare functie.

De gemeente Medemblik past bij de herbestemming van kerken de volgende herbestemmingsladder toe:

1. sociaal-maatschappelijke en publieke functie
2. semiopenbare functie
3. semiprivate functie
4. private functie

voorkomen. Het schuiven van functies is hierbij een optie, bijvoorbeeld door een dorpshuis of een school naar een kerk te verplaatsen, als zo'n voorziening toch al op zoek was naar een nieuw onderkomen. De gemeente ziet dit soort functies liever ondergebracht in een monumentale kerk dan in een willekeurig ander gebouw dat geen monumentale waarden heeft en dat niet bijdraagt aan de omgevingskwaliteit van het dorp.

Semiopenbare functie

Uiteraard zijn er meer gebouwen dan openbare functies met een sociaal-maatschappelijk karakter. Als zich geen sociaal-maatschappelijke functie aandient, heeft een semiopenbare functie de voorkeur – denk aan horeca, of kleinschalige verblijfsgelegenheden zoals logies of winkels. Een semiopenbare functie kan aanpassingen aan het kerkgebouw vragen, hoewel deze vaak beperkt in omvang zijn.

Semiprivate functie

De derde trede op de herbestemmingsladder is een semiprivate functie zoals een kantoorruimte of een combinatie van woningbouw met bedrijvigheid. In dit soort gelegenheden zijn specifieke bezoekers welkom en meestal vraagt de nieuwe functie geen tot weinig ingrijpende wijziging van het perceel. De tuin van een kantoor moet immers ongeveer aan dezelfde eisen voldoen als de tuin van een kerk. Hetzelfde geldt voor de parkeergelegenheden. Om een semiprivate functie mogelijk te maken kunnen er aanpassingen aan het kerkgebouw nodig zijn, hoe ingrijpend deze zijn is afhankelijk van de specifieke functie(s). Een kantoorruimte vraagt om beperktere aanpassingen dan woningbouw.

Private functie

De vierde en laatste trede is de private functie: wonen. Een transformatie tot woning betekent dat de kerk niet meer toegankelijk is voor bezoekers. Bovendien vraagt een transformatie tot woning ingrijpende aanpassingen aan het gebouw en het perceel. Wijzigingen die vaak lastig te rijmen zijn met de monumentale en stedenbouwkundige waarden van de kerk. Maar omdat de toekomst van een gebouw enkel veiliggesteld is met het gebruik ervan, wil de gemeente herbestemming tot woning niet uitsluiten. Als het transformeren van een kerkgebouw naar een publieke functie niet mogelijk is, kan herbestemmen naar wonen worden toegestaan (zie ook: Woonvisie gemeente Medemblik). De gemeente ziet dan toe op een passende herinrichting, waarbij de monumentale en stedenbouwkundige waarden in acht genomen worden.

6
Handelingsperspectief

In de kerkenvisie is in kaart gebracht wat de gemeente kan doen om bij te dragen aan de toekomst van het religieus erfgoed in gemeente Medemblik.

De gebouwen

Monumentale kerken beschermen
De gemeente wil sloop van kerken voorkomen en wil aansturen op een zorgvuldige omgang met kerken met een erfgoedwaarde. De gemeente laat daarom kerken onderzoeken op hun monumentale waarden en wijst eventueel kerken aan als 'karakteristiek pand' of gemeentelijk monument.
De gemeente laat tevens onderzoeken of het nodig is om de omgevingsplanregels voor karakteristieke kerken aan te scherpen zodat zij beter toezien op het behoud van het exterieur.

Waardevolle interieurs en orgels
Naar aanleiding van het onderzoek naar de monumentale waarden van kerken zal de gemeente ook enkele kerkinterieurs laten onderzoeken. Het Catharijneconvent kan hierbij ingeschakeld worden om de cultuurhistorische waarden van deze interieurs in kaart te brengen. Tevens laat de gemeente in kaart brengen wat er nodig is om de waardevolle elementen te behouden en hoe de gemeente daaraan kan bijdragen.

Kerken met de status rijksmonument
De gemeente laat in kaart brengen welke aanvullende omgevingsplanregels er nodig zijn voor rijksmonumentale kerken.

Verduurzaming van kerken
De gemeente onderschrijft het belang van de verduurzaming van kerken. Zij kan ondersteuning bieden door de weg te wijzen naar de mogelijkheden op dit gebied. De gemeente maakt daarom een overzicht van instanties die gespecialiseerd zijn in de verduurzaming van complexe en monumentale gebouwen zoals kerken. Tevens maakt zij een overzicht van subsidiemogelijkheden en fondsen voor de verduurzaming van kerken.

De torens

Een zorgvuldige omgang met kerktorens
De torens blijven in bezit van de gemeente tot zich een herbestemming voordoet waarmee de erfgoedwaarden, de bouwkundige waarden en de stedenbouwkundige waarden gewaarborgd blijven. Hiermee ziet de gemeente toe op het behoud van de kerktorens en op een zorgvuldig gebruik en goed beheer van torens.

Stedenbouwkundige waarden

Pionieren met ruimtelijk beleid onder de Omgevingswet
De gemeente start een pilot over het behoud van omgevingswaarden onder de nieuwe instrumenten van de Omgevingswet en stelt het kerkgebouw hierin centraal. Zij laat onderzoek uitvoeren naar de stedenbouwkundige waarden van de kerken, op basis hiervan worden de ruimtelijke kernkwaliteiten van kerken vastgesteld. Vervolgens laat de gemeente onderzoeken hoe zij binnen de instrumenten van de Omgevingswet kan toezien op het behoud van de ruimtelijke waarden van kerken.

Begraafplaatsen en kerkhoven, de parken van de toekomst
De gemeente Medemblik ziet kerkhoven en begraafplaatsen als de parken van de toekomst en wil inzetten op het behoud ervan. De gemeente laat daarom onderzoeken welke begraafplaatsen, kerkhoven en graven erfgoedwaarde hebben en hoe zij kan toezien op het behoud hiervan.

Het gebruik en het sociale belang van kerken

Hulp en ondersteuning bij herbestemming van kerken
De gemeente zet zich in voor succesvolle herbestemming van kerken door eigenaren te adviseren over de vergunningaanvraag, de verduurzaming van kerken en bijvoorbeeld over erfgoedwaarden. Ook kan de gemeente meedenken over mogelijke nieuwe functies.

Een zorgvuldig herbestemmingsproces voor kerken
De gemeente wil sloop van kerken voorkomen en stuurt aan op een zorgvuldig herbestemmingsproces. Bij de herbestemming van kerken wordt de volgende herbestemmingsladder toegepast, waarbij de openbare functies voorkeur genieten:

1. sociaal-maatschappelijke en openbare functie
2. semiopenbare functie
3. semiprivate functie
4. private functie

7

De kerkenpaspoorten

Heilige Gerardus Majella, Onderdijk.

Voormalige Hervormde Kerk, het Witte Kerkje (Abbekerk)

De voormalige Hervormde Kerk in Abbekerk uit circa 1500 is herbestemd en doet dienst als cultuurhuis, onder de naam het Witte Kerkje. Sinds 2022 is de kerk in handen van Stichting Cultuurhuis Abbekerk. Er wordt sporadisch nog gekerkt door de Protestantse Gemeente Midden Westfriesland (Obdam, Hoogwoud en Abbekerk). De kerk is aangewezen als rijksmonument en de toren is in eigendom van de gemeente Medemblik.

Gebouw

Adres	Dorpsstraat 42
Postcode	1657AC
Plaats	Abbekerk
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	Ca. 1500
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	30655
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	0,46 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	13 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	34 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	150
Nevenruimtes en voorzieningen	In de kerkzaal staat een mobiele bar en er zijn toiletten aanwezig. In de voormalige zondagsschool is tevens ruimte beschikbaar.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn aanwezig: kerkbanken, preekstoel, zerkenvloer, tochtportaal en drie kroonluchters. Bij een recente verbouwing zijn waardevolle interieuronderdelen (onder andere het koorhek) verloren gegaan. Deze onderdelen worden voor zover mogelijk teruggebracht. Het orgel is momenteel niet functioneel.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud kerk	In 2022 zijn diverse ingrepen aan het interieur uitgevoerd, waaronder het vernieuwen van de toiletgroep.
Bouwkundige staat toren	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud toren	De kerktoren stamt uit 1656 en is in 1952 niet voorzien van een witte pleisterlaag, in tegenstelling tot de kerk. Aan de buitenkant van de toren is een 5G-mast geplaatst.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee, maar er zijn wel plannen om de RCE, Oranjefonds en Prins Bernhard Cultuurfonds aan te schrijven.
Verduurzaming	Er wordt gebruik gemaakt van elektrische luchtverwarming (Brin Allure). Dit systeem zorgt ervoor dat de kerkzaal binnen een korte periode is opgewarmd.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	n.v.t.
Informatiebehoefte verduurzaming	Er is behoefte aan informatie over verduurzaming van het kerkgebouw.

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen aan het dorpslint van Abbekerk (naast Het Regthuys). De toren is gericht op het westen. De kerk is tegenwoordig toegankelijk via een loopbrug aan de oostkant en via de begraafplaats aan de zuidwestkant. Bij de bouw van de kerk werd uitgegaan van één ingang, gesitueerd onder de toren aan de westkant. De toegang aan de oostkant is tijdens een latere uitbreiding toegevoegd. De zondagsschool is gelegen op hetzelfde perceel als de kerk en maakt gebruik van dezelfde toegangsmogelijkheden. Aan de oostkant wordt het perceel begrensd door een wegsloot met loopbrug. Het terrein rondom de kerk is in hoofdopzet groen ingericht, met gras rondom de gebouwen en de graven en struiken en bomen langs de randen.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de zondagsschool, het oorlogsmonument en de begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk valt op door de witte kleur. Doordat de straat zich aan de oostkant bevindt en de toren aan de westkant, staat de toren niet direct aan de weg en valt deze minder op.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Aan de achterzijde van de kerk, nabij de begraafplaats, bevinden zich parkeerplaatsen. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter en naast de kerk
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Stichting Cultuurhuis ABBEkerk
Eigendom toren	Gemeente Medemblik
Reeds herbestemd en als wat	Ja, cultureel centrum
Jaar buiten gebruik	2022
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Cultureel-maatschappelijk
Nevenfuncties	Religieus
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	4
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, sporadisch
Mensen gemiddeld per dienst	De Protestantse Gemeente Midden Westfriesland (Obdam, Hoogwoud en Abbekerk) maakt sporadisch gebruik van het kerkgebouw met circa 15 personen.
Beperking voor nevengebruik	De parkeerplaats is slecht bereikbaar. Bij grote evenementen is een verkeersregelaar nodig.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Gemiddeld
Termijn instandhouding	5+ jaar

Conclusie

Zorgen	De kerk is voor de exploitatie volledig afhankelijk van de inzet van vrijwilligers en heeft nog geen structurele inkomstenbronnen. Daarnaast is er voor elk evenement een aparte evenementenvergunning nodig op dit moment.
Toekomstverwachtingen	Door het sluiten van café Bonte Paard is er behoefte aan een nieuwe ontmoetingsplek in het dorp. De stichting hoopt op het realiseren van een cultureel dorpscentrum samen met Het Regthuys en de monumentale boerderij aan de overkant van de straat. Ook staat het bestuur open voor de huisvesting van andere geloofsgemeenschappen en religies.

Gereformeerde Kerk (Andijk)

De Gereformeerde Kerk in Andijk (bijnaam: Gereformeerde Kathedraal) wordt gebruikt voor de kerkdiensten van de Gereformeerde Kerk Andijk (behorend tot de Protestantse Kerk Nederland). Het rijksmonument uit 1929-1930 wordt op doordeweekse dagen onder meer gebruikt voor vergaderingen, met name in avonduren. Daarnaast organiseert de gemeenschap sociaal-maatschappelijke activiteiten zoals ontmoetingsavonden, bijbelgroepen en wijkbijeenkomsten die plaatsvinden in een van de zalen van het gebouw. De gemeenschap heeft tevens een houten verenigingsgebouw aan de Hoekweg. Dit gebouw wordt met name gebruikt voor de jeugd en voor activiteiten zoals 'breek de week', een avond waarop mensen samen kunnen eten. Er zijn twee predikanten aan de kerkelijke gemeente verbonden.

Gebouw

Adres	Middenweg 4
Postcode	1619 BL
Plaats	Andijk
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1929-1930
Architect	Reitsma, E.
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	508026
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-2 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	23 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	45 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	601-1000

Aantal zitplaatsen	750
Nevenruimtes en voorzieningen	In de jaren '70 is achter de kerk een ontmoetingscentrum aangebouwd met torenzaal, achterzaal en drie ruimtes in de kelder. Aan de voorzijde van de kerk bevindt zich de oude kerkraadskamer en in de toren de voormalige kosterswoning.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn plafondschilderingen aanwezig, deze zijn hersteld in 2010.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	In 1984 heeft een grote dakrenovatie plaatsgevonden. In 2010 is een grondige restauratie uitgevoerd waarbij onder andere het interieur in de originele kleuren is teruggebracht en de glas-in-lood ramen zijn hersteld.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	In 2012 is de toren gerestaureerd. Als gevolg van betonrot moesten de vloeren worden vernieuwd, daartoe is de spits van de toren gehaald. In 2014 is het dak van nieuwe leien voorzien. De restauratie is in het voorjaar van 2015 afgerond. De kerktoren is in 2021 opnieuw gerestaureerd vanwege lekkage.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijks- (SIM) en provinciale subsidies.
Verduurzaming	De pastorie wordt binnenkort geïsoleerd met hulp van een aparte energiesubsidie van het Rijk. De kerk is voorzien van dubbelglas.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Het dak van de kerk is niet geschikt voor het plaatsen van zonnepanelen en daarom onderzoekt de kerkenraad of er kan worden aangesloten bij een energiecoöperatie. Ook wordt er gekeken om de kerk te verwarmen met propaangas in plaats van aardgas.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is gelegen aan het begin van de Middenweg in Andijk, de noord-zuidverbinding door het dorp. De kerk ligt nabij de dijk. De kerk is toegankelijk via de westkant. De toren bevindt zich aan de noordkant. Op het perceel bevindt zich tevens de pastorie. Het voorterrein van de kerk is verhard. Het voorterrein van de pastorie bestaat uit een groene tuin. Achter de kerk en de pastorie is tevens een groene tuin aanwezig. Aan de zuidkant van het perceel is een verhard parkeerterrein. Het perceel is openbaar toegankelijk maar het is niet mogelijk om een rondje om de kerk te lopen, doordat de bebouwing tot op de waterrand staat.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen pastorie.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije ligging en de hoge kerktoren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. De kerk beschikt over een eigen parkeerplaats met plek voor 60-80 auto's. Andijk is te bereiken met het openbaar vervoer.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Gereformeerde Kerk Andijk
Eigendom toren	Gereformeerde Kerk Andijk
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(GK) Gereformeerde Kerken in Nederland
Huidige denominatie	(PKN) Protestantse Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Begrafenissen en concerten
Aantal leden gemeenschap	Circa 1100
Aantal vrijwilligers	200 (waarvan 30 kerkenraad)
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks (Maandelijks 2 keer op één zondag)
Mensen gemiddeld per dienst	250-350 personen tijdens de ochtenddienst en 100-150 personen digitaal. Circa 100 personen tijdens de avonddienst.
Beperking voor nevengebruik	De hoge energiekosten en de vaste kerkbanken in de kerkzaal worden gezien als een belemmering voor nevengebruik. Het ontmoetingscentrum is geschikt voor nevenactiviteiten.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

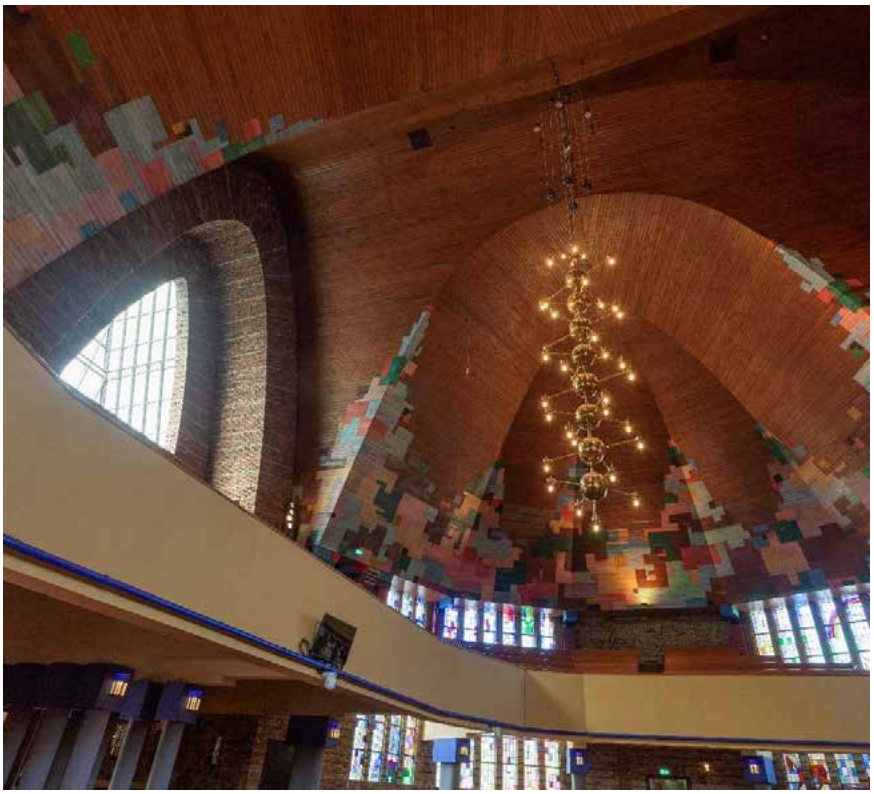

Zorgen	De kerkenraad maakt zich zorgen over het oplopende begrotingstekort. Het ledenaantal neemt langzaam af waardoor de gemeenschap met minder leden, meer kosten op moet brengen.
Toekomstverwachtingen	De huidige dominee heeft een belangrijke rol binnen de gemeenschap. De kerk heeft goed contact met andere kerken en staat er eventueel ook voor open om het gebouw beschikbaar te stellen voor andere geloofsgemeenschappen. De verwachting is dat het kerkgebouw langer dan 10 jaar de huidige functie zal voortzetten.

Voormalige Oosterkerk (Andijk)

De voormalige Oosterkerk in Andijk is al sinds jaren herbestemd. De kerk uit 1873 werd in 1968 verkocht aan de brandweer, waarna er een supermarkt in werd gevestigd. In 1980 kocht de Vrije Baptistengemeente van West-Friesland de Oosterkerk om te gebruiken voor de dienst. Toen het kerkgebouw te groot bleek werd het weer verkocht. Tegenwoordig is de kerk in gebruik als woning.

Gebouw

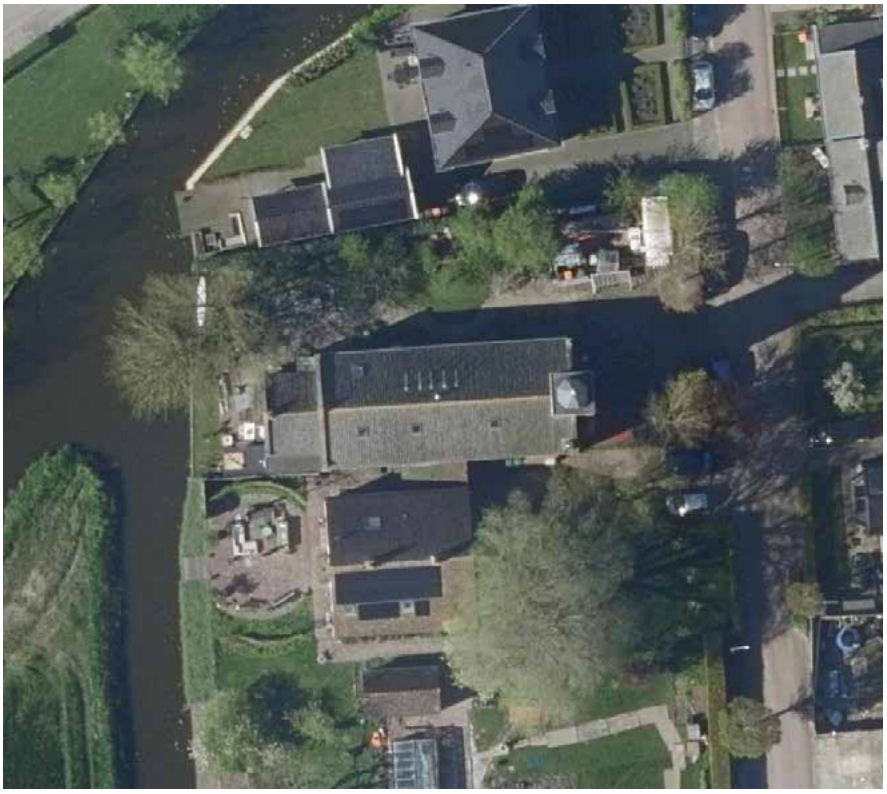

Adres	Kerkepad 7
Postcode	1619 AD
Plaats	Andijk
Enkelbestemming	Wonen
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1873
Architect	Stoutjesdijk, A.
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Karakteristiek pand
Monumentnummer	n.v.t
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,6 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	10 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	14 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	n.v.t.
Orgel	Onbekend
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	De toren is gerestaureerd middels een crowdfunding, opgezet door buurtbewoners.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

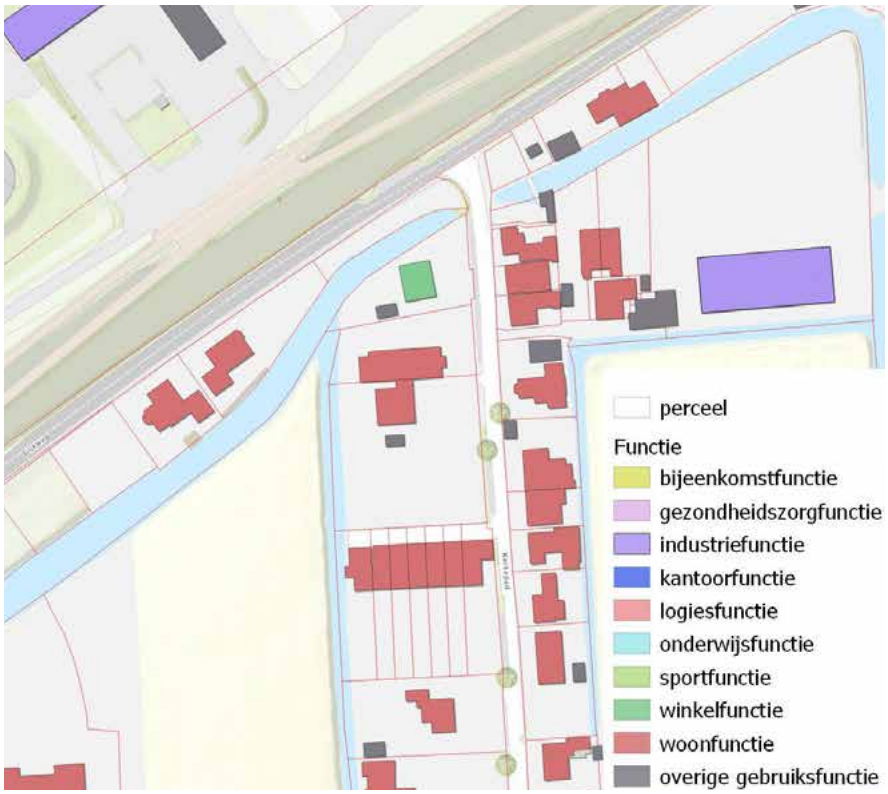

Ligging van de kerk	De kerk is gelegen aan het Kerkepad, een zijweg aan het dijklint van Andijk. De kerk is toegankelijk via de oostkant, de toren is eveneens gericht op het oosten. Het voorterrein is grotendeels verhard en ingericht als woonerf. Naast de kerk bevindt zich een groen ingerichte tuin. Hoewel er langs de straatkant geen poort aanwezig is, is het perceel niet openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	n.v.t.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk valt vanaf het straatniveau minder goed op doordat deze is gelegen in een dichtbebouwd deel van de straat. Daarnaast zijn er in het voorterrein schuttingen geplaatst waarachter het gebouwd schuilt. De toren is goed zichtbaar door de hoogte van het bouwwerk. Vanaf de dijk is het hele gebouw wel goed zichtbaar.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. In de nabije omgeving zijn parkeerplaatsen aanwezig. Andijk is te bereiken met het openbaar vervoer.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	Particulier
Reeds herbestemd en als wat	Ja, woning
Jaar buiten gebruik	1994
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Wonen, wonen met bedrijvigheid
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Buurtjeskerk (Andijk)

De Buurtjeskerk in Andijk is herbestemd. De kerk uit 1667 wordt tegenwoordig gebruikt als horecegelegenheid onder de naam Restaurant 'Het kerkje'.

Gebouw

Adres	Buurtje 4
Postcode	1619 JR
Plaats	Andijk
Enkelbestemming	Horeca
Dubbelbestemming	Archeologie 1/ Waterkering
Hoofddatering	1667
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Onbekend
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,6 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	10 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	14 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	40
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Onbekend
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud toren	Onbekend
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

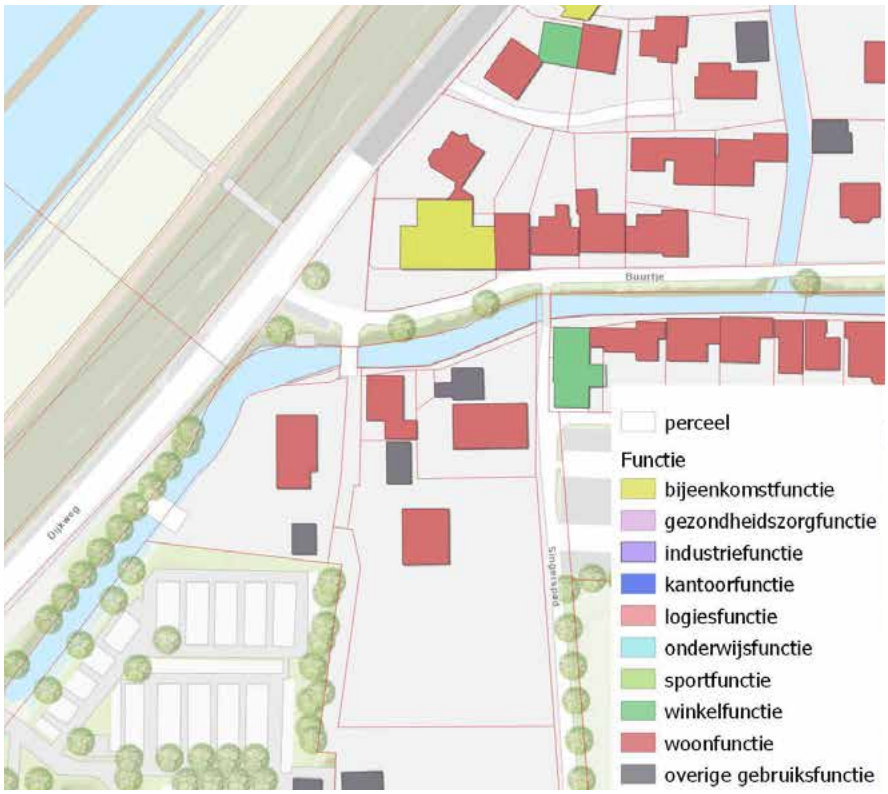

Ligging van de kerk	De kerk is vrij gelegen aan het dijklint van Andijk, grenzend aan het historische 'Buurtje'. De kerk is toegankelijk via de westkant, de toren is eveneens gericht op het westen. Tussen de straat en het kerkperceel bevindt zich een openbaar plein. Het kerkperceel is in hoofdopzet verhard en voorzien van horecameubilair. Langs de randen van het perceel vormen hagen een groene erfafscheiding. Het perceel is niet openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de historische bebouwing in het Buurtje.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije ligging aan het dijklint.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. In de nabije omgeving zijn parkeerplaatsen aanwezig. Andijk is te bereiken met het openbaar vervoer.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	Particulier
Reeds herbestemd en als wat	Ja, restaurant
Jaar buiten gebruik	1968
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Horeca
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

De Kapel (Andijk)

De Kapel in Andijk is gebouwd in 1928 en wordt gebruikt door de Protestantse Gemeente Andijk. In de jaren zestig heeft het gebouw tijdelijk dienst gedaan als brandweerkazerne. Wekelijks vindt in het kerkgebouw de zondagsdienst plaats, daarnaast wordt het kerkgebouw gebruikt voor sociaal-maatschappelijke activiteiten zoals markten, filmavonden, concerten en lezingen.

Gebouw

Adres	Middenweg 48
Postcode	1619 BN
Plaats	Andijk
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1928
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,40 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	7,8 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	11,5 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	101-200

Aantal zitplaatsen	140
Nevenruimtes en voorzieningen	De kerk beschikt over een aparte vergaderkamer, keuken en toiletgroep.
Bijzonderheden interieur	In de kerk hangt een replica van een schilderij van Mozes en de tien geboden, gemaakt door het Westfries Museum. Het originele schilderij hing oorspronkelijk in de Kapel en wordt nu tentoongesteld in het museum. In de kerk staat een orgel.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	In 2019 is een nieuwe voorpui geplaatst en is de hal voorzien van nieuwe deuren en glas-in-loodramen. Tevens is het kerkgebouw verduurzaamd.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	De toren is afkomstig van een noodkerkje dat op de hoek van de Middenweg en de Horn stond. In 2019 is de klokkentoren vernieuwd, waarbij de klok elektrisch bedienbaar is gemaakt.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Op het dak liggen zonnepanelen. Alle verlichting is vervangen door ledlampen. De kerk is een 'Groene kerk'.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Het kerkgebouw is reeds verduurzaamd. Wel wordt overwogen het glas in de vergaderruimte te vervangen vanwege dampvorming tussen het glas, waarbij nagedacht wordt over het verbeteren van het glastype.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

Ligging van de kerk	De Kapel is gelegen aan de Middenweg in Andijk, de noord-zuidverbinding door het dorp. De kerk is toegankelijk via de westkant. Tussen de straat en het perceel bevindt zich een openbaar plein. Het perceel is vooral langs de randen voorzien van groen, verder wordt er grind toegepast. Het terrein is openbaar toegankelijk, er is geen poort aanwezig.
Ensemblewaarde	n.v.t.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije ligging aan de Middenweg.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. De kerk beschikt niet over eigen parkeerplaatsen maar in de directe omgeving zijn openbare parkeerplaatsen aanwezig. Andijk is te bereiken met het openbaar vervoer.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Protestantse Gemeente Andijk-Wervershoof
Eigendom toren	Protestantse Gemeente Andijk-Wervershoof
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(GKHV) Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld verband)
Huidige denominatie	(PKN) Protestantse Kerk in Nederland.
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Sociaal-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	176
Aantal vrijwilligers	15
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks. Vanaf 1 januari 2024 worden de diensten tweewekelijks georganiseerd.
Mensen gemiddeld per dienst	15 – 20
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

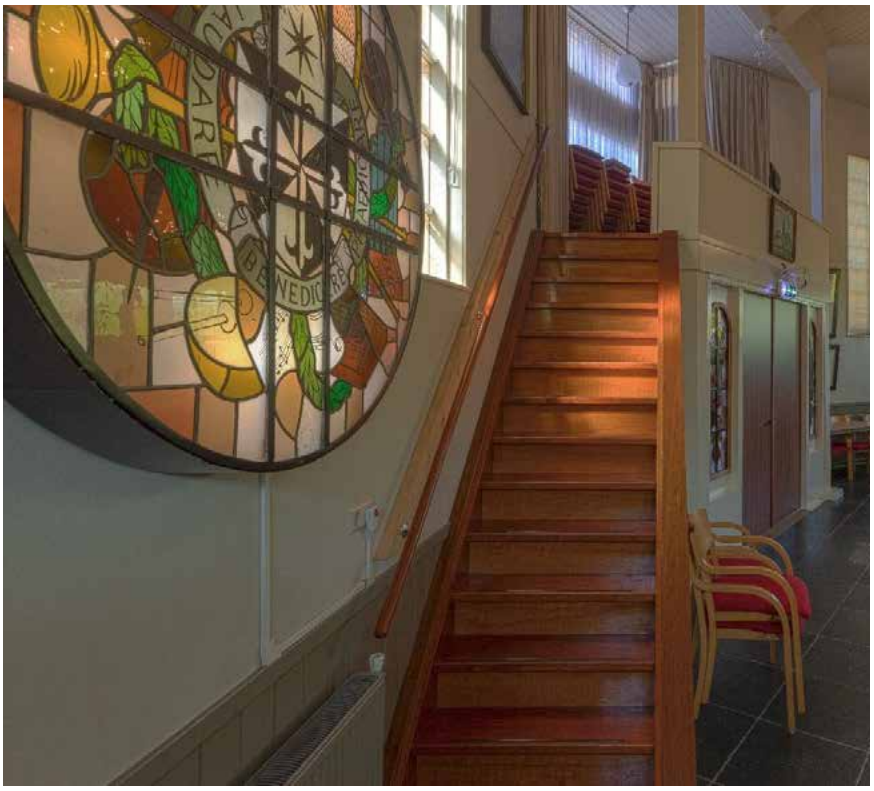

Zorgen	Het ledenaantal en aantal kerkgangers neemt af en daarmee ook het kerkgebruik. Het wordt lastig gevonden om jongeren bij de gemeenschap te betrekken, aanwas van nieuwe jonge leden blijft uit. Daarnaast zullen enkele leden van het kerkbestuur aftreden, het is onduidelijk of zij vervangen kunnen worden.
Toekomstverwachtingen	De Protestantse Gemeente Andijk-Wervershoof zoekt de samenwerking op met de Protestantse Gemeente Zuiderkogge (Venhuizen). Het plan is om bestuurlijk en financieel zelfstandig te blijven, maar samen op te trekken bijvoorbeeld bij het zoeken naar voorgangers, de diaconie en organisatie van speciale diensten. Tegelijkertijd zet het bestuur zich in om naast de diensten meer sociaalmaatschappelijke activiteiten in de kerk te organiseren en de kerk vaker te verhuren. Het gebruik van het kerkgebouw wordt de komende tijd gemonitord. In december 2024 zal het bestuur beslissen over de toekomst van het kerkgebouw.

Gereformeerde Kerk (Andijk)

De Gereformeerde Kerk in Andijk (bijnaam: Gereformeerde Kathedraal) wordt gebruikt voor de kerkdiensten van de Gereformeerde Kerk Andijk (behorend tot de Protestantse Kerk Nederland). Het rijksmonument uit 1929-1930 wordt op doordeweekse dagen onder meer gebruikt voor vergaderingen, met name in avonduren. Daarnaast organiseert de gemeenschap sociaal-maatschappelijke activiteiten zoals ontmoetingsavonden, bijbelgroepen en wijkbijeenkomsten die plaatsvinden in een van de zalen van het gebouw. De gemeenschap heeft tevens een houten verenigingsgebouw aan de Hoekweg. Dit gebouw wordt met name gebruikt voor de jeugd en voor activiteiten zoals 'breek de week', een avond waarop mensen samen kunnen eten. Er zijn twee predikanten aan de kerkelijke gemeente verbonden.

Gebouw

Adres	Middenweg 4
Postcode	1619 BL
Plaats	Andijk
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1929-1930
Architect	Reitsma, E.
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	508026
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-2 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	23 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	45 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	601-1000

Aantal zitplaatsen	750
Nevenruimtes en voorzieningen	In de jaren ’70 is achter de kerk een ontmoetingscentrum aangebouwd met torenzaal, achterzaal en drie ruimtes in de kelder. Aan de voorzijde van de kerk bevindt zich de oude kerkraadskamer en in de toren de voormalige kosterswoning.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn plafondschilderingen aanwezig, deze zijn hersteld in 2010.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	In 1984 heeft een grote dakrenovatie plaatsgevonden. In 2010 is een grondige restauratie uitgevoerd waarbij onder andere het interieur in de originele kleuren is teruggebracht en de glas-in-lood ramen zijn hersteld.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	In 2012 is de toren gerestaureerd. Als gevolg van betonrot moesten de vloeren worden vernieuwd, daartoe is de spits van de toren gehaald. In 2014 is het dak van nieuwe leien voorzien. De restauratie is in het voorjaar van 2015 afgerond. De kerktoren is in 2021 opnieuw gerestaureerd vanwege lekkage.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijks- (SIM) en provinciale subsidies.
Verduurzaming	De pastorie wordt binnenkort geïsoleerd met hulp van een aparte energiesubsidie van het Rijk. De kerk is voorzien van dubbelglas.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Het dak van de kerk is niet geschikt voor het plaatsen van zonnepanelen en daarom onderzoekt de kerkenraad of er kan worden aangesloten bij een energiecoöperatie. Ook wordt er gekeken om de kerk te verwarmen met propaangas in plaats van aardgas.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is gelegen aan het begin van de Middenweg in Andijk, de noord-zuidverbinding door het dorp. De kerk ligt nabij de dijk. De kerk is toegankelijk via de westkant. De toren bevindt zich aan de noordkant. Op het perceel bevindt zich tevens de pastorie. Het voorterrein van de kerk is verhard. Het voorterrein van de pastorie bestaat uit een groene tuin. Achter de kerk en de pastorie is tevens een groene tuin aanwezig. Aan de zuidkant van het perceel is een verhard parkeerterrein. Het perceel is openbaar toegankelijk maar het is niet mogelijk om een rondje om de kerk te lopen, doordat de bebouwing tot op de waterrand staat.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen pastorie.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije ligging en de hoge kerktoren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. De kerk beschikt over een eigen parkeerplaats met plek voor 60-80 auto's. Andijk is te bereiken met het openbaar vervoer.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Gereformeerde Kerk Andijk
Eigendom toren	Gereformeerde Kerk Andijk
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(GK) Gereformeerde Kerken in Nederland
Huidige denominatie	(PKN) Protestantse Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Begrafenissen en concerten
Aantal leden gemeenschap	Circa 1100
Aantal vrijwilligers	200 (waarvan 30 kerkenraad)
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks (Maandelijks 2 keer op één zondag)
Mensen gemiddeld per dienst	250-350 personen tijdens de ochtenddienst en 100-150 personen digitaal. Circa 100 personen tijdens de avonddienst.
Beperking voor nevengebruik	De hoge energiekosten en de vaste kerkbanken in de kerkzaal worden gezien als een belemmering voor nevengebruik. Het ontmoetingscentrum is geschikt voor nevenactiviteiten.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

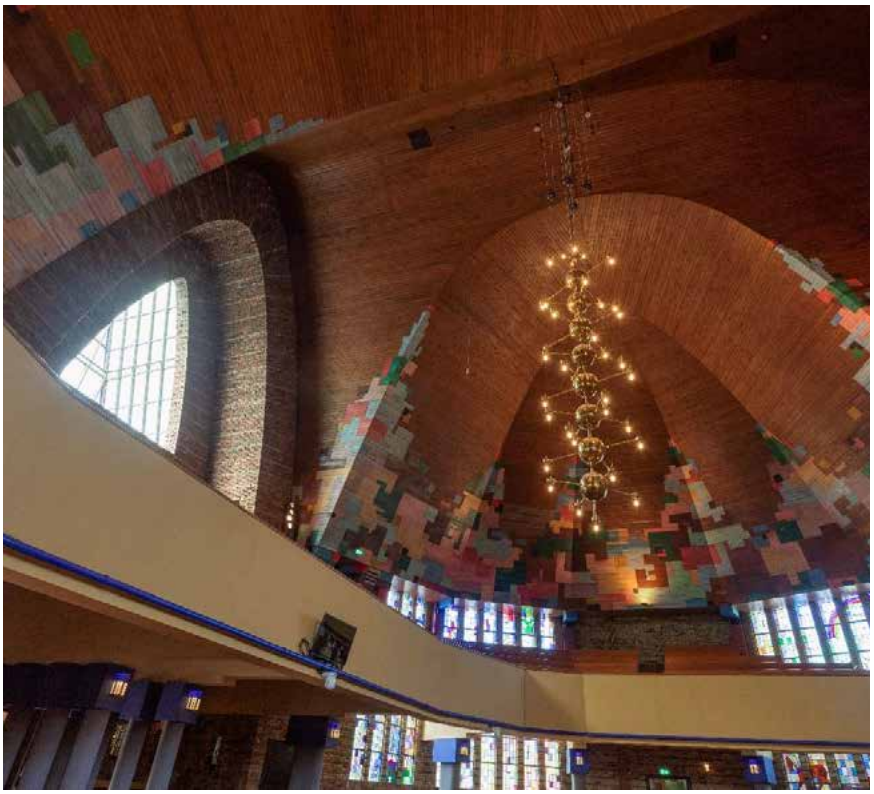

Zorgen	De kerkenraad maakt zich zorgen over het oplopende begrotingstekort. Het ledenaantal neemt langzaam af waardoor de gemeenschap met minder leden, meer kosten op moet brengen.
Toekomstverwachtingen	De huidige dominee heeft een belangrijke rol binnen de gemeenschap. De kerk heeft goed contact met andere kerken en staat er eventueel ook voor open om het gebouw beschikbaar te stellen voor andere geloofsgemeenschappen. De verwachting is dat het kerkgebouw langer dan 10 jaar de huidige functie zal voortzetten.

Onze Lieve Vrouw Middelares (Andijk)

De Onze Lieve Vrouw Middelareskerk in Andijk wordt gebruikt voor diensten van de Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof. De Onze Lieve Vrouw Middelareskerk is gebouwd in 1973 en maakt, samen met vier andere kerken: de Heilige Gerardus Majella in Onderdijk , de Sint Werenfridus te Wervershoof, Heilige Martinuskerk in Medemblik en de Sint Jozef te Zwaagdijk Oost, onderdeel uit van de Rooms-Katholieke regio Wervershoof. Per 1 januari 2024 zijn vier van de vijf parochies gefuseerd en gaan verder in één centraal kerkgebouw. In 2023 is de Martinuskerk in Medemblik door het bisdom aangewezen als de centrale kerk van de gemeenschap. Dit houdt in dat het kerkgebouw in Andijk wordt afgestoten en een nieuwe functie voor het gebouw gezocht dient te worden.

Gebouw

Adres	Bangert 6
Postcode	1619 GJ
Plaats	Andijk
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1973
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Post 65
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1.6 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	5.5 meter
Toren	Ja, losstaand
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	Onbekend
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	351-600

Aantal zitplaatsen	400
Nevenruimtes en voorzieningen	Onbekend
Bijzonderheden interieur	n.v.t.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Slecht
Bijzonderheden onderhoud toren	Onbekend
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Verduurzaming	n.v.t.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

Ligging van de kerk	De Onze Lieve Vrouw Middelares is gelegen aan de Bangert in Andijk, in een uitbreidingswijk achter het dijklint waar de eerste aanleg voor werd gedaan in de jaren vijftig. De kerk is toegankelijk via de noordoostkant. De losstaande toren staat tevens aan de noordoostkant. Het perceel is in hoofdopzet verhard en ingericht als parkeerterrein. Er zijn groene perkjes aangelegd en struiken geplaatst langs het pad naar de entree. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	n.v.t.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	Het kerkgebouw is goed zichtbaar door de vrije ligging in een ruimte opgezette woonwijk. Voor het kerkgebouw is een open ruimte aanwezig (parkeerterrein), waardoor er vrij zicht is op de kerk.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. In de nabije omgeving zijn parkeerplaatsen aanwezig. Andijk is te bereiken met het openbaar vervoer.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, naast de kerk
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Eigendom toren	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Huidige denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	1400
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, middels een roulerend systeem wordt gebruik gemaakt van vier (van de vijf) kerkgebouwen.
Mensen gemiddeld per dienst	Ca. 35
Beperking voor nevengebruik	Onbekend
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

Zorgen	De financiële middelen lopen snel terug door de toegenomen energiekosten. Het vrijwilligersbestand vergrijst en heeft mogelijk minder binding met de nieuwe centrale kerk: de Martinuskerk van Medemblik.
Toekomstverwachtingen	Per 1 januari 2024 zijn de vier parochies gefuseerd. Er is al één overkoepelend regiobestuur. De keuze voor het centrale kerkgebouw is in maart 2023 bekend gemaakt aan de leden. De Martinuskerk is daarbij aangewezen als hoofdkerk door het bisdom. Het bisdom moet toestemming geven voor ontheiliging en verkoop van de andere kerkgebouwen. Kerkelijk Waardenbeheer is betrokken bij visievorming, proces en verkoop. Dit houdt in dat het kerkgebouw in Andijk wordt afgestoten en een nieuwe functie voor het gebouw gezocht dient te worden. Het idee is om voorlopig de rouw- en trouwdiensten door te laten gaan.

Het Witte Kerkje (Benningbroek)

Het Witte Kerkje in Benningbroek is een rijksmonument uit de 16e eeuw en wordt gebruikt voor diensten van de Protestantse Gemeente 'Het Vierkant'. Het Vierkant is een samenwerkingsverband tussen oorspronkelijk vier kerken in vier dorpen. De Protestantse Kerk in Sijbekarspel en Wognum behoren nog bij Het Vierkant. Het vierde kerkgebouw in Nibbixwoud is reeds verkocht. Vanwege het afnemende ledenaantal en gebruiksmomenten van het kerkgebouw wordt nagedacht over aanvullend gebruik in de kerk. De dakruiter is in eigendom van de gemeente Medemblik.

Gebouw

Adres	Kerkelaan 10
Postcode	1654 JP
Plaats	Benningbroek
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1500-1600
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	30680
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,1 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	15 meter
Toren	Ja, een dakruiter
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	21,5 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	Circa 35
Nevenruimtes en voorzieningen	Achter de kerkzaal is een aparte keukenruimte en vergaderruimte aanwezig.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn onder meer historische kerkbanken, een kansel en orgel aanwezig.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud toren	In 1987 is de toren gerestaureerd. De jaren daarna is periodiek schilderwerk uitgevoerd, zijn enkele lood- en zinkaansluitingen verbeterd, is de torenhaan hersteld en is de houten ladder naar het klokkenplat vernieuwd.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, SIM (toren). Het is onbekend of er subsidies gebruikt worden voor het onderhoud van de kerk.
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

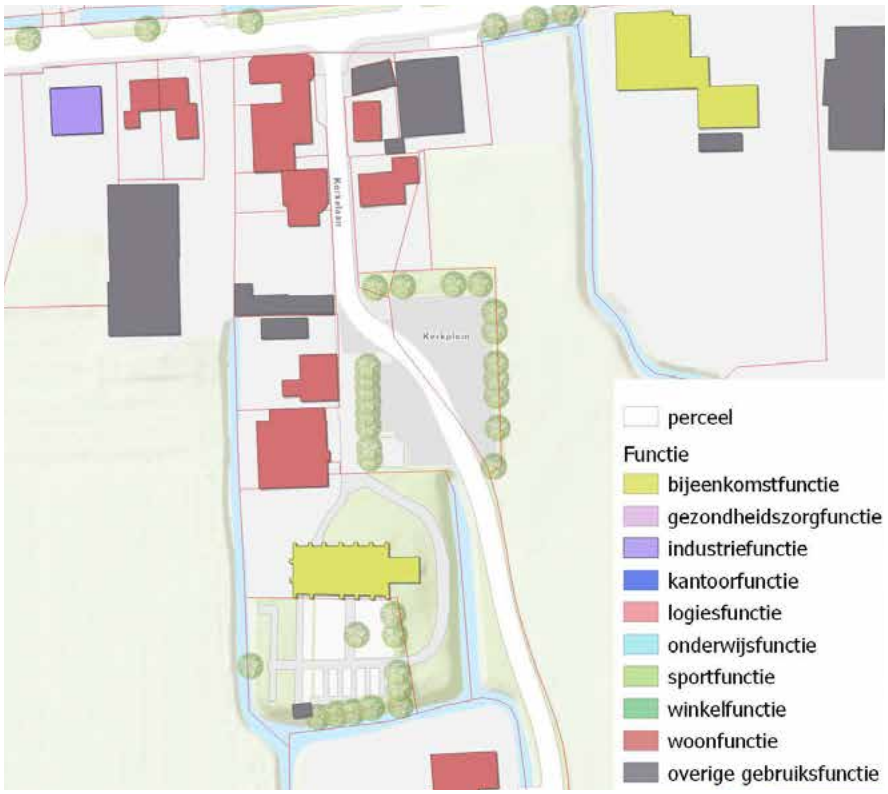

Ligging van de kerk	Het Witte Kerkje in Benningbroek is gelegen aan de historische Kerkelaan, de noord-zuidverbinding haaks op het dorpslint van Benningbroek, waarmee het dorp verbonden is aan Nibbixwoud. De kerk is toegankelijk via de noordkant. De kerktoren is georiënteerd op het westen. Het perceel is in hoofdopzet groen ingericht. Aan de oostkant wordt het perceel begrensd door een wegsloot. Langs de randen staan volgroeide bomen. Aan de noordkant is een poort aanwezig met een pad naar de ingang en om de kerk heen naar de begraafplaats. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen begraafplaats, het kerkplein en de historische bebouwing in de nabije omgeving.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is door de vrije ligging goed zichtbaar. Wel is de kerk gelegen aan een zijweg aan het dorpslint, waardoor de kerk vanaf het dorpslint minder opvalt.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. In de nabij omgeving zijn parkeerplaatsen aanwezig. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, naast de kerk.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Protestantse gemeente ‘Het Vierkant’.
Eigendom toren	Gemeente Medemblik
Reeds herbestemd en als wat	Nee
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	(PKN) Protestantse Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	'Het Vierkant' heeft circa 350 leden (doopleden, belijdende leden en steunende leden)
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, maandelijks (eerste zondag van de maand in Benningbroek, tweede zondag in Wognum, derde in Sijbekarspel en de vierde weer in Wognum).
Mensen gemiddeld per dienst	Onbekend
Beperking voor nevengebruik	Onbekend
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

Zorgen	De kerkenraad maakt zich zorgen over de terugloop van leden en vrijwilligers en het teruglopende gebruik van het kerkgebouw.
Toekomstverwachtingen	Er wordt actief gezocht naar meer invulling van het kerkgebouw, door middel van bijbestemming. De projectgroep Benningbroek-Sijbekarspel houdt zich hier mee bezig. Er wordt nagedacht over het organiseren van diensten en seizoensgerelateerde activiteiten. Vooralsnog wordt er niet actief nagedacht over het sluiten van de kerk. Herbestemming wordt gezien als de laatste mogelijkheid. In 2023 is tevens gestart met onderzoek naar de mogelijkheden van nieuwbouw op het weiland tegenover de kerk, dat in bezit is van 'Het Vierkant'. Men hoopt dat deze ontwikkeling ook kansen oplevert voor het kerkgebouw.

Nicolaaskerk (Hauwert)

De Nicolaaskerk in Hauwert is herbestemd. De kerk is van oorsprong een Rooms-Katholieke kerk, daarna werd het gebouw gebruikt door de Protestantse Gemeente THOMAS. Momenteel doet het rijksmonument uit circa 1450-1500 dienst als cultureel centrum en bedrijfsruimte.

Gebouw

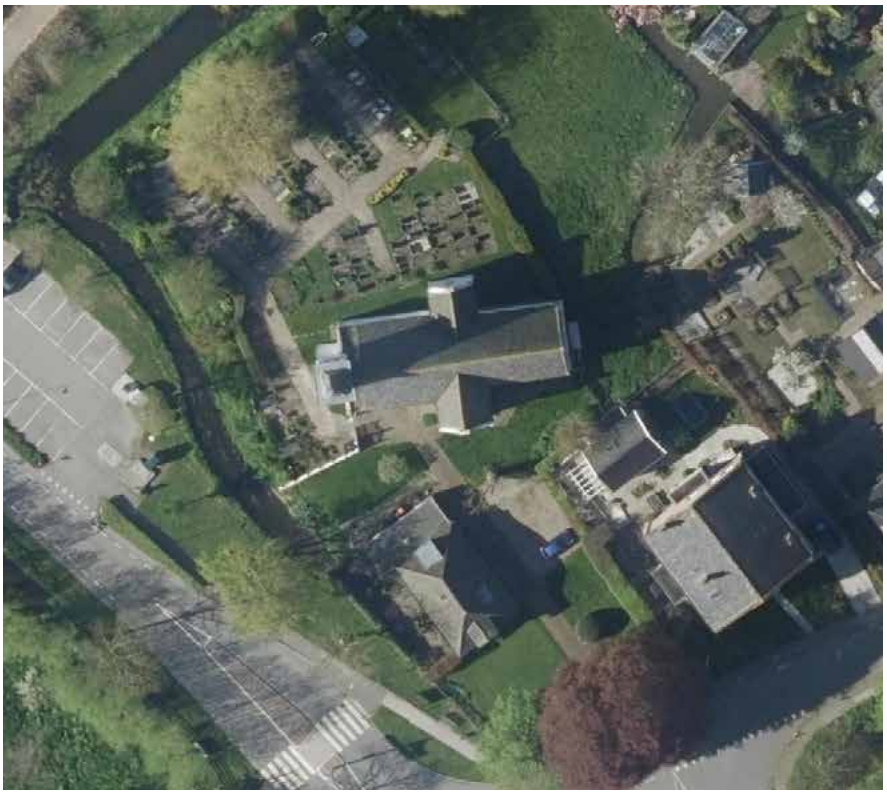

Adres	Hauwert 95
Postcode	1691 EC
Plaats	Hauwert
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1450-1500
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	30659
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,2 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	11,5 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	15 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn onder meer historische kerkbanken, preekgestoelte, lessenaar en spiltrapje te vinden, evenals een orgel.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	In 2021 is de toren gerestaureerd, middels een inzamelingsactie door buurtbewoners.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

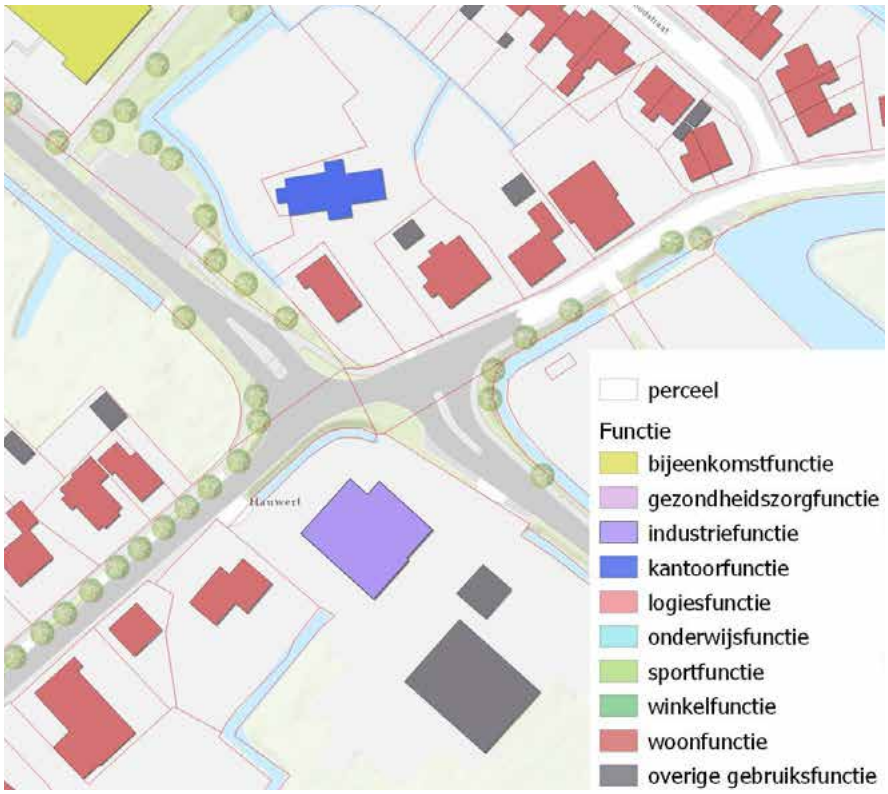

Ligging van de kerk	De Nicolaaskerk is gelegen nabij een kruising in het dorp Hauwert. De kerk is toegankelijk via de zuidkant. De torens is gericht op het westen. Het perceel is in hoofdopzet groen ingericht, met uitzondering van de verharde parkeerplaatsen en de oprit aan de zuidkant. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije ligging. De kerk valt daarnaast op door de witte kleurstelling.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. In de nabij omgeving zijn parkeerplaatsen aanwezig. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, naast de kerk
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	Particulier
Reeds herbestemd en als wat	Ja, cultureel centrum en bedrijfsruimte
Jaar buiten gebruik	Onbekend
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Cultureel-maatschappelijk
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Het Groene Kerkje (Lambertschaag)

Het Groene Kerkje in Lambertschaag is herbestemd. Het rijksmonument uit circa 1500 is tegenwoordig in gebruik als cultureel centrum en trouwlocatie. Vooral tijdens het zomerseizoen worden er cultureel-maatschappelijke activiteiten georganiseerd in de kerk zoals concerten. Na jaren van leegstand is de kerk aangekocht door Stichting Het Groene Kerkje en met hulp van vele vrijwilligers gerestaureerd.

Gebouw

Adres	Noordeinde 28
Postcode	1658 CB
Plaats	Lambertschaag
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	Ca. 1500
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	30662
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,5 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	13 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	21 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	120
Nevenruimtes en voorzieningen	Op de verdieping is een foyer en vergaderruimte aanwezig. Onder de toren bevindt zich een barruimte.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn aanwezig: preekstoel, twee gebedsborden, een twaalfarmige kroonluchter en grafzerken. Het orgel is van Firma Van Dam (1866).
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	Een deel van de muren staat scheef maar is stabiel. Het voegwerk en de gebedsborden zijn in 2023 gerestaureerd.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	Het koper van de torenspits is weggewaaid tijdens de storm van 2022 maar is inmiddels hersteld. Voor het onderhoud van de toren is een onderhoudscontract opgesteld met de gemeente Medemblik. Alle onderhoudskosten worden door de gemeente vergoed.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, er wordt gebruik gemaakt van subsidies van de gemeente Medemblik, Provincie Noord-Holland en het Rijk (SIM) voor zowel de toren als het kerkgebouw.
Verduurzaming	Er wordt gebruik gemaakt van ventilatoren om de warme lucht beter te verspreiden en alle radiatoren zijn met warmtefolie bekleed.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De noordkant van de kerk is heel vochtig en de wens is om rondom de kerk een diepere grindlaag aan te leggen om het regenwater beter af te voeren. Dubbelglas is wenselijk maar erg kostbaar.
Informatiebehoefte verduurzaming	Het bestuur heeft behoefte aan een onderzoek naar mogelijke nevenfuncties zoals een Bed & Breakfast. In het kader van bijbestemming speelt ook verduurzaming mee.

Omgeving

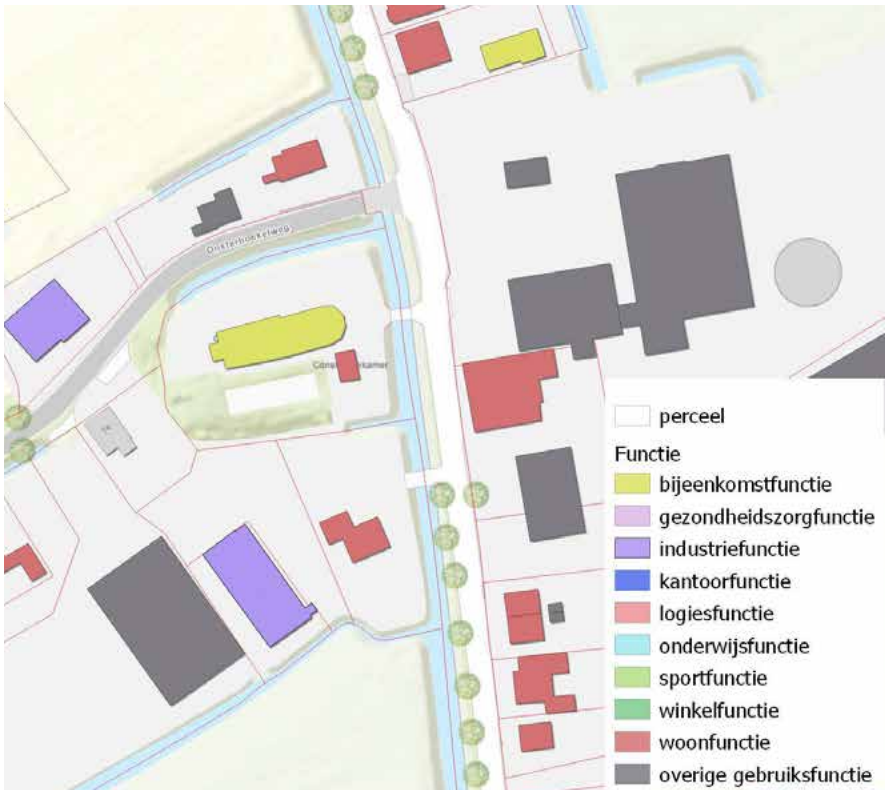

Ligging van de kerk	Het Groene Kerkje is gelegen op een hoekkavel aan het dorpslint van Lambertschaag. Het kerkgebouw is gelegen op restheem en ligt hierdoor verhoogd ten opzichte van het dorpslint. De toren is gericht op het westen. De kerk is toegankelijk aan de oostkant, waar een loopbrug toegang biedt tot het perceel. Het kerkperceel is in hoofdopzet groen ingericht, langs de randen staan volgroeide bomen. Aan de noord- en oostkant wordt het perceel begrensd door een wegsloot.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen voormalige consistorie en de begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije en verhoogde ligging en de hoge toren in het dorpslint dat vooral gekenmerkt wordt door lagere bebouwing.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar één van de buren stelt bij evenementen zijn terrein beschikbaar voor 30 auto's. In de directe omgeving is een bushalte aanwezig.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de consistorie. De begraafplaats is in eigendom van de gemeente Medemblik.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Stichting Het Groene Kerkje
Eigendom toren	Stichting Het Groene Kerkje
Reeds herbestemd en als wat	Ja, cultureel centrum en trouwlocatie
Jaar buiten gebruik	1968
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Cultureel-maatschappelijk
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	15
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	Feesten zijn moeilijk te organiseren vanwege de gevoeligheid van het interieur en kans op overlast bij de buren.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Het stichtingsbestuur heeft geen zorgen.
Toekomstverwachtingen	De stichting zet zich in voor het gebruik van de kerk als cultureel centrum en trouwlocatie. Zij denkt ook na over bijbestemming, zoals een bed and breakfast. De stichting staat ervoor open om het gebouw beschikbaar te stellen voor gebruik door een religieuze gemeenschap, mocht er vraag zijn naar ruimte. De verwachting is dat het kerkgebouw langer dan 10 jaar de huidige functie blijft voortzetten.

Voormalige Evangelisch Lutherse Kerk (Medemblik)

De voormalige Evangelisch Lutherse Kerk in Medemblik is herbestemd. Het rijksmonument uit 1710 is in gebruik als woning en bedrijfsruimte.

Gebouw

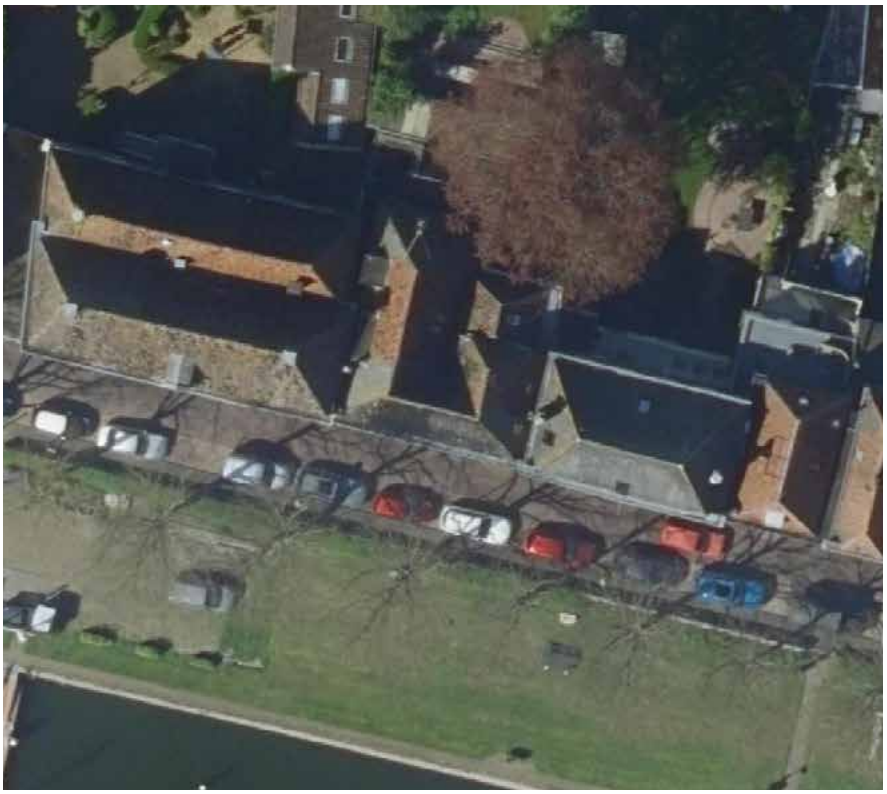

Adres	Westerhaven 18-19
Postcode	1671 CH
Plaats	Medemblik
Enkelbestemming	Wonen
Dubbelbestemming	Onbekend
Hoofddatering	1710
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	28408
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	2 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	11,5 meter
Toren	Nee
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	n.v.t.
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	101-200

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Onbekend
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	n.v.t.
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

Ligging van de kerk	De voormalige Evangelisch Lutherse Kerk is gelegen aan de Westerhaven in het historische stadscentrum van Medemblik. De voormalige kerk is toegankelijk via de zuidkant. De kerk is direct gelegen aan de openbare ruimte. Aan de achterzijde is sprake van een diepe groene tuin. Het terrein is niet openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen historische bebouwing aan de haven.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De voorgevel van het kerkgebouw is goed zichtbaar vanwege de ligging aan de Westerhaven.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	n.v.t.
Reeds herbestemd en als wat	Ja, woning en bedrijf
Jaar buiten gebruik	1962
Oorspronkelijke denominatie	(ELK) Evangelisch-Lutherse Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Wonen, wonen met bedrijvigheid
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Voormalige Gereformeerde Kerk (Medemblik)

De Gereformeerde Kerk in Medemblik is herbestemd tot woning. Het kerkgebouw uit 1939 is in 1995 buiten gebruik geraakt. Daarna heeft het gebouw enige jaren gediend als geluidsstudio. Sinds 2022 is de kerk in gebruik als woning.

Gebouw

Adres	Meerlaan 21
Postcode	1671 ED
Plaats	Medemblik
Enkelbestemming	Gemengd
Dubbelbestemming	Archeologie 4
Hoofddatering	1939
Architect	Kraan, A van der
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	Karakteristiek pand
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,8 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	13,5 meter
Toren	n.v.t.
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	n.v.t.
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	Het interieur is geheel verwijderd bij verschillende verbouwingen, evenals de vloer, de balklaag en onderslagen.
Orgel	Nee
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	Het dak is voor de helft geïsoleerd, aan de zijde van de slaapvertrekken. In 2024 worden de laatste werkzaamheden aan de kerk uitgevoerd ten behoeve van de woonfunctie.
Bouwkundige staat toren	n.v.t.
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Verduurzaming	De buitenmuren alsmede het halve dak zijn geïsoleerd met minerale vlokken. De kerk wordt verwarmd door middel van een palletkachel. Op het dak van de kerk en garage liggen 24 zonnepanelen.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De wens bestaat om de rest van het dak te isoleren en om regenwater te kunnen gebruiken in de kerk.
Informatiebehoefte verduurzaming	Er is behoefte aan informatie over verduurzaming van het kerkgebouw en subsidiemogelijkheden.

Omgeving

Ligging van de kerk	De voormalige Gereformeerde Kerk is gelegen in een uitbreidingswijk aan het historische stadscentrum van Medemblik, op de hoek van de Meerlaan en Graaf Florislaan. Het kerkgebouw ligt nabij de Westfriese Omringdijk. De kerk is toegankelijk via de noordoostkant. Het perceel is deels ingericht als groene tuin en deels verhard, ten behoeve van parkeren. Rondom het perceel is een laag hekwerk aanwezig. Het terrein is niet openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	n.v.t.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije ligging op het hoekperceel.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Op eigen terrein zijn drie parkeerplaatsen aanwezig. In de directe omgeving is een bushalte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	n.v.t.
Reeds herbestemd en als wat	Ja, woning
Jaar buiten gebruik	1995
Oorspronkelijke denominatie	(GK) Gereformeerde Kerken in Nederland
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Wonen
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Er zijn geen zorgen, hoewel het onderhoud van de kerk lastig is in verband met de steile daken.
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Bonifaciuskerk (Medemblik)

De Bonifaciuskerk in Medemblik wordt gebruikt voor diensten van de Protestantse Gemeente Medemblik. Het rijksmonument uit circa 1400-1425 wordt daarnaast gebruikt voor sociaalmaatschappelijke en culturele activiteiten. De Stichting Bonifaciuskerk faciliteert regelmatig nevenactiviteiten zoals concerten, exposities, markten en rondleidingen. Hiermee worden inkomsten verworven voor het onderhoud van de kerk. Stichting Pieter Backer Orgel organiseert concerten ten behoeve van het onderhoud van het orgel uit 1671. De kerktoren is in eigendom bij de gemeente Medemblik.

Gebouw

Adres	Kerkplein 9
Postcode	1671 CR
Plaats	Medemblik
Enkelbestemming	Onbekend
Dubbelbestemming	Onbekend
Hoofddatering	1400-1425
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	28363
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	2,4 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	20 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	55 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	1001 of meer

Aantal zitplaatsen	600
Nevenruimtes en voorzieningen	Aan de kerk is een nieuwe foyer gerealiseerd. In de kerk zelf is een vergaderruimte aanwezig.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn aanwezig: preekstoel met zandloper, kerkbanken, koorhek, cartoucheschilderingen, gebrandschilderde ramen, kroonluchters en de grafsteen van de Schotse Lord George Murray. Het orgel is gemaakt door Pieter Backer in 1671.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud kerk	In 1991-1993 is de kerk gerestaureerd. Sindsdien is het klein onderhoud bijgehouden maar voor het groot onderhoud is onvoldoende budget beschikbaar. In overleg met een architect is een prioriteitenlijst gemaakt. Het herstellen van het voegwerk heeft prioriteit. Een groot probleem is het hoge zoutgehalte in de muren. Elke pleisterlaag laat na korte tijd los. In 1993 werd een nieuwe foyer gebouwd aan de oostkant van de kerk, die 's winters wordt gebruikt voor de kerkdiensten.
Bouwkundige staat toren	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud toren	De toren is sinds de tweede helft van de twintigste eeuw scheef gaan zakken in noordoostelijke richting. De scheefstand wordt mogelijk veroorzaakt door de drooglegging van de Wieringermeer in 1930. In 2023 is gestart aan de restauratie van de toren. Het onderhoud van de toren wordt door de gemeente gefinancierd.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, van de provincie en het Rijk (SIM).
Verduurzaming	n.v.t.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Het is afhankelijk van een eventuele nieuwe eigenaar of medegebruiker of de kerk verduurzaamd zal worden. Er worden nieuwe verwarmingsketels overwogen.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

Ligging van de kerk	De Bonifaciuskerk ligt in het noorden van het historische stadscentrum van Medemblik. De kerk is gelegen op een terp en ligt hierdoor verhoogd ten opzichte van de straat. Onder de kerktoren loopt een onderdoorgang naar de Torenstraat. Grenzend aan de toren bevindt zich het Kerkplein. De kerk is toegankelijk via de oostkant. De toren is gericht op het westen. Het perceel is aan de zijde van de Overtoom groen ingericht met gras en struiken en volgroeide bomen langs de randen. In het groen staan bankjes. Ter plaatse van de hoofdentree en bij de toren is het terrein verhard. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met het kerkplein en de omringende historische bebouwing.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije en verhoogde ligging en de hoge kerktoren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar op het naastgelegen parkeerterrein kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Protestantse Gemeente te Medemblik
Eigendom toren	Gemeente Medemblik
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk (gefuseerd met Gereformeerde Kerk)
Huidige denominatie	(PKN) Protestantse Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Cultureel-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	200
Aantal vrijwilligers	5 kerkenraadsleden en een groot aantal andere vrijwilligers bestaande uit gemeenteleden en vrijwilligers voor de activiteiten van de stichtingen. Schatting totaal 50 personen.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	30-40
Beperking voor nevengebruik	De vaste kerkbanken worden gezien als een belemmering voor nevengebruik. Daarnaast is de capaciteit van de noordbeuk beperkt.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Gemiddeld
Termijn instandhouding	5+ jaar

Conclusie

Zorgen	De grootste zorgen zijn het regelen van het binnenklimaat, het achterstallig (groot) onderhoud en de financiële investeringen die het onderhoud vraagt. Daarnaast zijn er zorgen over het afnemende ledenaantal en het vinden van voldoende vrijwilligers voor de kerkraad.
Toekomstverwachtingen	De wens is om het huidige gebruik tenminste 10 jaar door te zetten, maar de vraag is of dit haalbaar is. Er wordt nagedacht over het overdragen van het kerkgebouw aan een nieuwe eigenaar, waar de gemeenschap de kerkzaal van kan huren.

Heilige Martinuskerk (Medemblik)

De Heilige Martinuskerk in Medemblik wordt gebruikt voor diensten van de Rooms-Katholieke regio Wervershoof. De Heilige Martinuskerk maakt, samen met vier andere kerken: de Heilige Gerardus Majella in Onderdijk, de Sint Werenfridus te Wervershoof, de Maria Middelares van alle Genaden te Andijk en de Sint Jozef te Zwaagdijk Oost, onderdeel uit van de Rooms-Katholieke regio Wervershoof. Per 1 januari 2024 zijn vier van de vijf parochies fuseren en verder gaan in één centraal kerkgebouw. In 2023 is de Martinuskerk in Medemblik door het bisdom aangewezen als de centrale kerk van de gemeenschap. Het religieuze gebruik van het rijksmonument uit circa 1902-1904 zal hiermee worden voortgezet.

Gebouw

Adres	Ridderstraat 5
Postcode	1671 CS
Plaats	Medemblik
Enkelbestemming	Onbekend
Dubbelbestemming	Onbekend
Hoofddatering	1902-1904
Architect	Slinger, Th.
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	502377
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	0,5 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	22 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	51 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	601-1000

Aantal zitplaatsen	700
Nevenruimtes en voorzieningen	In de kerk zijn geen nevenruimten aanwezig. Naast de kerk bevindt zich de pastorie en het verenigingsgebouw waar ruimte is voor vergaderingen.
Bijzonderheden interieur	In 1961 werd het gehele interieur gewijzigd en zijn de plafondschilderingen verloren gegaan. De kruiswegstaties zijn in 1923-1926 geschilderd door J. Windhausen. De muurschilderingen van het priesterkoor zijn van J. Dunselman. Er zijn twee orgels, een hoofdorgel uit 1905 en koororgel uit 1957.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	n.v.t.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	De open structuur van de toren werd in 1948 veranderd. De toren was oorspronkelijk een open bouwwerk met hoektorentjes. De spits van de toren was echter dermate slecht geworden dat vernieuwing noodzakelijk was, toen heeft de toren zijn huidige vorm gekregen. De teruggevonden uurwerkmarkeringen zijn bij de restauratie van de toren in 2001 in de originele staat hersteld.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijks- (SIM), en provinciale subsidies.
Verduurzaming	De kerk heeft voorzetramen en in de kerk hangen infrarood panelen. Rond 2018 zijn er 57 zonnepanelen op het verenigingsgebouw geplaatst.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Er zijn wensen om zonnepanelen op het dak van de kerk te plaatsen maar dat is op dit moment nog te kostbaar.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

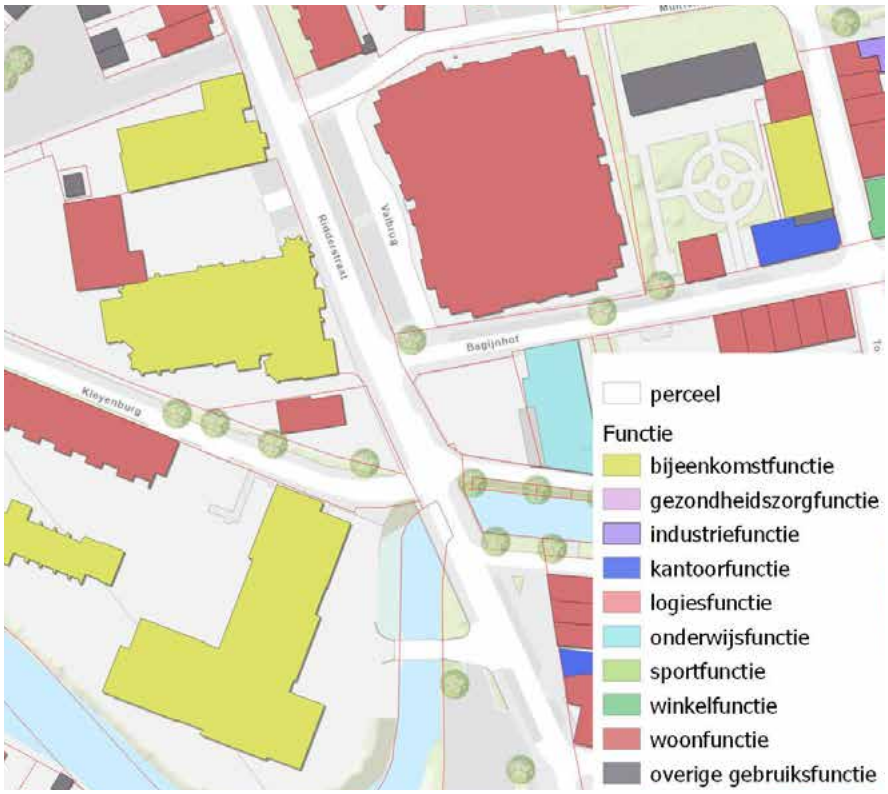

Ligging van de kerk	De Heilige Martinuskerk is gelegen in het historische stadscentrum van Medemblik. De kerk is gelegen in het verlengde van de Turfmarkt en nabij de dijk. De kerk is toegankelijk via de oostkant, de toren is eveneens gericht op het oosten. De kerk is direct aan de straat gelegen. Tussen de kerk en het verenigingsgebouw, voor de pastorie ligt een groene tuin. Aan de achterzijde, tussen de kerk en de begraafplaats, bevindt zich eveneens een groene tuin. Het terrein is voorzien van een laag hekwerk en is niet openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de rijksmonumentale pastorie, begraafplaats en het verenigingsgebouw.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging en de hoge kerktoren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk. Naast de Westerdijk.
Eigen groen	Ja, tussen de kerk en de begraafplaats

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Eigendom toren	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Huidige denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	1800
Aantal vrijwilligers	100+
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, middels een roulerend systeem wordt gebruik gemaakt van vier (van de vijf) kerkgebouwen.
Mensen gemiddeld per dienst	70
Beperking voor nevengebruik	De vaste kerkbanken worden gezien als een belemmering voor nevengebruik.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	De financiële middelen lopen snel terug door de toegenomen energiekosten. Het vrijwilligersbestand vergrijst en de vrijwilligers van de overige kerken hebben mogelijk minder binding met de nieuwe centrale kerk.
Toekomstverwachtingen	Per 1 januari 2024 zijn de vier parochies gefuseerd. Er is al één overkoepelend regiobestuur. De keuze voor het centrale kerkgebouw is in maart 2023 bekend gemaakt aan de leden. De Martinuskerk is daarbij aangewezen als hoofdkerk door het bisdom. Het Bisdom moet toestemming geven voor ontheiliging en verkoop van de andere kerkgebouwen. Kerkelijk Waardenbeheer is betrokken bij visievorming, proces en verkoop. Het kerkbestuur heeft behoefte om een meer jonge doelgroep (20-25 jaar) aan te trekken in de toekomst.

Doopsgezinde Vermaning (Medemblik)

De Doopsgezinde Vermaning in Medemblik wordt gebruikt door de Verenigde Doopsgezinde Gemeente. Het rijksmonument uit vermoedelijk de zestiende eeuw is één van de twee kerkgebouwen van de geloofsgemeenschap die zich uitstrekt over de regio Medemblik en regio Schagen. De Doopsgezinde Vermaning is gebouwd als schuilkerk achter een woongevel.

Gebouw

Adres	Tuinstraat 7
Postcode	1671 AH
Plaats	Medemblik
Enkelbestemming	Onbekend
Dubbelbestemming	Onbekend
Hoofddatering	1500-1600
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	28391
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,1 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	9,5 meter
Toren	Nee
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	n.v.t.
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	101-200

Aantal zitplaatsen	Onbekend
Nevenruimtes en voorzieningen	Onbekend
Bijzonderheden interieur	In 1860 werd het gebouw gemoderniseerd, de voorgevel en het interieur stammen grotendeels uit deze periode.
Orgel	Onbekend
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	n.v.t.
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

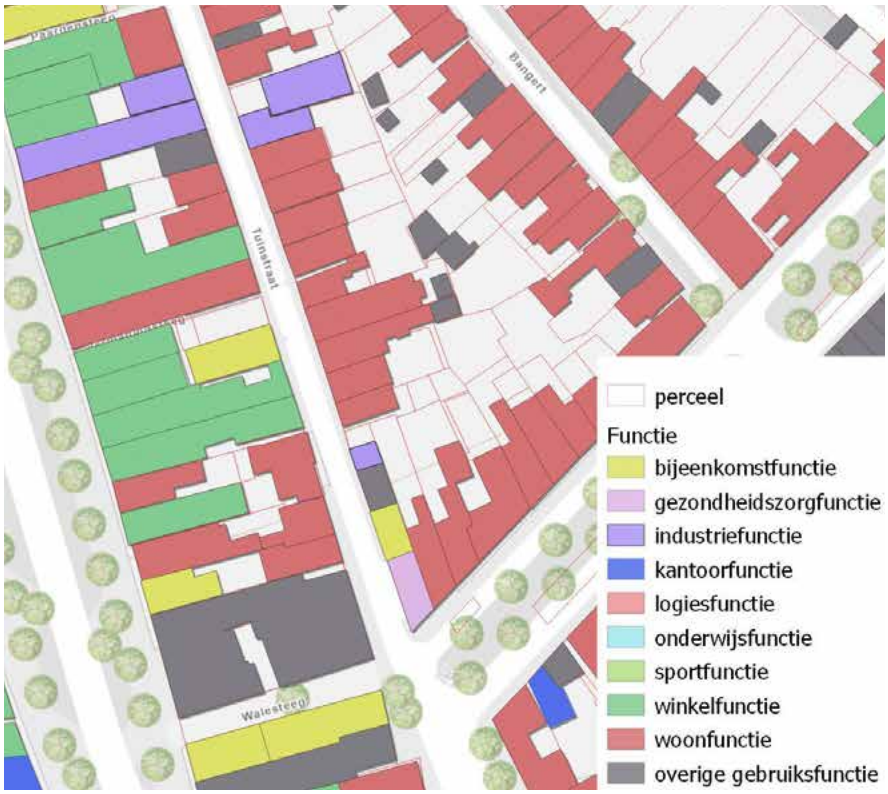

Ligging van de kerk	De Doopsgezinde vermaning is gelegen aan de Tuinstraat in Medemblik, in het historische stadscentrum. De kerk is toegankelijk via de oostkant, hier is de entree direct aan de straat gelegen. Aan de noordkant is een verharde tuin aanwezig.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de historische bebouwing in de straat.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk vormt een ensemble met de historische bebouwing in de straat.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Nee

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Verenigde Doopsgezinde Gemeente
Eigendom toren	n.v.t.
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(ADS) Algemene Doopsgezinde Sociëteit
Huidige denominatie	(ADS) Algemene Doopsgezinde Sociëteit
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Onbekend
Aantal leden gemeenschap	Onbekend
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, tweewekelijks. Er wordt gerouleerd met het kerkgebouw in Schagen.
Mensen gemiddeld per dienst	Onbekend
Beperking voor nevengebruik	Onbekend
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Onbekend
Termijn instandhouding	Onbekend

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	Onbekend

Fatih Moskee (Medemblik)

De Fatih Moskee in Medemblik is gebouwd in 2017 en wordt gebruikt voor diensten van de Turkse moslim gemeenschap, daarnaast vinden er sociaalmaatschappelijke activiteiten plaats in en rondom het gebouw zoals het Turks Festijn, waar mensen welkom zijn om de Turkse cultuur te beleven.

Gebouw

Adres	Admiraliteitsweg 2
Postcode	1671 JA
Plaats	Medemblik
Enkelbestemming	Gemengd
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	2017
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Overig
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,1 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	5 meter
Toren	Nee
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	n.v.t.
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	Onbekend
Nevenruimtes en voorzieningen	Onbekend
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Nee
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	n.v.t.
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

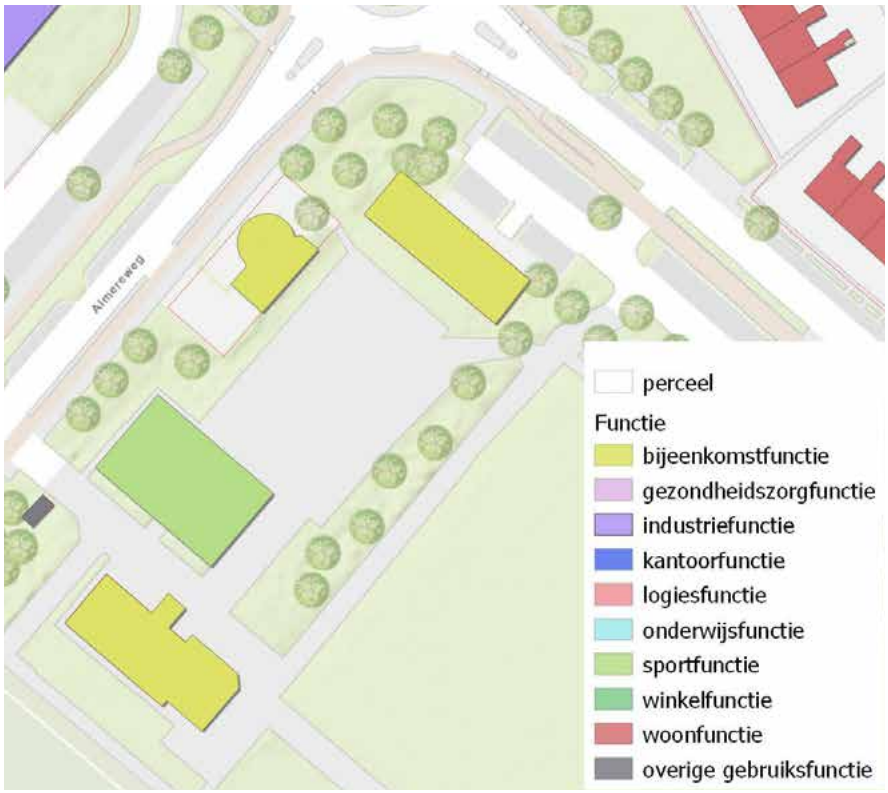

Ligging van de kerk	De Fatih Moskee is gelegen in een uitbreidingswijk ten zuidwesten van het historische stadscentrum van Medemblik. De moskee is georiënteerd op het zuidoosten (Mekka). De moskee is gelegen op een hoek en wordt omringd door openbaar groen. Tevens is de skatebaan naast de moskee gesitueerd. Het perceel zelf is verhard en openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	n.v.t.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De Fatih Moskee is goed zichtbaar door de vrije ligging op een hoekkavel.
Bereikbaarheid	De moskee is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. In de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Nee

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Onbekend
Eigendom toren	n.v.t.
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(MT) Moslims Turks
Huidige denominatie	(MT) Moslims Turks
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	De gemeenschap organiseert sporadisch sociaal-maatschappelijke activiteiten, zoals een barbecue.
Aantal leden gemeenschap	Onbekend
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Frequent
Mensen gemiddeld per dienst	Onbekend
Beperking voor nevengebruik	Onbekend
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Onbekend
Termijn instandhouding	Onbekend

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	Onbekend

Voormalige synagoge (Medemblik)

De voormalige synagoge in Medemblik is herbestemd. Het rijksmonument uit 1808 is momenteel in gebruik als kapsalon.

Gebouw

Adres	Gedempt Achterom 43
Postcode	1671 AE
Plaats	Medemblik
Enkelbestemming	Onbekend
Dubbelbestemming	Onbekend
Hoofddatering	1808
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	28358
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,15 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	9,5 meter
Toren	Nee
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	n.v.t.
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	51-100

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Nee
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	n.v.t.
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

Ligging van de kerk	De voormalige synagoge is gelegen in het historische stadscentrum van Medemblik. Het Gedempt Achterom is gelegen achter de Oosterhaven. De voormalige synagoge is toegankelijk via de zuidoostkant. De entree is direct aan de straat gelegen. Aan de achterzijde bevindt zich een verharde tuin. Het terrein is niet openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De voormalige synagoge vormt een ensemble met de historische bebouwing in de straat.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De voorgevel van de voormalige synagoge is goed zichtbaar in de straatwand.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Nee

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	n.v.t.
Reeds herbestemd en als wat	Ja, kapsalon
Jaar buiten gebruik	1926
Oorspronkelijke denominatie	(Isr) Jodendom
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Retail
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Onbekend
Termijn instandhouding	Onbekend

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Voormalige Hervormde Kerk (Midwoud)

De voormalige Hervormde Kerk in Midwoud is herbestemd als woonhuis. Oorspronkelijk was het kerkgebouw uit 1988 (herbouw) in bezit van de protestantse THOMAS-gemeente. De naam THOMAS betekent Twisk, Hauwert, Oostwoud, Midwoud Allen Samen en verwijst naar de vier Westfriese dorpen. Drie van de vier kerken zijn reeds verkocht en herbestemd. De Hervormde kerk in Oostwoud is nog steeds in gebruik als gebedshuis, evenals de begraafplaats in Hauwert. De toren in Midwoud staat los van het schip en wordt gebruikt voor telecomantennes.

Gebouw

Adres	Midwouder Dorpsstraat 16
Postcode	1679 GA
Plaats	Midwoud
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1988
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen/ historiserend
Monumentale status	De kerk heeft geen monumentenstatus, de toren is aangewezen als provinciaal monument.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,85 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	10 meter
Toren	Ja, losstaand
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	32 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	601-1000

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	De kerkzaal is in 1988 herbouwd. Het interieur is volledig vernieuwd en ingericht als woning.
Orgel	Onbekend
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud toren	In 1988 is de kerkzaal opnieuw opgebouwd na een brand. De kerktoren is nog oorspronkelijk en is bij de herbouw niet meer aan de kerkzaal verbonden, deze is nu vrijstaand.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

Ligging van de kerk	De voormalige Hervormde Kerk is gelegen aan het dorpslint in Midwoud. De kerk is toegankelijk via de oostkant. De toren is gericht op het westen. Het perceel is deels groen ingericht met gras en bomen langs de randen. In de wegsloot voor de kerk is een nieuwe duiker aangelegd als toegang tot het perceel. De toren, het toegangspad tot de begraafplaats en de begraafplaats maken sinds de verkoop van de kerk niet langer deel uit van het terrein. Het terrein rondom de kerk is niet openbaar toegankelijk en middels een hekwerk afgescheiden van de openbare begraafplaats en het toegangspad ernaartoe.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de losstaande toren en de achtergelegen begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging en de hoge kerktoren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Op eigen terrein kan geparkeerd worden. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	Telecommaatschappij
Reeds herbestemd en als wat	Ja, woning
Jaar buiten gebruik	2016
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Wonen, wonen met bedrijvigheid
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Voormalige Nederlandse Hervormde Kerk, ‘Bessie’ (Nibbixwoud)

De voormalige Nederlandse Hervormde Kerk in Nibbixwoud is herbestemd tot cultureel centrum 'Bessie'. Oorspronkelijk was het kerkgebouw uit 1834 in bezit van de Protestantse Gemeente 'Het Vierkant'. De Protestantse Gemeente bezit nu nog drie kerkgebouwen: in Sijbekarspel, Benningbroek en Wognum. In cultureel centrum 'Bessie' worden culturele en sociaal-maatschappelijke activiteiten georganiseerd zoals voorstellingen van de toneelvereniging.

Gebouw

Adres	Dorpsstraat 62
Postcode	1688 CH
Plaats	Nibbixwoud
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1834
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,15 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	5,85 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	16,5 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	601-1000

Aantal zitplaatsen	Onbekend
Nevenruimtes en voorzieningen	Aan de kerkzaal zit het voormalige raadshuis verbonden, hierin bevindt zich de raadzaal en de vroegere secretarieruimte.
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Onbekend
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud toren	Onbekend
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Op het achterdakvlak (entreezijde) liggen zonnepanelen.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

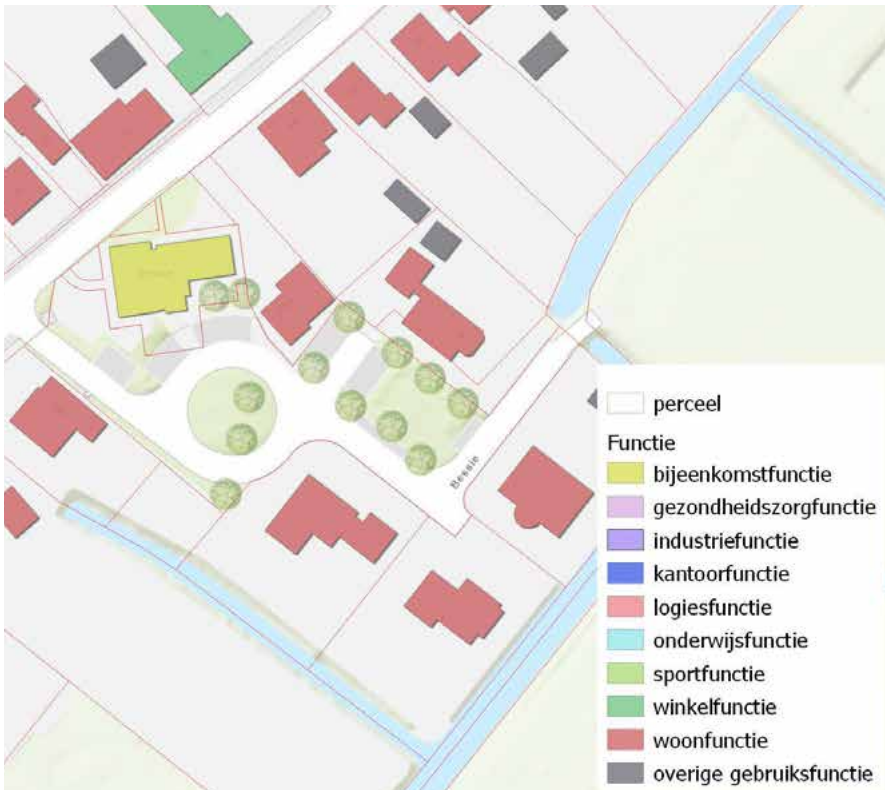

Ligging van de kerk	De voormalige Nederlandse Hervormde Kerk is gelegen aan het dorpslint van Nibbixwoud. De kerk staat gedraaid ten opzichte van de overige bebouwing aan het dorpslint. De kerk is toegankelijk via de zuidkant. De dakruiter is gericht op het westen. Het kerkperceel is in hoofdopzet groen ingericht, met gras rondom de bebouwing en volgroeide bomen op de hoek van het perceel. Aan de zuidkant bij de entree is verharding toegepast. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met het naastgelegen voormalige raadhuis. Tevens is er sprake van een ensemble met de historische lintbebouwing in de directe omgeving.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging op een hoekkavel.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Stichting Cultureel Centrum Nibbixwoud (Bessie)
Eigendom toren	Stichting Cultureel Centrum Nibbixwoud (Bessie)
Reeds herbestemd en als wat	Ja, cultureel centrum
Jaar buiten gebruik	1960
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Cultureel-maatschappelijk
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Heilige Cunera (Nibbixwoud)

De Heilige Cunera in Nibbixwoud wordt gebruikt voor diensten van de Rooms Katholieke Emmaüsparochie. De parochie maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband de Waterkant. In 2023 is de Heilige Hiëronymuskerk in Wognum door het bisdom aangewezen als hoofdkerk van de Waterkant. Dit houdt in dat de Heilige Cunera uit 1877 zal worden afgestoten en een nieuwe functie voor het gebouw gezocht dient te worden.

Gebouw

Adres	Dorpsstraat 53
Postcode	1688 CB
Plaats	Nibbixwoud
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1877
Architect	A.C. Bleijs
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,3 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	17 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	46.5 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	601-1000

Aantal zitplaatsen	Onbekend
Nevenruimtes en voorzieningen	In de kerk zijn geen nevenruimten aanwezig. Naast de kerk bevindt zich de pastorie waar ruimte is voor vergaderingen.
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	De kerk is volledig gerestaureerd na een brand in 2002 die het gebouw bijna verwoeste.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

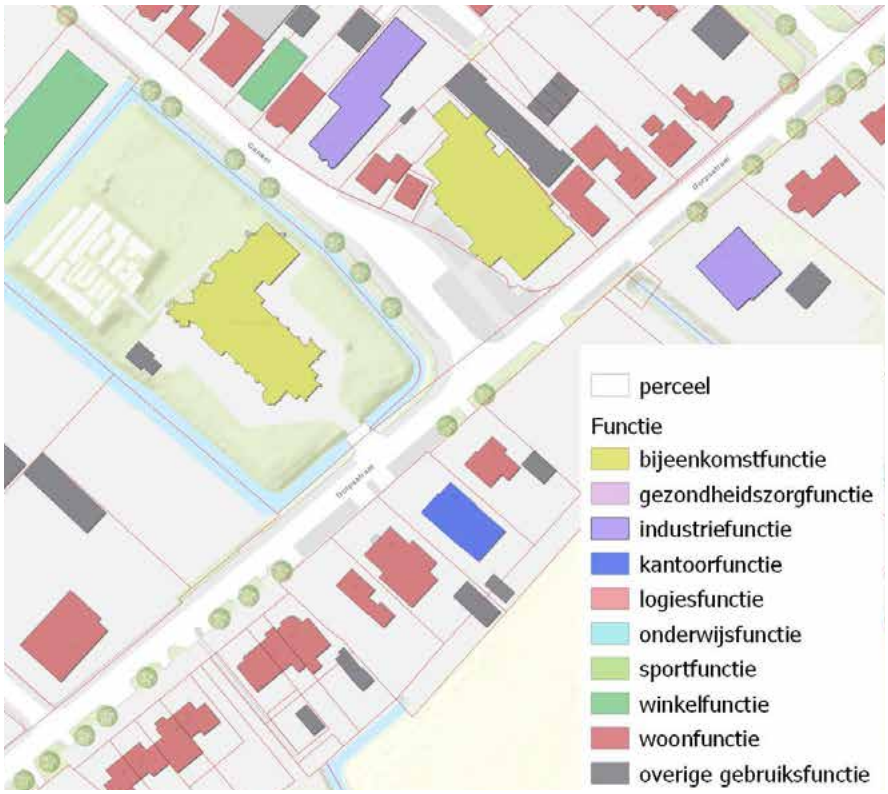

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen op een hoekkavel aan het dorpslint van Nibbixwoud. De kerk is toegankelijk via de zuidoostkant, de toren is eveneens gericht op het zuidoosten. Aan de zuidoostkant bevindt zich een wegsloot met een toegangsbrug tot het perceel. Het perceel is in hoofdopzet verhard, behalve langs de randen waar volgroeide bomen staan. De begraafplaats en de pastorie zijn tevens omkraagd door groen. Het terrein rondom de kerk en de begraafplaats zijn openbaar toegankelijk, de tuin behorende bij de pastorie is niet openbaar.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de schuin-achter gelegen pastorie en de achtergelegen begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is groen zichtbaar vanwege de vrije ligging op een hoekkavel in het dorpslint en de hoge toren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Emmaüsparochie
Eigendom toren	Emmaüsparochie
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Huidige denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	6000-7000 (Emmaüsparochie)
Aantal vrijwilligers	200
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	50-100
Beperking voor nevengebruik	Onbekend
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

Zorgen	Sinds 2000 loopt het ledenaantal, het aantal vrijwilligers en de financiën langzaam terug en de coronapandemie heeft dat versneld. Het is lastig om nieuwe jonge personen aan te spreken.
Toekomstverwachtingen	Het is bekend geworden dat de Heilige Hiëronymus in Wognum door het Bisdom is aangewezen als de hoofdkerk van het samenwerkingsverband de Waterkant. De andere 9 kerkgebouwen worden afgestoten, waaronder de Heilige Cunerakerk in Nibbixwoud. Voor het kerkgebouw zal een nieuwe functie gezocht dienen te worden.

Heilige Gerardus Majella (Onderdijk)

De Heilige Gerardus Majella in Onderdijk wordt gebruikt voor diensten van de Rooms-Katholieke regio Wervershoof. Het kerkgebouw uit 1929 maakt, samen met vier andere kerken: de Heilige Martinus te Medemblik, de Sint Werenfridus te Wervershoof, de Maria Middelares van alle Genaden te Andijk en de Sint Jozef te Zwaagdijk Oost, onderdeel uit van de Rooms-Katholieke regio Wervershoof. Per 1 januari 2024 zijn vier van de vijf parochies gefuseerd en verder gegaan in één centraal kerkgebouw. In 2023 is de Martinuskerk in Medemblik door het bisdom aangewezen als de centrale kerk van de gemeenschap. Dit houdt in dat het kerkgebouw in Onderdijk zal worden afgestoten en een nieuwe functie voor het kerkgebouw gezocht dient te worden.

Gebouw

Adres	Nes 134
Postcode	1693 CK
Plaats	Onderdijk
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1929
Architect	Vries, H.P.J. de
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	15 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	29 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	601-1000

Aantal zitplaatsen	500
Nevenruimtes en voorzieningen	Er is een aparte vergaderzaal naast de kerkzaal.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn kerkbanken aanwezig, evenals gekleurd tegelwerk op de vloer van de kerkzaal. In de kerk staat een orgel.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Slecht
Bijzonderheden onderhoud kerk	Er is groot onderhoud nodig aan de kerk, met name aan de kapconstructie. De buitenkant van het kerkgebouw is waterdicht gemaakt maar waarschijnlijk zijn de houten spanten in de kap aangetast.
Bouwkundige staat toren	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Verduurzaming	De kerk heeft voorzetramen.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	n.v.t.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is gelegen op een voormalige zeedijk tussen de Groote Vliet en het IJsselmeer. De kerk ligt uit de rooilijn en is meer naar achteren gesitueerd dan de woningen aan de dijk. De kerk is toegankelijk via de zuidwestkant, de toren is eveneens gericht op het zuidwesten. Aan de voorzijde is het perceel verhard ingericht met parkeren en voor de voormalige pastorie is een plein aanwezig. Achter de kerk is de begraafplaats gesitueerd, deze is omkraagd met groen. Achter de begraafplaats loopt een wegsloot. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de pastorie rechts naast de kerk, het verenigingsgebouw en de begraafplaats aan de noordoostkant.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging en de bouwhoogte van de kerk en toren in relatie tot de lagere bebouwing in de nabije omgeving.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Voor de kerk is een parkeerterrein aanwezig. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk en naast de dijk.
Eigen groen	Ja, tussen de kerk en de begraafplaats.

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Eigendom toren	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Huidige denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	880
Aantal vrijwilligers	100+
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, middels een roulerend systeem wordt gebruik gemaakt van vier (van de vijf) kerkgebouwen.
Mensen gemiddeld per dienst	30
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

Zorgen	De financiële middelen lopen snel terug door de toegenomen energiekosten. Het vrijwilligersbestand vergrijst en heeft mogelijk minder binding met de nieuwe centrale kerk: de Martinuskerk in Medemblik.
Toekomstverwachtingen	Per 1 januari 2024 zijn de vier parochies gefuseerd. Er is al één overkoepelend regiobestuur. De keuze voor het centrale kerkgebouw is in maart 2023 bekend gemaakt aan de leden. De Martinuskerk is daarbij door het bisdom aangewezen als hoofdkerk. Het bisdom moet toestemming geven voor ontheiliging en verkoop van de andere kerkgebouwen. Kerkelijk Waardenbeheer is betrokken bij visievorming, proces en verkoop. Dit houdt in dat het kerkgebouw in Onderdijk wordt afgestoten en een nieuwe functie voor het gebouw gezocht dient te worden. Het idee is om voorlopig de rouw- en trouwdiensten door te laten gaan.

Voormalige Toeristenkerk (Onderdijk)

De voormalige Toeristenkerk in Onderdijk is herbestemd tot woning. Deze traditionalistische kerk uit 1960 is in 2004 verlaten door de geloofsgemeenschap, op last van de brandweer. Sinds de herbestemming van het oorspronkelijke kerkgebouw huurt het bestuur haar onderkomen van het Dorpshuis in Onderdijk.

Gebouw

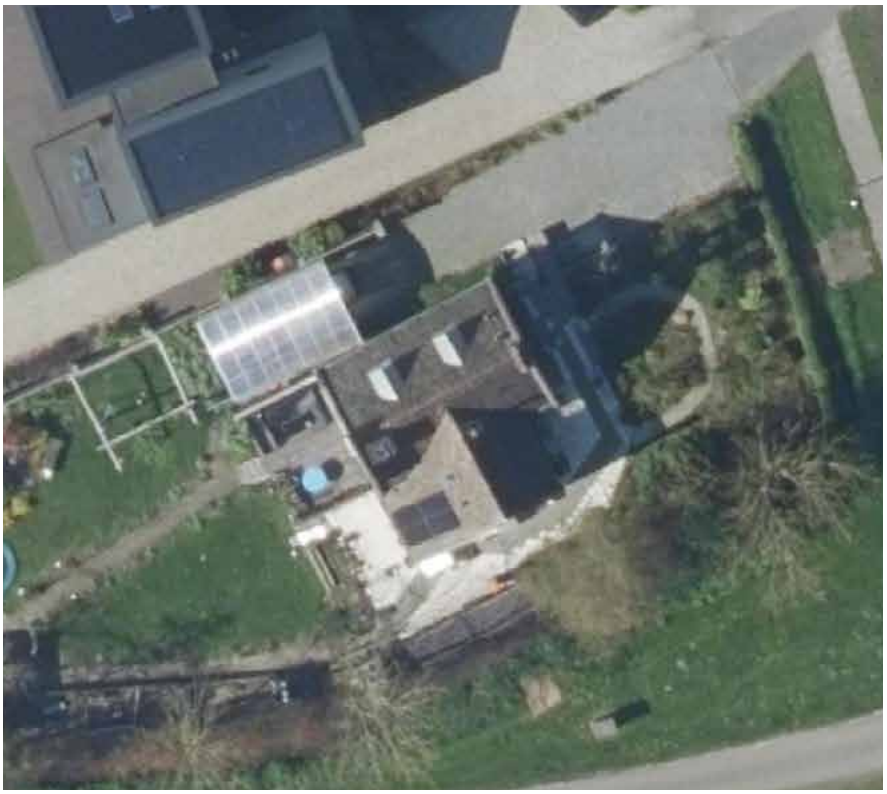

Adres	Onderdijk 15
Postcode	1693 CA
Plaats	Onderdijk
Enkelbestemming	Wonen
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1960
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Wederopbouwarchitectuur
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-1,7 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	8 meter
Toren	Ja, een gemetselde klokkentoren
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	10 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	101-200

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	Onbekend.
Bijzonderheden interieur	Het is onbekend of de voormalige Toeristenkerk over een bijzonder interieur beschikt.
Orgel	Onbekend
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	De oorspronkelijke kerk is in 2004 verbouwd tot woning.
Bouwkundige staat toren	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Verduurzaming	Het is onbekend of er verduurzamingsmaatregelen zijn uitgevoerd bij de voormalige Toeristenkerk.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

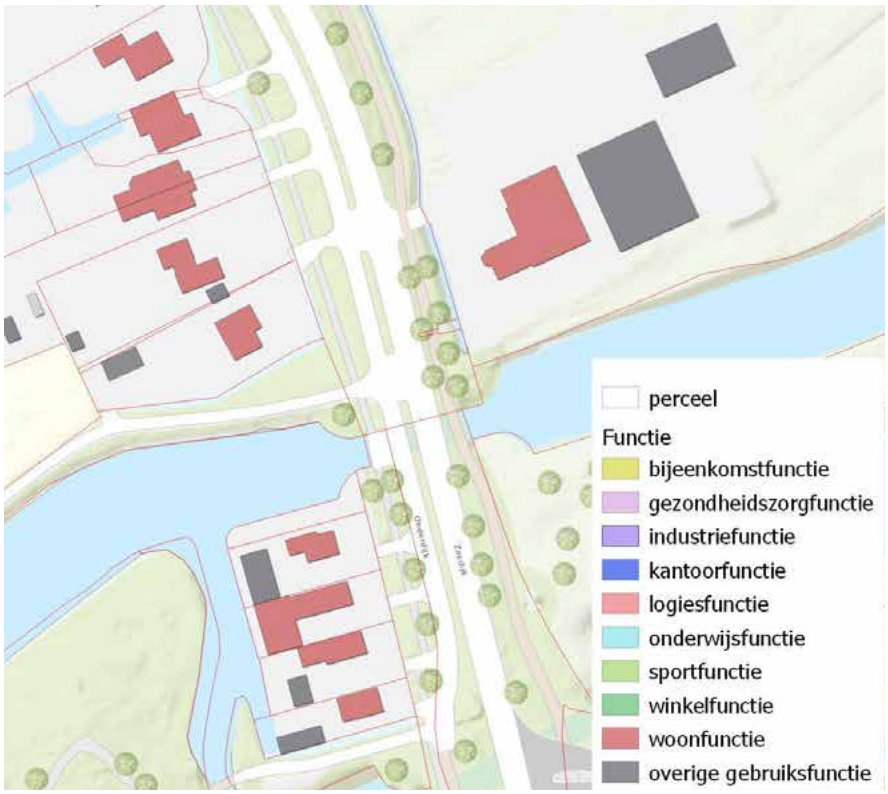

Ligging van de kerk	De voormalige Toeristenkerk is prominent gelegen op een hoekkavel aan het dorpslint van Onderdijk. Het gebouw is toegankelijk via de oostkant, de toren is eveneens gericht op het oosten. Het kerkperceel is ingericht als tuin en niet openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De voormalige Toeristenkerk vormt een ensemble met de naastgelegen historische lintbebouwing.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De voormalige Toeristenkerk is goed zichtbaar door de vrije ligging op een hoekkavel aan het dorpslint.
Bereikbaarheid	De voormalige Toeristenkerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	De voormalige Toeristenkerk is in particulier bezit.
Eigendom toren	Particulier
Reeds herbestemd en als wat	Ja, als woning
Jaar buiten gebruik	2004
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Wonen
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	De voormalige Toeristenkerk: 10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	Onbekend

Protestantse Kerk (Oostwoud)

De Protestantse Kerk in Oostwoud wordt gebruikt voor de diensten van de Protestantse THOMAS-gemeente. De naam THOMAS betekent Twisk, Hauwert, Oostwoud, Midwoud Allen Samen en verwijst naar de vier Westfriese dorpen. Drie van de vier kerken zijn reeds verkocht en herbestemd. De rijksmonumentale Protestantse Kerk in Oostwoud uit 1753 is nog steeds in gebruik als gebedshuis, evenals de begraafplaats in Hauwert.

Gebouw

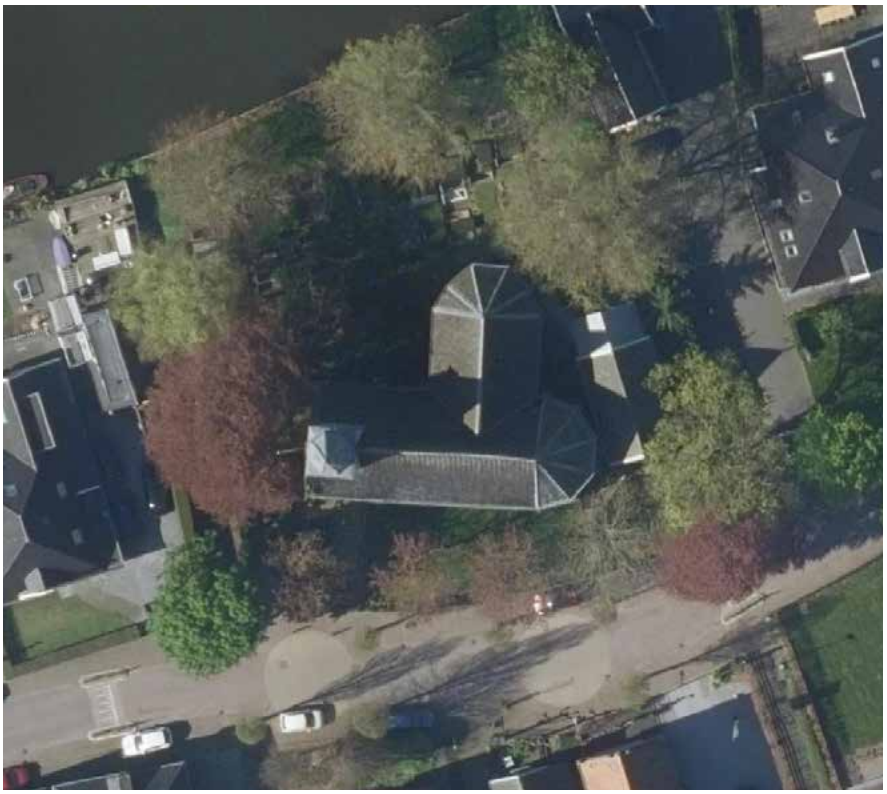

Adres	Oosteinde 44
Postcode	1678 HT
Plaats	Oostwoud
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1753
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	30667
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,8 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	14 meter
Toren	Ja, een dakruiter
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	25 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	351-600

Aantal zitplaatsen	125
Nevenruimtes en voorzieningen	Boven de voormalige consistoriekamer is een vergaderruimte aanwezig. De consistoriekamer is verbouwd ten behoeve van een nieuwe keuken.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn aanwezig: preekstoel, psalmbord, doopbekkenarm en voorzangerslezenaar.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	In de negentiende eeuw is de kerk uitgebreid met een noordelijke uitbouw en consistoriekamer (De Ark) aan de oostzijde. De kerk is in 1989 grondig gerestaureerd.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	De dakruiter is in 1972 geheel gerestaureerd. Voor het onderhoud van de toren is een onderhoudscontract opgesteld met de gemeente Medemblik. 75% van de onderhoudskosten worden door de gemeente vergoed.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijkssubsidie (SIM)
Verduurzaming	n.v.t.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Men beraadt zich op het isoleren van de ramen en plaatsen van zonnepanelen.
Informatiebehoefte verduurzaming	Er is behoefte aan informatie over verduurzaming van het kerkgebouw en een energiescan.

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen aan het dorpslint en grenst aan de achterzijde aan het water De Graft. De kerk heeft een gedraaide positie ten opzichte van de overige lintbebouwing, de nok staat lineair aan het dorpslint. De kerk is toegankelijk via de oostkant. De dakruiter is gericht op het westen. Het perceel is in hoofdopzet groen ingericht, met volgroeide bomen langs de randen. Rondom de graven achter de kerk bevindt zich tevens groen. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de voormalige consistoriekamer en achtergelegen begraafplaats. Daarnaast is er sprake van een ensemble met de historische lintbebouwing in de directe omgeving.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is beperkt zichtbaar vanaf de openbare weg door het gebogen verloop van de straat en de aanwezigheid van de verschillende hoge bomen aan de voorzijde.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk. De begraafplaats is in eigendom van de gemeente Medemblik.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Protestantse gemeente THOMAS
Eigendom toren	Protestantse gemeente THOMAS
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Cultureel-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	175
Aantal vrijwilligers	15-20
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	25 fysiek, 30-40 online
Beperking voor nevengebruik	De videocamera is niet dynamisch en belemmert daarmee de kwaliteit van de livestreams.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Het kerkbestuur maakt zich zorgen over de financiële tekorten, die opgevangen worden met giften van leden, in combinatie met het teruglopende ledenaantal. Het driejarig energiecontract loopt af in november en de hoop is dat de nieuwe prijs niet teveel omhoog gaat. Daarnaast maakt het bestuur zich zorgen over concurrentie. Enerzijds wil zij graag meer nevenactiviteiten ontwikkelen, anderzijds wil zij niet gaan concurreren met het activiteitencentrum voor ouderen Woudrust. Ook wordt het bezoeken van de kerk nog teveel als een te hoge drempel ervaren in het dorp.
Toekomstverwachtingen	Het bestuur zet zich in voor meer gebruik van het kerkgebouw. Sinds kort wordt er één keer in de twee maanden met succes een gezamenlijke maaltijd georganiseerd, die ook voor niet-leden toegankelijk is. De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Eben Haëzer (Opperdoes)

De Eben Haëzer in Opperdoes is gebouwd in 1929 en wordt gebruikt voor de diensten van de Gereformeerde Gemeente.

Gebouw

Adres	Kerkebuurt 9
Postcode	1674 ND
Plaats	Opperdoes
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1929
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	0,7 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	8 meter
Toren	Nee
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	n.v.t.
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	101-200

Aantal zitplaatsen	Onbekend
Nevenruimtes en voorzieningen	Onbekend
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Onbekend
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	n.v.t.
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

Ligging van de kerk	De Eben Haëzer is gelegen in de Kerkebuurt in Opperdoes, in het verlengde van het dorpslint. Het kerkgebouw heeft een afwijkende rooilijn en ligt meer terug dan de naastgelegen lintbebouwing. De kerk is toegankelijk via de zuidkant. Het perceel is in hoofdopzet groen ingericht, met volgroeide bomen en struiken op het voorterrein. Rondom de kerk is verharding aangebracht. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de historische bebouwing in de directe omgeving.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is beperkt zichtbaar door de ligging naar achteren ten opzichte van de naastgelegen bebouwing en de beperkte bouwhoogte.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Gereformeerde Gemeente Opperdoes
Eigendom toren	n.v.t.
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(OGG) Oud Gereformeerde Gemeente
Huidige denominatie	(OGG) Oud Gereformeerde Gemeente
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Onbekend
Aantal leden gemeenschap	Onbekend
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja
Mensen gemiddeld per dienst	Onbekend
Beperking voor nevengebruik	Onbekend
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Onbekend
Termijn instandhouding	Onbekend

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	Onbekend

Christelijke Gereformeerde Kerk (Opperdoes)

De Christelijke Gereformeerde Kerk in Opperdoes is een kerkgebouw uit 1938 dat wordt gebruikt voor diensten van de Christelijke Gereformeerde gemeenschap.

Gebouw

Adres	Noorderpad 51a
Postcode	1674 NT
Plaats	Opperdoes
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1938
Architect	J. de Bruyne
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,3 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	10 meter
Toren	Nee
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	n.v.t.
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	101-200

Aantal zitplaatsen	328
Nevenruimtes en voorzieningen	Aan de achterzijde van de kerk is een uitbreiding gerealiseerd om ruimte te bieden aan kleinere zalen (De Lichtboei).
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn kerkbanken aanwezig en er staat een orgel.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	De Commissie van Beheer (CvB) draagt zorg voor het onderhoud aan de kerk (kerkzaal, kerkorgel, De Lichtboei en de pastorie). Recent is de pastorie opgeknapt, waarbij vloerisolatie, spouwmuurisolatie en dakisolatie werden uitgevoerd.
Bouwkundige staat toren	n.v.t.
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	De kerk is voorzien van 42 zonnepanelen.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De CGK Opperdoes probeert haar energieverbruik te reduceren. In het kerkgebouw worden gloeilampen vervangen voor duurzame ledlampen. Daarnaast wordt getracht duurzaam opgewekte energie te gebruiken om de kerk te laten draaien. Zo wordt de opgewekte elektriciteit van de zonnepanelen bijvoorbeeld gebruikt voor de verwarming/ koeling van De Lichtboei en de pastorie. De kerkzaal wordt nog met gas verwarmd. De CvB bezint zich op het duurzaam verwarmen hiervan. Uitdagingen hierbij zijn de grootte en hoogte van de kerkzaal en het ontbreken van vloerisolatie.
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

Ligging van de kerk	De Christelijke Gereformeerde Kerk is gelegen aan een woonstraat in Opperdoes. De kerkzaal is gelegen in de tweede lijn op het erf achter de pastorie. De kerk is toegankelijk via de zuidkant. Het perceel is in hoofdopzet verhard, behoudens rondom de pastorie waar struiken en bomen zijn gepland ter afscheiding van de tuin. Het terrein rondom de kerkzaal is openbaar toegankelijk. De tuin behorende bij de pastorie is niet openbaar.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de voorgelegen pastorie uit 1931.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is beperkt zichtbaar vanwege de ligging op het achtererf.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Christelijke Gereformeerde gemeente Opperdoes
Eigendom toren	n.v.t.
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(CGK) Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
Huidige denominatie	(CGK) Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	320
Aantal vrijwilligers	60
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, dagelijks. De kerkzaal wordt 8-10 keer per maand gebruikt. De Lichtboei wordt circa 20 keer per maand gebruikt.
Mensen gemiddeld per dienst	180
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Er zijn geen zorgen over het kerkgebouw.
Toekomstverwachtingen	Het kerkbestuur hoopt dat de kerk nog generaties lang gebruikt kan worden voor de erediensten. Het gebouw is al deels verduurzaamd en wordt verder verduurzaamd. De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Voormalige Gereformeerde Kerk, Protestantse Kerk (Opperdoes)

De voormalige Gereformeerde Kerk in Opperdoes, nu Protestantse Kerk, wordt gebruikt voor de diensten van de Protestantse Gemeente Opperdoes. Het kerkgebouw stamt uit 1869. In 1939 is het gebouw grondig verbouwd en veranderde het aanzicht. Vanaf 2022 werkt de Protestantse Gemeente te Opperdoes nauw samen met de Protestantse Gemeente Medemblik (Bonifaciuskerk) Er is één gezamenlijke kerkenraad. Juridisch en financieel gezien blijven beide gemeenten zelfstandig.

Gebouw

Adres	Noorderpad 21
Postcode	1674 NR
Plaats	Opperdoes
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1869
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum (verbouwing)
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	0,1 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	12,5 meter
Toren	Ja, een spits
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	20 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	350
Nevenruimtes en voorzieningen	De kerkzaal en voormalige pastorie zijn aan elkaar verbonden. De voormalige pastorie (D' Ouwe Pastorie) wordt gebruikt voor kerkelijke activiteiten. In het complex bevinden zich een vergaderruimte, een jeugdhonk en er is een keuken aanwezig.
Bijzonderheden interieur	De achterdeuren zijn de oorspronkelijke voordeuren. Het orgel is gemaakt door Firma B. Pels & Zoon uit Alkmaar (1950).
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	In 1939 is de kerk grondig verbouwd. Bij deze verbouwing werd het aanzicht van de kerk gewijzigd. Deze verbouwing is bepalend geweest voor het huidige uiterlijk van de kerk. In 1984 is de kerk intern en extern verbouwd. Bij deze verbouwing zijn de voormalige pastorie en kerkgebouw met elkaar verbonden. In 2016 is de kerk voorzien van een nieuwe keuken en toiletgroepen. Het kerkgebouw en de voormalige pastorie hebben elk een verwarmingskachel.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee, maar de energiebelasting wordt wel teruggevraagd.
Verduurzaming	De voormalige pastorie en consistorie zijn voorzien van dubbelglas. Op de pastorie liggen zonnepanelen. De kerkzaal is niet geïsoleerd behalve voorzetramen voor het glas-in-lood.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Nee
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

Ligging van de kerk	De Protestantse Kerk is prominent gelegen aan het dorpslint van Opperdoes. De kerk ligt iets terug uit de rooilijn en grenst aan braakliggend terrein (bouwterrein), waardoor het kerkgebouw deels vrijliggend is. De kerk is toegankelijk via de noordkant en de zuidkant. Het perceel is in hoofdopzet verhard, langs de straatkant staan middelgrote bomen. Schuin-achter de kerk ligt een kleine tuin. Het braakliggend terrein (bouwterrein) naast de kerk behoort niet bij het perceel. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met het voormalige woonhuis D'Ouwe Pastorie op Noorderpad 23. De kerk en Noorderpad 23 zijn aan elkaar verbonden.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de deels vrije ligging aan het Noorderpad en de bouwhoogte.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja, schuin-achter de kerk ligt een groene tuin.

Gemeenschap & gebruik

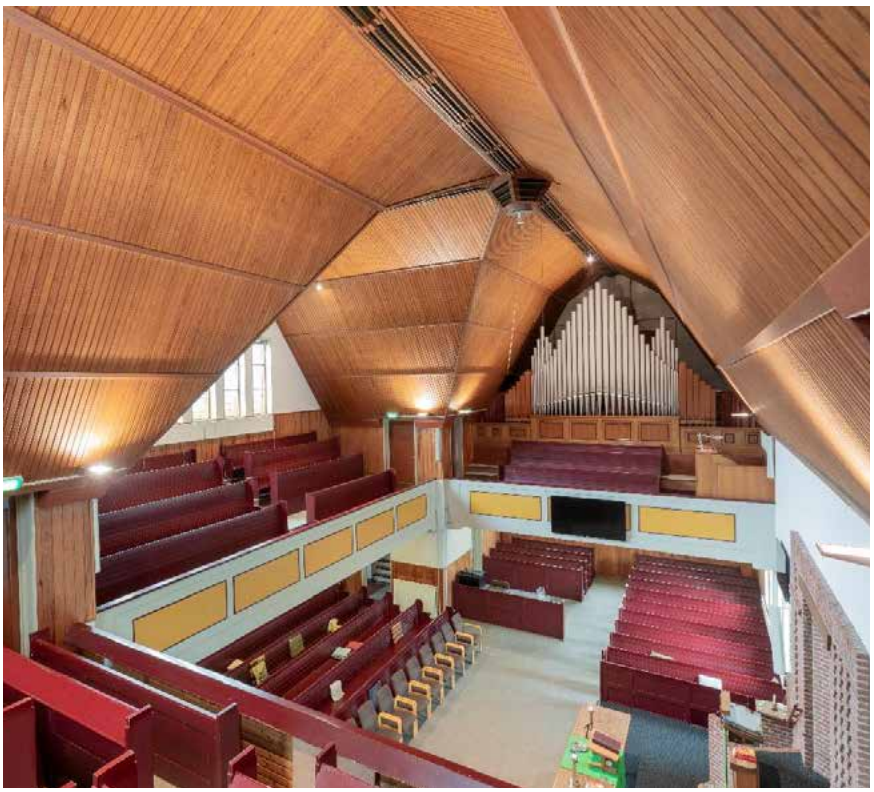

Eigendom kerkgebouw	Protestantse Gemeente Opperdoes
Eigendom toren	Protestantse Gemeente Opperdoes
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(GK) Gereformeerde Kerken in Nederland, gefuseerd met Hervormde Gemeente van Opperdoes en Almersdorp
Huidige denominatie	(PKN) Protestantse Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Sociaal-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	400
Aantal vrijwilligers	50 (waarvan 10 in de kerkenraad)
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks. Daarnaast wordt er 4 keer per jaar een gezamenlijke dienst met de Protestantse Gemeente (Bonifaciuskerk) in Medemblik georganiseerd. Daarnaast wordt de kerk gebruikt om 1 keer per maand gezamenlijk te eten met 25-30 mensen, verjaardagen te vieren en 1 keer in de 2 weken is er een ouderenmiddag.
Mensen gemiddeld per dienst	50-60
Beperking voor nevengebruik	De vaste kerkbanken worden gezien als een belemmering voor nevengebruik.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Er zijn geen zorgen over het kerkgebouw in Opperdoes. De grootste zorgen heeft het kerkbestuur over de Bonifaciuskerk in Medemblik. Dit betreft een rijksmonument dat vanwege de omvang niet praktisch in gebruik is, te groot voor de Medemblikker kerkgemeenschap en veel geld kost om te onderhouden.
Toekomstverwachtingen	De komende 10 jaar is de toekomstverwachting positief. Daarna is de toekomst onzeker en afhankelijk van de samenwerking met de Protestantse Gemeente te Medemblik (Bonifaciuskerk). De gemeenschap krimpt en er is geen aanwas van jongeren. Nauwe samenwerking met de Christelijke Gereformeerde Kerk in Opperdoes zou positief zijn, maar wordt niet erg waarschijnlijk geacht. De kerkraad is niet gericht op het organiseren van nevenactiviteiten maar staat open voor het delen van haar gebouw met andere geloofsgemeenschappen. De verwachting is dat het huidige gebruik van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Dorpskerk (Opperdoes)

De Dorpskerk in Opperdoes is herbestemd. Het kerkgebouw wordt sinds 2013 gebruikt door de Stichting Dorpskerk van Opperdoes en Almersdorp. Het rijksmonument uit circa 1525 wordt gebruikt voor cultureel-maatschappelijke activiteiten zoals concerten en middeleeuwse diners. De kerk wordt sporadisch op zondagen verhuurd aan Christengemeente Compas. Daarnaast faciliteert de stichting nevenactiviteiten in de naastgelegen opslag van de voormalige brandweergarage. De toren is in eigendom van de gemeente Medemblik.

Gebouw

Adres	Kerkebuurt 16
Postcode	1674 ND
Plaats	Opperdoes
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	ca. 1525
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	30669
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	0,9 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	12 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	25,5 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	125 (75 op de kerkbanken, 50 op de stoelen)
Nevenruimtes en voorzieningen	In de kerk zijn geen nevenruimtes aanwezig. In de voormalige brandweergarage naast de kerk is een opslag- en vergaderruimte gerealiseerd. Tevens is daar een keuken aanwezig.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn aanwezig: een preekstoel, doophek en boog, voorzangerslezenaar en een zestien-armige kroonluchter met schildjes en tekstbord.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	Een terugkerend probleem is het verwijderen van de bladeren in de goot. Bij de verkoop van de kerk heeft de stichting een beheerfonds meegekregen om het onderhoud uit te betalen.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	De toren is in goede staat van onderhoud, enkel de wijzerplaat dient gerestaureerd te worden.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijkssubsidie (SIM) en diverse particuliere fondsen.
Verduurzaming	n.v.t.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De wens bestaat om een tochtsluis tussen de toren en kerkzaal te realiseren en ventilatoren te plaatsen voor een betere warmteverdeling.
Informatiebehoefte verduurzaming	Er is behoefte aan informatie over verduurzaming van het kerkgebouw en subsidiemogelijkheden.

Omgeving

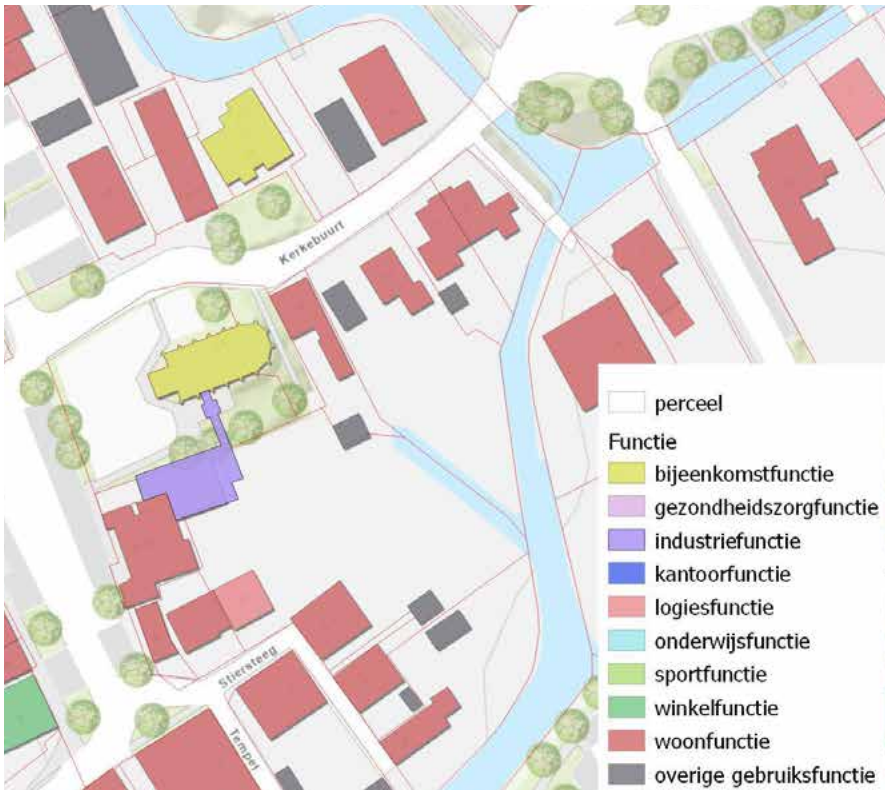

Ligging van de kerk	De Dorpskerk is prominent gelegen op een hoekkavel in de Kerkebuurt. De kerk is gelegen op een terp, waardoor hij hoger ligt dan de bebouwing in de directe omgeving. De kerk is toegankelijk via de westkant, de toren is eveneens gericht op het westen. Het kerkperceel is in hoofdopzet groen ingericht, met gras rondom de kerk en de graven en struiken en bomen langs de randen. Het naastgelegen voormalige gemeentehuis behoort nu tevens bij het perceel. Hoewel het terrein voorzien is van een laag hekwerk rondom en een poort is het openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met het achtergelegen boetje en de voor- en naastgelegen begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging en hoge kerktoren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar aan de voorzijde van de kerk is een parkeerterrein aanwezig. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, de begraafplaats is in eigendom van de gemeente Medemblik. Deze is voor en naast de kerk gelegen.
Eigen groen	Ja, een klein strookje groen achter de kerk is in bezit van de kerkgemeenschap. Het overige groen is in bezit van de gemeente Medemblik.

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Stichting Dorpskerk van Opperdoes en Almersdorp
Eigendom toren	Gemeente Medemblik
Reeds herbestemd en als wat	Ja, cultureel centrum
Jaar buiten gebruik	2013
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Cultureel-maatschappelijk
Nevenfuncties	Religieus
Aantal leden gemeenschap	30
Aantal vrijwilligers	50
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	30
Beperking voor nevengebruik	Het ontbreken van een keuken wordt gezien als belemmering voor het nevengebruik.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	De stichting heeft een actief bestuur maar is voor de samenwerking met andere kerken en organisaties deels afhankelijk van de creativiteit en inzet van derden.
Toekomstverwachtingen	Het bestuur zet zich in voor meer gebruik van het kerkgebouw. De kerk heeft de wens om meer bezoekers te trekken, met name in het weekend, en een stilteboetje te maken achter op het perceel. De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Protestantse Kerk (Sijbekarspel)

De Protestantse Kerk in Sijbekarspel maakt onderdeel uit van de Protestantse Gemeente "Het Vierkant". In het rijksmonument uit circa 1400-1500 worden diensten georganiseerd. Het ledenaantal en het gebruik van het kerkgebouw loopt terug, daarom is de protestantse gemeente samen met een projectgroep bestaand uit omwonenden op zoek naar meer mogelijkheden voor gebruik van de kerk. De dakruiter is in eigendom van de gemeente Medemblik.

Gebouw

Adres	Westerstraat 42
Postcode	1655 LB
Plaats	Sijbekarspel
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1400-1500
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	30676
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	0,9 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	14,5 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	27,5 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	Circa 50
Nevenruimtes en voorzieningen	De kerk beschikt over een aparte vergaderkamer.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn onder meer historische kerkbanken, een kansel en orgel aanwezig.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	n.v.t.
Bouwkundige staat toren	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud toren	De kerktoren is in eigendom van de gemeente Medemblik. Het schilderwerk van de toren dient onderhouden te worden. In 2023 is onderhoud gepleegd aan de toren.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De kachels zijn aan vervanging toe.
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

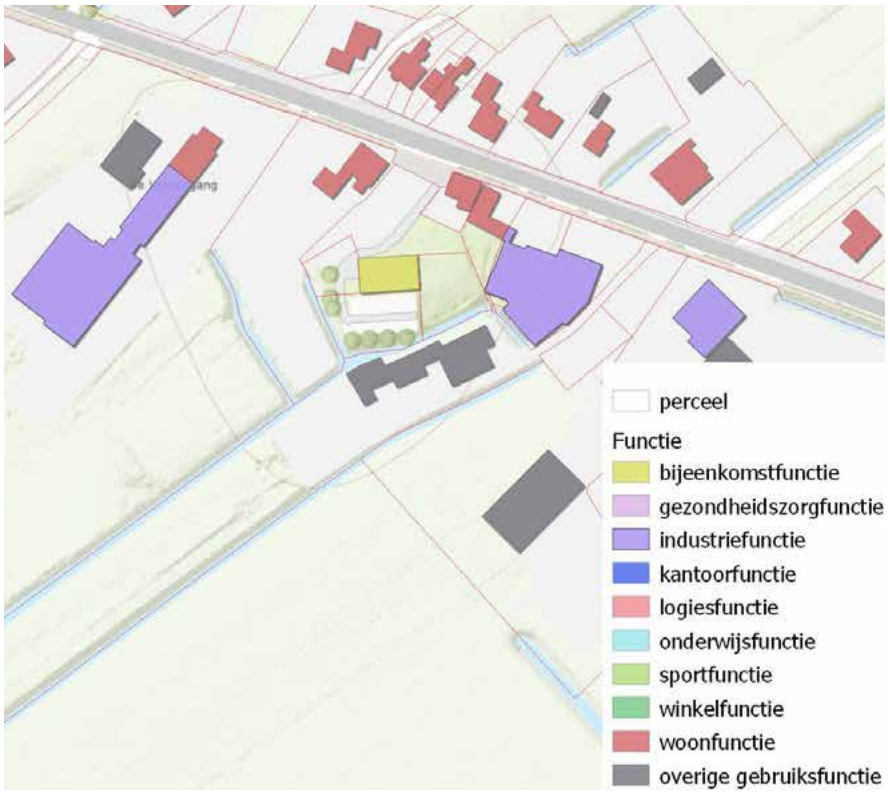

Ligging van de kerk	De Protestantse Kerk is gelegen aan het dorpslint van Sijbekarspel. De kerk ligt uit de rooilijn en is een flink stuk naar achteren gesitueerd ten opzichte van de overige lintbebouwing aan de Westerstraat. De kerk is toegankelijk via de westkant, de toren is eveneens gericht op het westen. Het perceel is groen ingericht met gras rondom de kerk en struiken en volgroeide bomen langs de randen. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de historische lintbebouwing in de directe omgeving.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is beperkt zichtbaar doordat deze achter het dorpslint is gelegen. De toren staat verscholen achter naastgelegen lintbebouwing.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte. Tijdens evenementen zijn er te weinig parkeerplekken. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, naast de kerk
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Protestantse gemeente 'Het Vierkant'
Eigendom toren	Gemeente Medemblik
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	(PKN) Protestantse Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Sociaal-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	'het Vierkant' heeft circa 350 leden (doopleden, belijdende leden en steunende leden)
Aantal vrijwilligers	Onbekend
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja maandelijks, (eerste zondag van de maand in Benningbroek, tweede zondag in Wognum, derde in Sijbekarspel en de vierde weer in Wognum).
Mensen gemiddeld per dienst	Onbekend
Beperking voor nevengebruik	Er zijn te weinig parkeerplaatsen bij evenementen.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

Zorgen	De kerkenraad maakt zich zorgen over de terugloop van leden en vrijwilligers en het teruglopende gebruik van het kerkgebouw.
Toekomstverwachtingen	Er wordt actief gezocht naar meer invulling van het kerkgebouw, door middel van bijbestemming. De projectgroep Benningbroek-Sijbekarspel houdt zich hier mee bezig. Er wordt nagedacht over het organiseren van diensten en seizoen gerelateerde activiteiten. Vooralsnog wordt er niet actief nagedacht over het sluiten of afstoten van de kerk. Herbestemming wordt gezien als de laatste mogelijkheid.

Doopsgezinde Vermaning (Twisk)

De Doopsgezinde Vermaning in Twisk wordt gebruikt voor diensten van de Doopsgezinde gemeente Twisk-Abbekerk. De gemeente is zelfstandig maar werkt samen met de Doopsgezinde gemeenten Broek op Langedijk en Nieuwe Niedorp. Het rijksmonument uit 1867 is de nakomer van een schuilkerk die elders in het dorp was gevestigd. In 2023 heeft de geloofsgemeenschap de kerk overgedragen aan de Stichting de Twisker Vermaning. Op deze wijze zijn de huidige gebruikers (zoals het Twisker koor, een debatclub, het gidsengilde) verzekerd van continuïteit en komt er ruimte voor de organisatie van meer culturele-maatschappelijke activiteiten in de Vermaning zoals concerten en exposities.

Gebouw

Adres	Dorpsweg 149
Postcode	1676 GK
Plaats	Twisk
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2/ Beschermd dorpsgezicht
Hoofddatering	1867
Architect	Arnoldus van Wijngaarden (Stadsarchitect Medemblik)
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	510893
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,35 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	10 meter
Toren	Ja, een dakruiter
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	14 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	101-200

Aantal zitplaatsen	80 vaste plaatsen in de zitbanken en ruimte voor ongeveer 45 stoelen.
Nevenruimtes en voorzieningen	In de kerk is een consistoriekamer die gebruikt wordt voor vergaderingen. Achter de kerk bevindt zich een stilteboetje.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn aanwezig: een preekstoel en kerkenbanken. Het orgel is gemaakt door firma L. van Dam en Zonen en stamt uit 1879.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	De dakruiter en het stucplafond werden begin jaren tachtig gerestaureerd. In de eerste helft van 2023 zijn de volgende onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd: opnieuw voegen en verankeren van de buitenmuren, het schilderen van de voordeur en het vernieuwen van de onderdorpel, het isoleren van de kap, het aanbrengen van nieuwe loopplanken op de zolder en dwarsliggers in de dakruiter en het schoonmaken van het orgel. Naar verwachting wordt de renovatie in 2023 afgerond. Het stilteboetje achter de kerk is in 2022 helemaal opgeknapt.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	De toren is in goede staat van onderhoud. In de dakruiter is van oorsprong geen klokkenspel aanwezig.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijkssubsidie (SIM). Dit is bij lange na niet voldoende voor het onderhoud. Het onderhoud wordt ook deels betaald uit opbrengsten van de verkoop van de pastorie.
Verduurzaming	In de kap zijn isolatiedekens aangebracht er is ledverlichting aanwezig.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Er is onderzoek gedaan naar de isolatie van de vensters maar dat is op dit moment te kostbaar.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

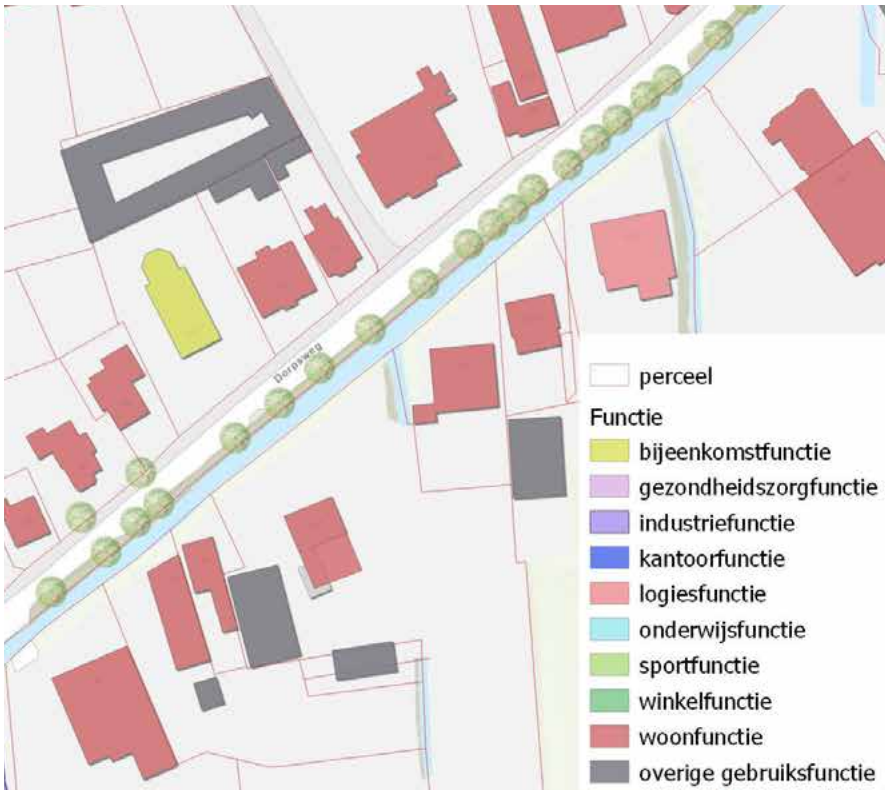

Ligging van de kerk	De kerk ligt rondom vrij aan het dorpslint van Twisk, dat onderdeel uitmaakt van het beschermd dorpsgezicht. De kerk is toegankelijk via de zuidkant. Het perceel is in hoofdopzet groen ingericht. Achter de kerk bevindt zich een stilteboetje dat altijd open is. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de voormalige pastorie.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging aan het dorpslint.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Doopsgezinde Gemeente Twisk-Abbekerk
Eigendom toren	Doopsgezinde Gemeente Twisk-Abbekerk
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(ADS) Algemene Doopsgezinde Sociëteit
Huidige denominatie	(ADS) Algemene Doopsgezinde Sociëteit
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Cultureel-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	25
Aantal vrijwilligers	50
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, twee keer per jaar met een dominee en één keer per jaar met Pinksteren wordt er een gezamenlijke dienst met andere Doopsgezinde gemeenten uit de omgeving georganiseerd.
Mensen gemiddeld per dienst	25
Beperking voor nevengebruik	De kerk is niet rolstoelvriendelijk door de stoep bij de ingang.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

Zorgen	De dominee is vijf jaar geleden met emeritaat gegaan. De Algemene Doopsgezinde Sociëteit heeft een regio predikant waar vier gemeenten Twisk, Nieuwe Nieuwdorp, Broek op Langedijk en de Rijp gebruik van maken. Dit contract loopt af in 2024. Het kerkbestuur is bezorgd over een toename aan gemeentelijke belastingen voor de nieuwe eigenaar: Stichting de Twisker Vermaning.
Toekomstverwachtingen	Het kerkbestuur heeft besloten om het kerkgebouw over te dragen aan beheerstichting (Stichting de Twisker Vermaning) op voorwaarde dat de gemeenschap op zondag gebruik mag blijven maken van het gebouw. Het is niet de bedoeling dat de nieuwe beheersstichting gaat concurreren met het dorpshuis. In 2024 is de functie van het kerkgebouw gewijzigd.

Voormalige Hervormde Kerk, Theaterkerk HEMELS (Twisk)

De voormalige Hervormde Kerk in Twisk is herbestemd. Het rijksmonument uit circa 1375-1400 wordt momenteel gebruikt als woning, theaterzaal en bed and breakfast onder de naam Theaterkerk HEMELS. De kerk is in particulier eigendom. De toren is in eigendom van de gemeente Medemblik.

Gebouw

Adres	Dorpsweg 121
Postcode	1676 GH
Plaats	Twisk
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1/ Beschermd dorpsgezicht
Hoofddatering	1375-1400
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	30714
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,45 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	15 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	37 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	Onbekend
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn onder meer historische kerkbanken en een kansel aanwezig, evenals een orgel.
Orgel	Ja, in de kerk is een orgel geproduceerd door Leichel & Zoon (Leiden) aanwezig.
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud toren	Onbekend
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijkssubsidie (SIM) voor de toren en de kerk.
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Ja
Informatiebehoefte verduurzaming	Er is behoefte aan informatie over verduurzaming van het kerkgebouw.

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen aan het dorpslint van Twisk, dat onderdeel uitmaakt van het beschermd dorpsgezicht. De kerk is toegankelijk via de oostkant. De toren is gericht op het westen. Het perceel is in hoofdopzet groen ingericht met gras rondom de kerk en volgroeide bomen langs de randen. Aan de straatkant wordt het perceel afgescheiden door een laag gemetseld muurtje, waarin een poort is opgenomen waarmee toegang wordt geboden tot de begraafplaats. Naast de kerk bevinden zich een verhard parkeerterrein en een weg als toegang tot de tweede begraafplaats, welke op enige afstand van de kerk is gelegen. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de voormalige pastorie.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar wegens de vrije ligging op een hoekkavel in het dorpslint en door de hoge kerktoren. Doordat de begraafplaats voor de kerk ligt is er vrij zicht op de kerk.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Langs het pad achter de kerk kan geparkeerd worden. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, naast de kerk.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	Gemeente Medemblik
Reeds herbestemd en als wat	Ja, woning, theater en bed and breakfast
Jaar buiten gebruik	2017
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Cultureel
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Er zijn geen grote zorgen. Wel wordt opgemerkt dat de kosten voor onderhoud erg hoog zijn. Er zijn daarnaast weinig tot geen regelingen voor particulieren, bijvoorbeeld als het gaat om bijstand in de exploitatie. Ook de energietoeslag kon niet worden aangevraagd vanwege particulier eigendom. Tevens wordt aangegeven dat het lastig wordt gevonden om meer dorpelingen naar de kerk te trekken, de bezoekers komen vaak van verder weg.
Toekomstverwachtingen	De kerkeigenaren zetten de komende tijd in op het uitbreiden van de activiteiten in de kerk, zoals kindervoorstellingen en lezingen. Door de activiteiten op verschillende plekken kenbaar te maken en het aanbod uit te breiden hopen zij meer bezoekers te trekken, onder meer uit het dorp en regio Hoorn. De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Voormalige Hervormde Kerk (Wervershoof)

De voormalige Hervormde Kerk in Wervershoof is herbestemd. De kerk uit 1909 raakte buiten gebruik in 1952 toen de hervormde kerkgemeente bij Andijk werd gevoegd. Sinds 1988 is het gebouw in gebruik als opslagruimte.

Gebouw

Adres	Dorpsstraat 182
Postcode	1693 AK
Plaats	Wervershoof
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1909
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,6 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	12,5 meter
Toren	Nee
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	n.v.t.
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	351-600

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	Onbekend
Orgel	Nee
Bouwkundige staat kerk	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud kerk	De dakbedekking van de kerk is gewijzigd naar plaatmateriaal.
Bouwkundige staat toren	n.v.t.
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is gelegen aan het dorpslint van Wervershoof. De kerk is toegankelijk via de noordkant. Het perceel is verhard en niet openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de historische lintbebouwing in de directe omgeving.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije ligging aan het dorpslint.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, maar op het naastgelegen parkeerterrein kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	n.v.t.
Eigen groen	Nee

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	n.v.t.
Reeds herbestemd en als wat	Ja, opslagruimte
Jaar buiten gebruik	1952
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Retail
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Heilige Werenfridus (Wervershoof)

De Heilige Werenfridus in Wervershoof wordt gebruikt voor diensten van de Rooms Katholieke parochie regio Wervershoof. De Sint Werenfridus in Wervershoof maakt, samen met vier andere kerken: de Heilige Martinus te Medemblik, de Heilige Gerardus Majella te Onderdijk, de Maria Middelares van alle Genaden te Andijk en de Sint Jozef te Zwaagdijk Oost, onderdeel uit van de Rooms-Katholieke regio Wervershoof. Per 1 januari 2024 zijn vier van de vijf parochies gefuseerd en verder gegaan in één centraal kerkgebouw: de Martinuskerk in Medemblik. Dit houdt in dat de Heilige Werenfridus wordt afgestoten en er een nieuwe functie voor het rijksmonument uit 1874-1875 gezocht dient te worden.

Gebouw

Adres	Dorpsstraat 73
Postcode	1693 AC
Plaats	Wervershoof
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1874-1875
Architect	Asseler, Th.
Bouwstijl	Neostijlen
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	38671
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,75 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	23 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	54 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	1001 of meer

Aantal zitplaatsen	800
Nevenruimtes en voorzieningen	Onbekend
Bijzonderheden interieur	In de kerk is een rijk gesneden Cuypers preekstoel aanwezig. Het orgel is gemaakt door Matthieu van Dinter uit Weert (1862).
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud kerk	Het dak is maar gedeeltelijk onderhouden.
Bouwkundige staat toren	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud toren	De kerktoren heeft verroest staalwerk.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijks- (SIM) en provinciale subsidies.
Verduurzaming	De kerk heeft voorzetramen.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	n.v.t.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

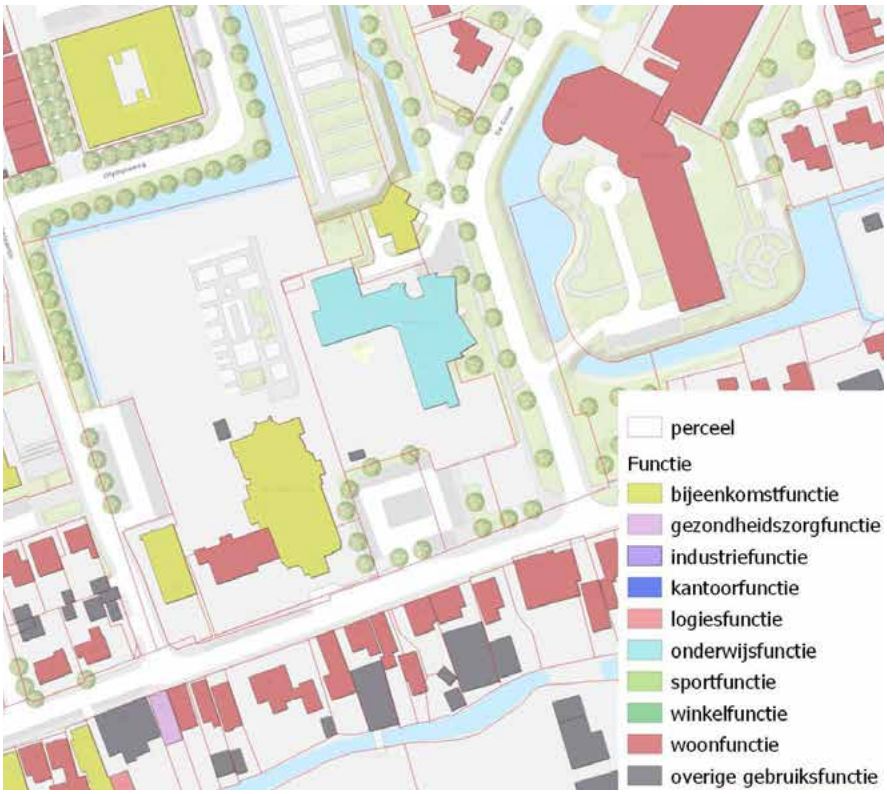

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen aan het dorpslint, in het centrum van Wervershoof. De kerk is toegankelijk via de zuidkant, de toren is eveneens gericht op het zuiden. Voor de kerk bevindt zich een plein. Het perceel is gedeeltelijk groen ingericht, langs de randen is begroeiing aanwezig. Het perceel strekt zich naar achteren uit waar een groene zone met volgroeide bomen en struiken en een wegsloot de afscheiding vormen tussen de begraafplaats en de achtergelegen straat. De begraafplaats ligt verhoogd ten opzichte van het straatniveau. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de rijksmonumentale pastorie en de begraafplaats.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije ligging aan het dorpslint. De kerk valt daarnaast op door zijn grote volume en de bouwhoogte, evenals door de vier flankerende kerktorens.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Naast de kerk is een parkeerterrein aanwezig die voor de helft in eigendom van de parochie is.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk
Eigen groen	Ja, voor de pastorie en rondom de kerk.

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Eigendom toren	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Huidige denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Cultureel-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	3700
Aantal vrijwilligers	100+
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, middels een roulerend systeem wordt gebruik gemaakt van vier (van de vijf) kerkgebouwen.
Mensen gemiddeld per dienst	45
Beperking voor nevengebruik	Onbekend
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

Zorgen	De financiële middelen lopen snel terug door de toegenomen energiekosten. Het vrijwilligersbestand vergrijst en heeft mogelijk minder binding met de nieuwe centrale kerk: de Martinuskerk in Medemblik.
Toekomstverwachtingen	Per 1 januari 2024 zijn de vier parochies gefuseerd. Er is één overkoepelend regiobestuur. De keuze voor het centrale kerkgebouw is in maart 2023 bekend gemaakt aan de leden. De Martinuskerk is daarbij aangewezen als hoofdkerk. Het bisdom moet toestemming geven voor ontheiliging en verkoop van de andere kerkgebouwen. Kerkelijk Waardenbeheer is betrokken bij visievorming, proces en verkoop. Dit houdt in dat het kerkgebouw in Wervershoof wordt afgestoten en een nieuwe functie voor het gebouw gezocht dient te worden. Het idee is om voorlopig de rouw- en trouwdiensten door te laten gaan.

Heilige Hiëronymuskerk (Wognum)

De Heilige Hiëronymuskerk in Wognum maakt sinds 2015 deel uit van de Rooms-Katholieke Emmaüsparochie samen met de Heilige Cunera in Nibbixwoud en Sint Jacobus de Meerdere in Zwaagdijk West. In 2018 is de kerk in Zwaagdijk West verkocht en zijn er appartementen in de kerk gerealiseerd. In 2019 is de Emmaüsparochie aangesloten bij samenwerkingsverband de Waterkant. Het kerkgebouw is in 2023 aangewezen als de hoofdkerk van de Waterkant. De religieuze functie van het kerkgebouw uit 1970 is hiermee verzekerd.

Gebouw

Adres	Kerkweg 1
Postcode	1687 PJ
Plaats	Wognum
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 2
Hoofddatering	1970
Architect	Groot, J. de
Bouwstijl	Post 65
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,4 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	11 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	21 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	351-600

Aantal zitplaatsen	700
Nevenruimtes en voorzieningen	In de kerk zijn een ontmoetingsruimte en vergaderzaal aanwezig.
Bijzonderheden interieur	n.v.t.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	Er is een nieuwe vloer gelegd. De toiletgroep is recent bijgebouwd voor evenementen.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	De klok van de vrijstaande toren is afgelopen jaar gerestaureerd.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Verduurzaming	Er wordt gebruik gemaakt van infraroodverwarming met ventilatoren.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Er is een vergunning aangevraagd voor het plaatsen van zonnepanelen en de verwarming wordt geautomatiseerd.
Informatiebehoefte verduurzaming	Er is behoefte aan informatie over verduurzaming van het kerkgebouw en subsidiemogelijkheden.

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen op de hoek van de Kerkweg en Kerkstraat. De kerk is toegankelijk via de noordoostkant. Het perceel is gedeeltelijk groen ingericht met gras en volgroeide bomen. Bij de entree is verharding aangebracht, evenals op het achterterrein dat is ingericht voor parkeren. Schuin achter de kerk, naast het parkeerterrein, bevindt zich de begraafplaats. Tussen de graven is gras en langs de randen zijn struiken en volgroeide bomen aanwezig. De begraafplaats ligt verhoogd ten opzichte van het straatniveau. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de achtergelegen begraafplaats, de voormalige pastorie en het voormalige klooster aan de overkant van de straat.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging op een hoekkavel.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Schuin achter de kerk zijn circa 40 eigen parkeerplaatsen aanwezig.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk en naast de dijk.
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Emmaüsparochie
Eigendom toren	Emmaüsparochie
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Huidige denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Cultureel-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	6000-7000
Aantal vrijwilligers	250
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	50-100
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Sinds 2000 lopen het ledenaantal, het aantal vrijwilligers en de financiën langzaam terug en de coronapandemie heeft dat versneld. Het is lastig om nieuwe jonge personen aan te spreken.
Toekomstverwachtingen	Het is bekend geworden dat de Heilige Hiëronymus in Wognum door het bisdom is aangewezen als de hoofdkerk van het samenwerkingsverband de Waterkant. De andere 9 kerkgebouwen worden afgestoten. De verwachting is daarom dat de huidige functie van het kerkgebouw in Wognum langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Protestantse Kerk (Wognum)

De Protestantse Kerk in Wognum maakt onderdeel uit van de Protestantse Gemeente 'Het Vierkant', samen met de Protestantse Kerk in Sijbekarspel en Benningbroek. Het vierde kerkgebouw in Nibbixwoud is reeds afgestoten. De rijksmonument uit circa 1400-1450 is de grootste van de drie kerken van de gemeenschap. In de kerk in Wognum worden de meeste activiteiten georganiseerd vanuit het motto ‘kerk op het dorp’, waarbij het kerkgebouw functioneert als 'dorpshuis'. De toren is in eigendom van de gemeente Medemblik.

Gebouw

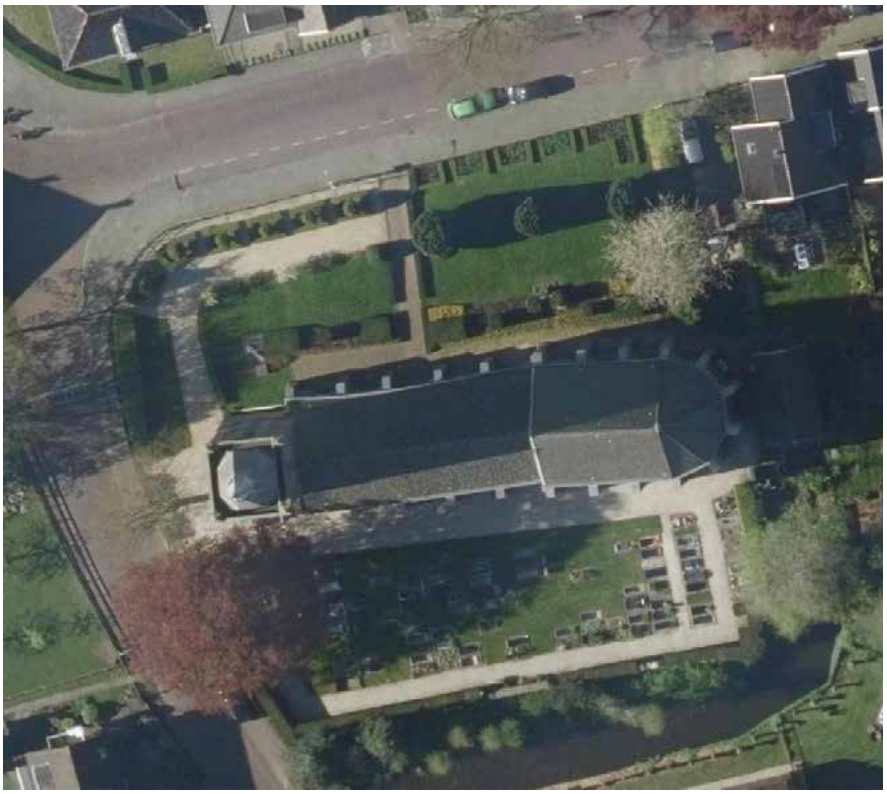

Adres	Raadhuisstsraat 15
Postcode	1687 AH
Plaats	Wognu
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 1
Hoofddatering	1400-1450
Architect	Onbekend
Bouwstijl	Laatgotisch
Monumentale status	Rijksmonument
Monumentnummer	39315
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	0,3 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	19,5 meter
Toren	Ja
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	43 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	351-600

Aantal zitplaatsen	200
Nevenruimtes en voorzieningen	In de kerk zijn twee vergaderzalen aanwezig.
Bijzonderheden interieur	In de kerk zijn aanwezig: een achtzijdige preekstoel, doophek en de herinneringsborden aan de noordmuur, die duiden op de Vrede van Breda (1667). Het koor is vier meter hoger dan het schip.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud kerk	In de jaren zeventig is de kerk grondig gerestaureerd. In 2017/ 2018 zijn de keukenvoorziening en het toilet op de begane grond aangepast.
Bouwkundige staat toren	Redelijk
Bijzonderheden onderhoud toren	De kerktoren is in eigendom van de gemeente Medemblik. Het schilderwerk van de toren dient onderhouden te worden.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Ja, rijks- (SIM) en provinciale subsidies.
Verduurzaming	De ramen zijn voorzien van achterzetbeglazing en de (vloer)verwarming kan op afstand bediend worden.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	De kerkenraad heeft de wens voor het plaatsen van zonnepanelen maar dit lijkt niet mogelijk binnen het beleid van de gemeente. Twee van de drie verwarmingsketels worden vervangen en er wordt nog folie achter een binnenwand aangebracht tegen warmteverlies.
Informatiebehoefte verduurzaming	n.v.t.

Omgeving

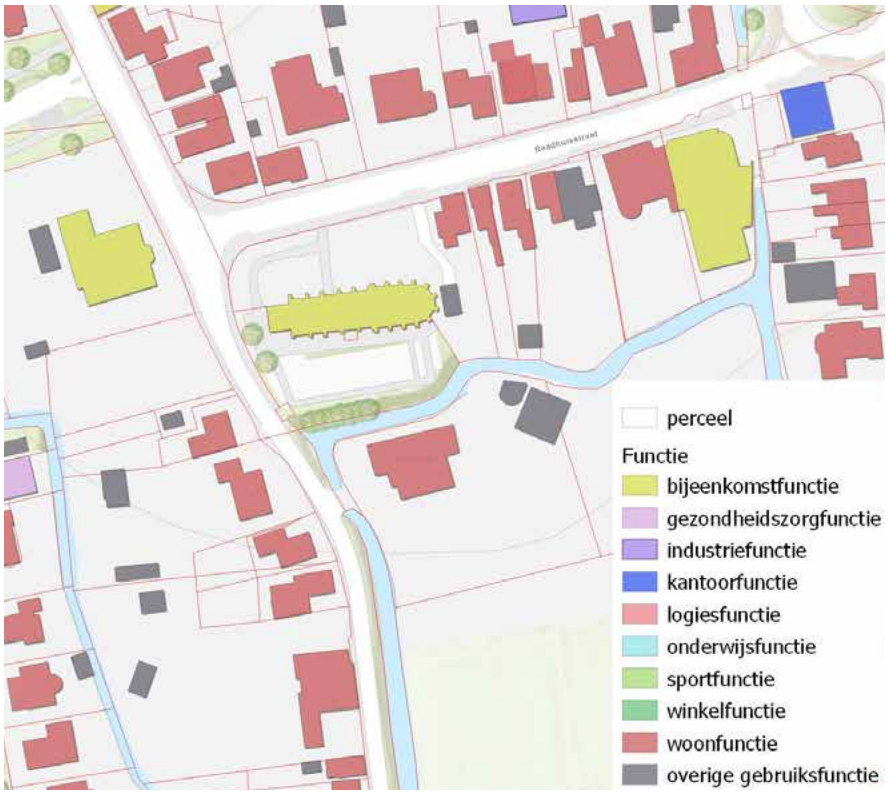

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen op een hoekkavel in het centrum van het dorp Wognum. De kerk ligt enigszins verhoogd ten opzichte van het straatniveau. De kerk is toegankelijk via de noordkant. De toren is gericht op het westen. Het kerkperceel is in hoofdopzet groen ingericht, met gras en bomen rondom het gebouw en struiken langs de randen. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met het naastgelegen kerkhof en de historische bebouwing in de directe omgeving.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar door de vrije en verhoogde ligging en de hoge kerktoren.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets, te voet en met het openbaar vervoer. Er zijn geen eigen parkeerplaatsen, in de directe omgeving kan geparkeerd worden in de openbare ruimte.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, naast de kerk
Eigen groen	Nee, het groen rondom de kerk is in eigendom van de gemeente Medemblik.

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Protestantse gemeente 'Het Vierkant'
Eigendom toren	Gemeente Medemblik
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(NH) Nederlandse Hervormde Kerk
Huidige denominatie	(PKN) Protestantse Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	Cultureel-maatschappelijk
Aantal leden gemeenschap	'het Vierkant' heeft circa 350 leden (doopleden, belijdende leden en steunende leden)
Aantal vrijwilligers	80
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, maandelijks (eerste zondag van de maand in Benningbroek, tweede zondag in Wognum, derde in Sijbekarspel en de vierde weer in Wognum).
Mensen gemiddeld per dienst	25-50
Beperking voor nevengebruik	Er is beperkte parkeergelegenheid.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	De kerk heeft een jaarlijks een tekort van 80.000-90.000 euro dat opgevangen moet worden met structurele en incidentele subsidies. Het aanschrijven van financiers vraagt een hoop tijd en inzet van de kerkenraad. Daarnaast wordt er gezocht naar een nieuwe dominee.
Toekomstverwachtingen	Na corona is een deel van de leden thuis gebleven uit angst voor besmetting of vanuit het gemak van live streaming. De vergrijzing en terugloop van het ledenaantal is sindsdien redelijk stabiel gebleven door de aanwas van nieuwe leden uit Hoorn. De kerk in Wognum blijft waarschijnlijk als zodanig in gebruik omdat deze kerk momenteel het meeste gebruikt wordt van de drie kerken die in bezit zijn van Protestantse gemeente 'Het Vierkant'. Het kerkgebouw heeft daarnaast de meeste capaciteit en voorzieningen van de drie kerken. Over de invulling van de andere twee kerkgebouwen denkt een projectgroep na.

Heilige Jozef (Zwaagdijk-Oost)

De Heilige Jozef in Zwaagdijk-Oost wordt gebruikt voor diensten van de Rooms Katholieke parochie regio Wervershoof. De Heilige Josef maakt, samen met vier andere kerken: de Heilige Martinus te Medemblik, de Heilige Gerardus Majella te Onderdijk, de Maria Middelares van alle Genaden te Andijk en de Sint Werenfridus in Wervershoof, onderdeel uit van de Rooms-Katholieke regio Wervershoof. De Sint-Jozefkerk werd gebouwd in 1954 ter vervanging van een neogotische kerk uit 1876. Het is een eenbeukige zaalkerk opgetrokken in metselwerk met boerenvlechtwerk in de voorgevel. Per 1 januari 2024 zijn vier van de vijf parochies gefuseerd en verder gegaan in één centraal kerkgebouw: de Martinuskerk in Medemblik. Dit houdt in dat de Heilige Jozefkerk wordt afgestoten en er een nieuwe functie voor het gebouw uit 1954 gezocht dient te worden. Vanuit het kerkbestuur bestaat de wens om zelfstandig door te gaan.

Gebouw

Adres	Zwaagdijk 184
Postcode	1683 NP
Plaats	Zwaagdijk-Oost
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1954
Architect	Vries, H. P. J. de
Bouwstijl	Wederopbouwarchitectuur
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,75 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	15,5 meter
Toren	Ja, een gemetselde klokkentoren
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	20 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	500
Nevenruimtes en voorzieningen	In het parochiekantoor dat aan de kerk is verbonden bevindt zich een vergaderruimte en keuken.
Bijzonderheden interieur	In de kerk staat een Adema-orgel uit 1901. Direct na de bouw werd de kerk verbonden met het parochiekantoor door middel van een plat afgedekte aanbouw.
Orgel	Ja
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	De toren is in een goede staat van onderhoud. Op termijn dienen wel een aantal kozijnen hersteld of vervangen te worden.
Bouwkundige staat toren	Goed
Bijzonderheden onderhoud toren	n.v.t.
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Nee
Verduurzaming	n.v.t.
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Er zijn geen concrete plannen voor het verduurzamen van de kerk. Wanneer het te koud is in de kerk kan de gemeenschap in het nabijgelegen buurtcentrum terecht (Zwaagdijk 204-A).
Informatiebehoefte verduurzaming	Het bestuur weet niet waar te beginnen als verduurzaming noodzakelijk wordt. Op dit moment is er geen concrete behoefte aan.

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen aan het dorpslint van Zwaagdijk-Oost. Het gebouw is uit de rooilijn geplaatst en ligt meer naar achteren ten opzichte van de naastgelegen lintbebouwing. De kerk is toegankelijk via de zuidoostkant. De toren is eveneens gericht op het zuidoosten. Aan de voorzijde ligt een plein dat deels bij de kerk behoort en deels bij de openbare ruimte. Het perceel is deels verhard, aan de zijkanten van de kerk en aan de achterzijde bevindt zich een groene tuin met gras en volgroeide bomen. Verder naar achteren ligt de begraafplaats, deze is omzoomd door groen. Het terrein is openbaar toegankelijk.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met het naastgelegen parochiekantoor, de voormalige kosterswoning en de begraafplaats aan de noordkant.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging. Aan de voorzijde is een plein waardoor er vrij zicht is op de kerk.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Voor de kerk is een parkeerterrein aanwezig. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk
Eigen groen	Ja, aan de zij- en achterkant van de kerk. Het pad naar de begraafplaats toe wordt omgeven door groen dat wordt bijgehouden door vrijwilligers.

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Eigendom toren	Rooms-Katholieke parochie Regio Wervershoof
Reeds herbestemd en als wat	n.v.t.
Jaar buiten gebruik	n.v.t.
Oorspronkelijke denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Huidige denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Hoofdfunctie	Religieus
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	500
Aantal vrijwilligers	100
In gebruik kerkdiensten en frequentie	Ja, wekelijks
Mensen gemiddeld per dienst	50
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Klein
Termijn instandhouding	1-3 jaar

Conclusie

Zorgen	De financiële middelen lopen snel terug door de toegenomen energiekosten. Het vrijwilligersbestand vergrijst en heeft mogelijk minder binding met de nieuwe centrale kerk: de Martinuskerk van Medemblik. De Sint-Jozefkerk heeft zich uit de besprekingen teruggetrokken en wil op eigen voet verder. Het is een zeer actieve parochie en het opheffen van de kerk zou betekenen dat het sterke gemeenschapsgevoel wegvalt.
Toekomstverwachtingen	Per 1 januari 2024 zijn de vier parochies gefuseerd. Er is al één overkoepelend regiobestuur. De keuze voor het centrale kerkgebouw is in maart 2023 bekend gemaakt aan de leden. De Martinuskerk is daarbij aangewezen als hoofdkerk. Het Bisdom moet toestemming geven voor ontheiliging en verkoop van de andere kerkgebouwen. Kerkelijk Waardenbeheer is betrokken bij visievorming, proces en verkoop. Dit houdt in dat het kerkgebouw in Zwaagdijk-Oost wordt afgestoten en een nieuwe functie voor het gebouw gezocht dient te worden. Vanuit het kerkbestuur bestaat de wens om zelfstandig door te gaan. Het is echter onduidelijk hoe lang de diensten door kunnen gaan tegen de wens van het bisdom in.

Voormalige Heilige Jacobus de Meerdere (Zwaagdijk-West)

De voormalige Heilige Jacobus de Meerdere in Zwaagdijk-West is in 2018 herbestemd tot appartementencomplex. Hiervoor werd het kerkgebouw uit 1929 gebruikt voor diensten van de Rooms-Katholieke Emmaüsparochie.

Gebouw

Adres	Zwaagdijk 404
Postcode	1686 PH
Plaats	Zwaagdijk-West
Enkelbestemming	Maatschappelijk
Dubbelbestemming	Archeologie 3
Hoofddatering	1929
Architect	Bekkers, J.
Bouwstijl	Bouwkunst uit het interbellum
Monumentale status	n.v.t.
Monumentnummer	n.v.t.
Maaiveldhoogte gemeten vanaf NAP	-0,15 meter
Dakhoogte kerk gemeten vanaf NAP	15 meter
Toren	Ja, een dakruiter
Torenhoogte gemeten vanaf NAP	20.75 meter
Categorie oppervlakte bebouwd in m2	201-350

Aantal zitplaatsen	n.v.t.
Nevenruimtes en voorzieningen	n.v.t.
Bijzonderheden interieur	In het kerkgebouw zijn appartementen gerealiseerd, hierbij is het oorspronkelijke interieur verloren gegaan.
Orgel	Nee
Bouwkundige staat kerk	Goed
Bijzonderheden onderhoud kerk	Onbekend
Bouwkundige staat toren	Onbekend
Bijzonderheden onderhoud toren	Onbekend
Maakt gebruik van subsidie voor onderhoud	Onbekend
Verduurzaming	Onbekend
Toekomstige plannen of wensen voor verduurzaming	Onbekend
Informatiebehoefte verduurzaming	Onbekend

Omgeving

Ligging van de kerk	De kerk is prominent gelegen aan het dorpslint van Zwaagdijk-West. Het gebouw is uit de rooilijn geplaatst en de voorgevel is gericht op het zuidoosten. Doordat er appartementen in de kerk zijn gerealiseerd is het gebouw nu aan verschillende zijdes toegankelijk. Het perceel is gedeeltelijk groen ingericht, voor de kerk ligt een groen open veld. Rondom de kerk is verharding aangebracht ten behoeve van parkeren en als terras. Het terrein is niet openbaar toegankelijk, hoewel het niet is afgeschermd.
Ensemblewaarde	De kerk vormt een ensemble met de naastgelegen voormalige pastorie en de begraafplaats aan de noordkant.
Zichtbaarheid vanuit omgeving	De kerk is goed zichtbaar vanwege de vrije ligging aan het dorpslint. Aan de voorzijde is een grasveld aanwezig waardoor er vrij zicht is op de kerk.
Bereikbaarheid	De kerk is goed bereikbaar per auto, fiets en te voet. Voor de kerk is een parkeerterrein aanwezig. Openbaar vervoer is beperkt.
Begraafplaats aanwezig en ligging	Ja, achter de kerk
Eigen groen	Ja

Gemeenschap & gebruik

Eigendom kerkgebouw	Particulier
Eigendom toren	Particulier
Reeds herbestemd en als wat	Ja, appartementencomplex
Jaar buiten gebruik	2018
Oorspronkelijke denominatie	(RKK) Rooms-Katholieke Kerk in Nederland
Huidige denominatie	n.v.t.
Hoofdfunctie	Wonen
Nevenfuncties	n.v.t.
Aantal leden gemeenschap	n.v.t.
Aantal vrijwilligers	n.v.t.
In gebruik kerkdiensten en frequentie	n.v.t.
Mensen gemiddeld per dienst	n.v.t.
Beperking voor nevengebruik	n.v.t.
Kans dat de kerk over 10 jaar nog in gebruik is (huidige functie)	Groot
Termijn instandhouding	10+ jaar

Conclusie

Zorgen	Onbekend
Toekomstverwachtingen	De verwachting is dat de huidige functie van het kerkgebouw langer dan 10 jaar zal voortzetten.

Bronnen

Almersdorp, een verdwenen dorp bij Opperdoes.
Via: Oneindig Noord-Holland, https://onh.nl/verhaal/almersdorp-een-verdwenen-dorp-bij-opperdoes

Almersdorp: een verdwenen maar niet vergeten middeleeuwse nederzetting.
Via: youmedemblik.nl/almersdorp-een-verdwenen-maar-niet-vergeten-middeleeuwse-nederzetting/
De cultuurhistorie van Westfriesland. Provincie Noord-Holland, 2001.

Erfgoed van de Wederopbouw. Gemeente Utrecht 2016, p. 41.

Post 65 Gebedshuizen. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2020, p. 18.

Saskia van Ginkel-Meester, Chris Kolman, Ronald Rommes, Elisabeth Stades-Vischer, Ronald Stenvert.
Monumenten in Nederland, Noord-Holland. 2006.

Woonvisie gemeente Medemblik 2024-2028. Via: www.medemblik.nl

Colofon

Tekst
Marrit van Zandbergen
Bo Jonk

Redactie
Dorine van Hoogstraten
Lisa Timmerman

Eindredactie
MettTaal | Maarten Ettema

Vormgeving
Studio PeetR | Peter Koomen

Beeldverantwoording
André Russcher, tenzij anders vermeld

Gemeente Medemblik

Dick Ketlaan 21
1687 CD Wognum
T 0229 85 6000
E info@medemblik.nl

MOOI Noord-Holland

Emmastraat 111
1814 DP Alkmaar
T 072 520 44 59
E info@mooinoord-holland.nl